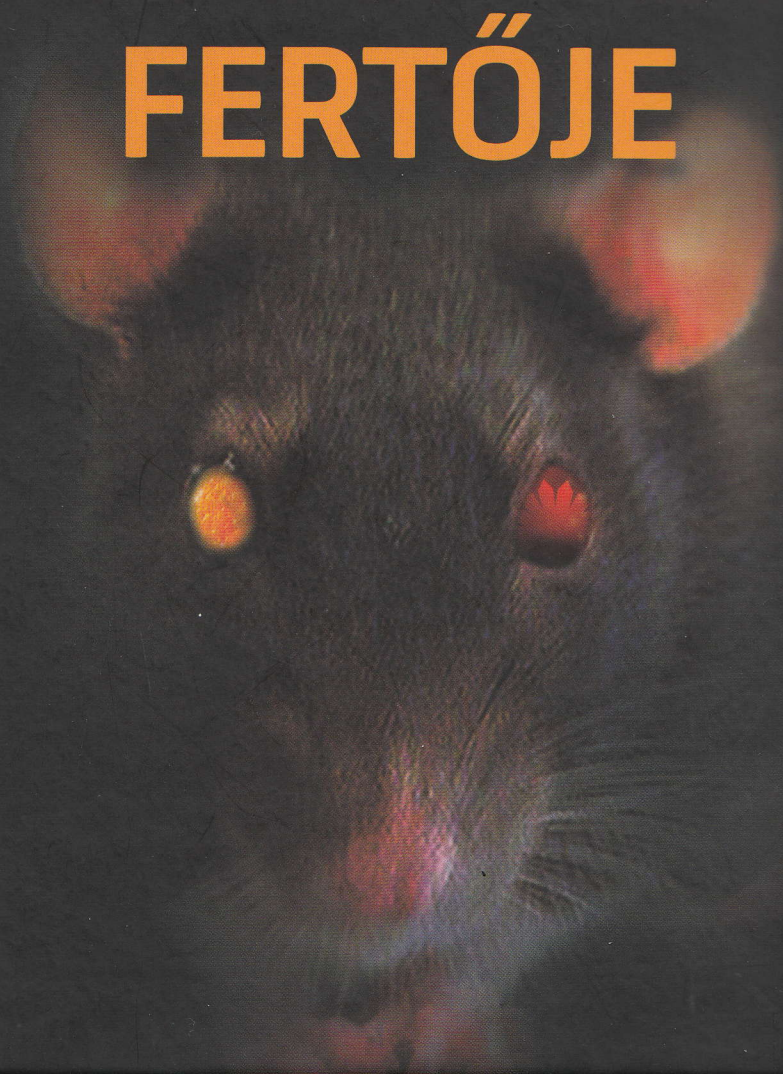

Debreczeni József

A POLITIKA FERTŐJE

A korrupció fogalma elég-
telen a magyar politikai
gépezet törvénytelen mű-
ködésének leírására. Nem
a retorikai hatás kedvéért
választottam a könyv cí-
méül szolgáló metaforát.
Hanem mert a szóba jö-
hető fogalmak között nem
találtam alkalmasat.

Nem veszem el a részletekben. Nem bogo-
zom vég nélkül a szövevényes ügyek szá-
lait, nem válik követhetetlenné az olvasó szá-
mára a sok cég- és személynév. A politika feke-
te pénzeinek főbb útjait követtem nyomon. Ahog-
y a közpén-
zek átváltoznak illegális párt-és magánpénz-
ké. A részletek tükrében az egész gépezet mű-
ködését mutatom meg.

Sok mindent megértettem közben a magyar po-
litika húszéves történetének rejtett mozzanatai-
ból. Tisztábban látom a magyar demokrácia bu-
kásának okait.

S kicsivel talán a sírból való föltámasztásának
esélyeit is.

DEBRECZENI JÓZSEF

2940 Ft

9 789630 828413

Debreczeni József

**A POLITIKA
FERTŐJE**

Tartalom

© Debreczeni József, 2011

© DEBORJÓ, 2011

Felelős kiadó a DEBORJÓ Kft. ügyvezetője

Nyomta és kötötte a Kapitális Nyomdaipari Kft., Debrecen

Felelős vezető ifj. Kapusi József

ISBN 978-963-08-2841-3

Előszó	7
Mire költik a pénz(ünke)t a pártok?	9
A nemzetközi vizsgálatok megbízhatatlansága	15
Korrupció és kuruc hagyomány	21
Halfejek	25
Az Orbán-família meggazdagodása	33
Egy hamis mítosz: a „rabló privatizáció”	49
A politikai fertő ősforrása: az állampárti vagyon	57
Pártpénztárnokok	65
Interjú az első „Keresztapával”	73
Az első (félig kirobbant) pártfinanszírozási botrány: a Tocsik-ügy	79
Az állatorvosi ló: a Postabank	87
Az utódpart legjobb tanítványa: a Fidesz	107
Közpénzek és magánzsebek	129
A „szervezett felvilág”	137
A fideszes ügyészség	151
A „brókerbotrány”	161
Három piszkos ügy – dióhéjban	171
A „tolvaj csürhe”, a „szervezett rablóbanda” – meg a többiek	179
A felelősség megoszlása	193
Az új feketegazdasági rend (körvonalai)	197
Meddig még?	217

Előszó

Eredetileg tanulmányt készültem írni a Mozgó Világnak a magyar politika sötét anyagi ügyeiről, amihez Kerék-Bárczy Szabolcs korrupcióról szóló dolgozata¹ adta az ösztönzést. Bár az ő munkájának minden lényeges állításával egyetértettem, a *korrupció* fogalmát nem ítélt sem elég súlyosnak, sem elég pontosnak a magyar politikai gépezet – mindenekelőtt a pártok – törvénytelen működésének leírására. A szóban forgó törvénytelenség *anyagi téren* valósul meg, ám a párt- és állami szféra működésének egészére kihat, a teljes politikai szervezetet megfertőzi, beleértve magukat a szereplőket is. Nem a retorikai hatás kedvéért választottam a könyv címéül szolgáló *metaforát*. Hanem mert a szóba jöhető *fogalmak* között nem találtam alkalmasat annak a tárgynak a megjelölésére, amiről szó van.

Ahogy elmerültem a munkában, a szöveg egyre hosszabb lett: túlnőtt egy folyóirat-közlés keretein. Rövid ideig úgy nézett ki, hogy kétrészes tanulmány lehet belőle, de nemsokára kiderült: a téma könyvnyi terjedelmet kíván. Megnyugtatóan közlöm: az írás során nem vesztettem el a részletekben. Nem bagozom vég nélkül a szövevényes korrupciós ügyek szálait, nem válik egy idő után követhetatlenné az olvasó

---

¹ Kerék-Bárczy Szabolcs: Tiszta közelet – a jól működő demokrácia és a gazdasági növekedés kulcsa. A korrupcióról, különös tekintettel a magyar párt- és kampányfinanszírozás újraszabályozásának szükségességéről Szabadság és Reform Intézet, http://www.szri.hu/documents/Tiszta_kozelet.pdf

számára a sok cég- és személynév. A politika fekete pénzeinek főbb útjait követem nyomon. Ahogy a közpénzek átváltoznak illegális pártpénzekké és magánpénzekké. Magyarán: ahogy ellopják, elrabolják őket. A fekete pártfinanszírozás gépezetének működését, e működés kialakulását és kiteljesedését tárom föl ebben a könyvben. Az egészet mutatom meg a részletek tükrében.

Új szenzációkra, nagy leleplezésekre ne számítson a tisztelt olvasó. A kötet mögött nincs személyes kutatás, tényfeltárás – de van oknyomozás. Publikált anyagokból, meglévő cserepekből, mozaikdarabokból szedtem és raktam össze a képet. Amely egy speciális nézőpontból ugyan, ámde lényegbe vágóan mutatja meg, mi is történt a magyar közélettel – s annak legfőbb szereplőivel – az elmúlt két évtized során. Mialatt írtam, sok dolgot megértettem a magyar politika húszéves történetének olyan mozzanataiból is, amelyek első látásra nem tartoznak az anyagi ügyek közé.

Tisztábban látom a magyar demokrácia bukásának okait.

S kicsivel talán a sírból való föltámasztásának esélyeit is.

Debreczeni József

Mire költik a pénz(ünke)t a pártok?

Kerék-Bárczy Szabolcs is rögzíti a közismert tény: költségeik elsöprő többségét fekete pénzekből fedezik a magyar politikai pártok. Majtényi Lászlónak, az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet vezetőjének a számításai szerint a 2006-os választási kampányt 90 százalékban illegálisan finanszírozták, hisz a vonatkozó törvény mindösszesen 386 *millió forint* elköltését engedélyezte volna, miközben a tényleges ráfordítás elérhette a 4 *milliárdot* is². Ha elfogadjuk azt a becslést, hogy a kiélezett verseny négyévente megduplázza a költségeket³, akkor a 2010-es kampányban már 95:5 lehetett az illegális és a legális pénzek aránya, azaz *minden húsz forintból tizenkilenc volt „fekete” és csak egy „fehér”*.

Mivel e számítások megalapozottságát soha egyetlen párt vagy politikus sem cáfolta, épp ellenkezőleg: rendre jóváhagyólag nyugtázták őket, a szerző joggal állapítja meg, hogy „a párt- és kampányfinanszírozással kapcsolatos közbeszédet a végtelen cinizmus, a gátlástalan hazudozás és a szélsőséges populizmus jellemzi.”⁴

A magyar közvélemény számára ráadásul korántsem világos, hogy – a *napi működés* finanszírozásán túl – a *parlamenti választások kampányköltségei* csak az egyik nagy tételt képezik a pártok feketegazdál-

² <http://index.hu/belfold/majt070218/>

³ Kerék-Bárczy: id. mű. 21. o.

⁴ Uo. 20. o.

ködésében. Nem is a legnagyobbat. A működésüket közelebbről ismerő kevesek ugyanis tisztában vannak azzal, hogy az önkormányzati választások költségigénye a többszörösére – legalább a háromszorosára! – rúg a parlamenti választásokénak. Mert a helyi választásokon kevesebb ugyan a görögtűz (óriásplakát, tévéspot stb.), ám sokkal több a jelölt. Egy országgyűlési választókerületre pártonként csak egy jelölt jut, viszont a legtöbbször tucatnyi polgármester-jelölt és száznál több önkormányzati képviselőjelölt. Ezek mindegyikének kellenek plakátok, szórólapok, matricák, gyűlésterme miegyebek. Az egyes tételek költsége csupán a töredéke annak, amivel egy parlamenti jelölt esetében számolhatunk, csak hogy százszorosozással kell kalkulálni!

Végül, de nem utolsósorban van egy negyedik tétel is, melynek mértéke a legkevésbé becsülhető meg: a pártok (jórészt rejtett) gazdasági és személyi háttér-infrastruktúrájának a fenntartása. Amit ráadásul úgy kell finanszírozni, illetve kistafirungozni a kormányzati és az önkormányzati hatalom birtokában, hogy később – az ellenzéki szűk esztendőik idején – is kitartson és fönntmaradjon. Ez utóbbira a Fidesz ügyelt a leginkább. Orbán ugyanis, az MDF kárán okulva, fontos tanulságot vont le az 1994-es választások után. Antall hibáit értékelve akkor így beszélt: „Ő se kormányzott korábban, ez belefér, ezek a hibák nem főbenjáróak. De van egy főbenjáró is szerintem. Ez pedig az, amit a mai helyzetünk mutat... Nem azért, mert ellenzékben vagyunk, hanem hogy pőrén, meztelen fenékkal vagyunk ellenzékben. Negyven év baloldali kormányzása után... egy jobboldali

kormány tudott hatalomra kerülni. Ezt a szerencsét nem kihasználni: ez jóvátehetetlen hiba volt. Nem fölkészülni úgy, hogy ha bukás van négy év múlva, akkor legyen egy világos infrastruktúrája a jobbközép politikának Magyarországon, hanem annyira a semmiben lebegjen, amikor megbukott, a semmiben zuhanjon lefelé, ez olyan hiba, amit nem lehet jóvátenni. Tehát nincs egy tanszék ebben a nyavalyás országban, ahol azok az emberek ülnének ma, akik szellemileg egy kormányváltást elő tudnak készíteni. Nincs egy lap... Nincs se rádió-, se tévécsatorna. Egy sincs.”⁵

Tekintsünk el most attól, hogy a Fidesz elnöke – noha egyfelől igaza volt – erősen túlzott (elég a Batthyány Lajos Alapítványra, a Duna Televízióra, az Új Magyarország című napilapra vagy a Magyar Szemle című folyóiratra utalni). Továbbá tekintsünk el attól is, hogy az MDF hasonló törekvéseit ellenzéki vezéreként – nem sokkal a fenti kritika megfogalmazása előtt – még ő támadta a leghevesebben. Figyeljünk inkább arra, mit mondott a hiányzó politikai háttér-infrastruktúra kiépítésének szerinte alkalmazandó módszereiről: „Meg kellett volna találni azt a nyolctíz nagyvállalkozót, akik majd Magyarország nagy-tőkésai lesznek... Ezeket kellett volna – nem kormányzati eszközökkel, hanem banki kapcsolatokon keresztül – támogatni. Ezekkel kellett volna személyes kontaktust kiépíteni, amelyet ők aztán jól tudtak volna használni a piacon mint versenyelőnyt. Azt a kapcsolatot, amely őket így Magyarország miniszter-

⁵ A Fidesz elnöke ezt személyesen nekem mondta magnóba, amikor készülő Antall-könyvemhez gyűjtöttem anyagot. Debreczeni József: Orbán Viktor. Budapest, Osiris. 271 – 272. o.

elnökéhez vagy annak legbelső köréhez fűzte. Igen, az ország nyolc-tíz nagytőkés gazdasági érdekszférájává vált volna meghatározott területeken... Ezzel a nyolc-tíz nagytőkessel kellett volna kiegyezni. Ha ennek csak a felét meg tudja tartani támogatónak, akkor is, ha vesztesre áll, akkor nagyon nagy dolgot tesz. De hát egyetlen nagytőkés se tartott ki az MDF mellett a választási kampányban. Mind átállt... Ha ezek jól meg vannak erősítve... nem kellett volna átállniuk. Ezt kellett volna megtenni. A bankárok előtt világossá tenni, hogy ez a mi nyolc-tíz emberünk. Aztán már hagyni, hogy az üzlet a maga logikája szerint elrendezze a többit. Esetleg fejlesztési forrásoknál, pályázatoknál lehetett volna még segíteni, de ott is csak szolidan...”⁶

1998 és 2002 között Orbán megcsinálta mindezt. A legkevésbé se szolidan, de most nem ez az érdekes. Hanem az, hogy a pártok napi működésének finanszírozási igényein és a parlamenti kampányok hatalmas, továbbá az önkormányzati kampányok még hatalmasabb költségein túl van egy negyedik, tán az összes korábbinál nagyobb, feketepénz-nyelő szörnyeteg is. Az a cégbirodalom, azok a vállalkozók, az a médiagépezet, azok a – nem direkt politikai szerepben működő pártkader-hadakat eltartó – kifizetőhelyek, amelyeket folyamatosan pénzzel kell etetni. Továbbá állami és önkormányzati állással, megbízással, ami végső soron ugyancsak pénzt igényel. Kisebb részben hivatalos és látható, nagyobb részben kiszivattyúzott, átcsatornázott, ellopott, elrabolt állami és önkormányzati pénzt.

Az adófizetőkét. A miénket.

Ám ha mindez igaz – márpedig az! – akkor itt másról van szó, mint sima korrupcióról. Arról, hogy az ország politikai elitje – fő szabály szerint és nyíltan – törvénytelenül működik. Hogy a törvényhozó parlamenti pártok – mindenekelőtt a törvények végrehajtásáért is felelős kormánypártok – járnak az élen a törvénytírában. Még hozzá messze a társadalom előtt, hiszen a nemzeti összterméknek (még a szélső becslések szerint is) legföljebb az *egynegyedét* termeli ki a fekete- és a szürkegazdaság, nem pedig a *kilencvenöt százalékát*, ahogy az a „politikai újratermelés” esetében történik. Ez unikum, ha tetszik, hungarikum. Mert a nyugati demokráciákban is olajozzák fekete pénzek a politikai masinéria fogaske-rekeit, de hogy a *hajtóanyagot* is szinte kizárólag lopott olaj adja, az csak a világ távoli sarkain, a káoszba süllyedt perifériákon dívik, ahol nem az intézményes jog, hanem az önkény: a törvény által nem vagy alig szabályozott állami és magáneroszak igazgatja a társadalom működését.

⁶ Uo. 273. o.

A nemzetközi vizsgálatok megbízhatatlansága

Hogy ez a jelenség nem regisztrálható a korrupció bevett mutatói segítségével, azt az idevágó nemzetközi felmérések is jelzik. Amelyek szerint Magyarországon egyáltalán nem olyan rettenetes a helyzet. Mert igaz ugyan, hogy az erre specializálódott nemzetközi intézetek felmérései szerint hazánk az elmúlt években lejjebb csúszott a világ országait a korrupció mértéke szerint rangsoroló listákon, az összképet tekintve *ennek alapján* mégse volna okunk a kétségbeesésre. A *Transparency International* Korrupció Érzékelési Indexe 2006-ban a 41. helyre sorolta Magyarországot, amit 5,2-es index-számmal értünk el. Ebben az évben tehát 40 országot ítélték nálunk kevésbé korruptnak – ám 121-en voltak mögöttünk a sorban. Köztük olyan országok, mint Olaszország (45. hely – 4,9-es index), Csehország (46. – 4,8), Szlovákia (49. – 4,7), Görögország (54. – 4,4), Bulgária (57. – 4,0), Lengyelország (61. – 3,8) és Horvátország (69 – 3,4). 2007-ben ráadásul kettőt előre is léptünk: a 39. helyre kerültünk, s az indexünk is javult egy tizedet (5,3). Igaz, 2008-ban lecsúsztunk a 47. helyre, ami a mutatószám előző évi-hez számított két tizedes romlásának volt köszönhető (5,1); ám 2009-ben ugyanezzel az indexszel ismét följebb léptünk egyet (46.); hogy aztán 2010-ben, egy számottevő romlás következtében (5,1-ről 4,7-re) az 50. helyre csúszunk le. Ám még így is mögöttünk van a világ 127 országa! Köztük a történelmi okok miatt jóval polgárosodottabb Csehország (53. – 4,6),

az elmúlt években dinamikusan fejlődő Szlovákia (59. – 4.3), az idén EU-s tagállammá lett Horvátország, (62. – 4.1), az alapító tag Olaszország (67. – 3.9), továbbá Románia (69. – 3.7) Bulgária (73. – 3.6) vagy Görögország (78. – 3.1).

Ha a posztszovjet térség Európai Unióhoz csatlakozott országait nézzük, akkor megállapíthatjuk, hogy 2007-ben még a harmadik helyen szerepeltünk. (Szlovénia és Észtország megelőzött minket, ám nyolcan – Csehország, Szlovákia, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Bulgária, Horvátország és Románia – mögöttünk voltak.) 2010-re ellenben az ötödikre helyre csúsztunk le. (Szlovénián és Észtországon kívül élénk került Lengyelország és Lettország is, de még mindig többen vannak mögöttünk: összesen hatan). A korrupció tehát nőtt az elmúlt években Magyarországon, de ha valóban *csak ennyiről* lenne szó, akkor elég volna egy korrupció-ellenes kormányprogram, néhány szigorító intézkedés, a pártfinanszírozási törvény módosítása, és pár év alatt helyrejöhetne a dolog. (Lengyelország például a 62. helyről a 41.-re jött fel öt év alatt, mivel az indexe 3,7-ről 5,3-ra javult!)

Ám a mi esetünkben másról van szó. Ha a fenti számokban a magyar közélet valós viszonyai jelennének meg – ha tényleg *csak ekkora* volna a baj –, akkor aligha bukott volna meg 2010-ben a harmadik Magyar Köztársaság. Márpedig megbukott.

Mielőtt a demokratikus köztársaság bukása és a címben jelzett „politikai fertő” között vélelmezhető oksági összefüggések feltárását elkezdenénk, a korrupció-mérés módszereit illetően kell megjegyeznünk valamit. Nevezetesen azt, hogy egy olyan jelen-

ség esetében, amelyik annyira be van ágyazódva egy adott társadalom évszázadokon keresztül kialakult és rögzült mentális, morális, kulturális stb. viszonyaiba, mint amilyen a korrupció, ébreszthetnek némi kétséget a pár év leforgása alatt regisztrált akkora méretű változások, mint amekkorákat fentebb a lengyeleknél láthattunk. Ennek a fordítottja Görögország, amely az 56. helyről (4,6-os index) zuhant le a 78. helyre (3,5) mindössze négy év alatt. (Aligha alaptalan a feltételezés, hogy a súlyos gazdasági válság árnya vetült rá a Transparency International méréseire, s a valóságban nem lettek *ennyivel* elvetemültebbek *ilyen* röpke idő alatt a görögök.)

De ha már itt tartunk, még egy kis kitérőt annak a megemlítése, hogy alighanem egy másik nagypresztízsű nemzetközi intézet, a *Freedom House* metodikájával és *demokrácia-indexével* is lehetnek problémák adott esetben. Momentán Magyarország esetében. A washingtoni székhelyű, ám az egyes országokban az egységes vizsgálati sztenderdeket helyi munkatársak bevonásával alkalmazó szervezet legutóbbi (2011. július 27-én közzétett) jelentése szerint *hazánk továbbra is a konszolidált demokráciák közé tartozik.*⁷ Igaz, hogy csak egy ponttal maradunk a határértéken belül, de belül maradunk. Igaz, hogy megállapítják: számos tekintetben romlott a magyar demokrácia állapota – de még mindig stabilnak ítéltető: *a legjobb kategóriába* sorolható.

A 2011 nyarán publikált jelentés az előző évi állapotokat minősíti. Ámde akkor is: 2010 végére Ma-

⁷ <http://www.freedomhouse.org/images/File/nit/2011/NIT-2011-Hungary.pdf>

gyarországon a kétharmados parlamenti többséget és a kormányzati hatalmat birtokló politikai erő már korlátlanul uralta a médiahatóságot, a számvevőszéket, a választási bizottságot, a versenyhivatalt, a pénzügyi szervezetek állami felügyeletét, az ügyészséget, övé volt az államfői poszt, az alkotmánybírák jelölésének és választásának monopóliuma és a többi. Ám mindez nem volt elég: jogosítványai jó részétől is megfosztotta az AB-t, majd törvényt hozott a jegybanki monetáris tanács elfoglalására, az önkormányzatok választásáról szóló jogszabály átszabása után pedig birtokba vette az önkormányzatok több mint kilencven százalékát is az őszi helyhatósági választásokon. Megalkotta továbbá a sajtó leigázására szolgáló médiatörvényt, korlátozta a sztrájkjogot, elkobozta a polgárok magán-nyugdíjpénztári vagyont és így tovább. A jogalkotásról szóló törvényt lábbal tiporva gyártotta a jogszabályokat – nem egyszer visszamenőleges hatállyal –, havonta többször módosítva az alkotmányt. Tehát: (a) fölszámolta a demokrácia működésének legfőbb garanciáját adó hatalommegosztást; (b) hatástalanította a jogállam legfontosabb kontroll-intézményeit; (c) korlátozta a demokratikus alapjogokat.

Ezek alapján a definíció egyszerű: az olyan uralmi rendszert, ahol minden hatalom egy kézben összpontosul, *autokráciának* hívjuk. Magyarul: *egyeduralomnak*. Amelyet – minthogy a jogállam negligálása s az alapvető szabadságjogok korlátozása mellett gyakorolják – bizvást nevezhetünk *önkényuralomnak* is. „Konszolidált demokráciának” azonban semmi szín alatt.

Miután sikerült némi kételyt ébresztenünk bizonyos nemzetközileg használt minősítési sztenderdek iránt, térjünk vissza tárgyunkhoz: a magyar politika fertőjéhez. S a kétes értékű mérőszámok helyett próbáljunk meg történeti áttekintést adni azokról a folyamatokról, amelyek vélhetően hozzájárultak a rothadó magyar politikai mocsárvilág kialakulásához.

Korrupció és kuruc hagyomány

Közhely, hogy a magyar társadalom virulens törvénykerülő, kiskapukereső, adónemfizető hajlamai történelmi megalapozottságúak. Elsőként a török hódoltság másfél évszázadára kell utalnunk, amikor egy idegen hatalom szipolyozta az országot. Ez olyan erősen beleivódott a magyarság tudatába, hogy az egyik akkori hivatalos adónem elnevezéséből származik a „harácsol” igénk. A magyar rendi jogokat újra és újra korlátozni próbáló Habsburg-dinasztiával szembeni – olykor fegyveres harcig menő – ellenállás egy idő után a mindenkori hatalommal, az állammal, a hivatalossággal, a törvénnyel szembeni ellenállássá, alapállássá, közérzületté, mentalitássá változott és rögzült.

A magyarok – ellentétben a szerencsésebb sorsú népekkel – az utóbbi évszázadokban jellemzően nem úgy viszonyultak az országukban működő államhoz, mint a *sajátjukhoz*, hanem mint valami idegen, máshol székelő, más érdeket képviselő, elnyomó, szipolyozó hatalomhoz, amelynek a fönntartására és a működtetésére korántsem önkéntes áldozatként, hazafias felelősségérzettől áthatva, hanem kényszerűségből kellett a maguk javaiból adniuk. Jó hazafinak itt nem a jó, hanem a rossz adózó számított. Aki kicslezte, kijátszotta, becsapta az államot, a törvényt, a hivatalt. Három korszakot kell külön is említenünk: az 1849 utáni passzív ellenállás időszakát, a kiegyezés utáni kifícamodott közgondolkodást és közérzületet, végül a Kádár-kor (korántsem közjogi) dualizmusát: a főszabályok, a deklarált ideológiák, a hivatalos

intézmények, illetve a mellékutak, a kiskapuk, a fal melletti osonások s a mindezek fölötti szemhunyasok kettősségét. A szocialista tervgazdaságban a szürke és a fekete piaccgazdaságot, a téészbén a háztájit és a melléküzemágot, a gyárban a géemkát s a többbit. Az első és a harmadik korszak relevanciája kézenfekvő tárgyunk szempontjából, ezek nem igényelnek további részletezést.

Annál inkább a második időszak: a dualizmus kora. Ekkor vált a magyar közélet konstans intézményévé a parlamentáris kormányzás és a pártpolitika – s velük együtt a korrupció. Szekfü Gyula a korszak közviszonyait meghatározó ellentmondásnak tartja a „negyvennyolcas”-nak mondott (valójában negyvenkilences) függetlenségi hevület és a „hatvanhetes”, kiegyezéspárti józanság kettősségét. A *negyvennyolcasság* merőben érzelmi természetű volt. Habsburg- és kiegyezés-ellenesség, extrém Kossuth-kultusz jellemezte; nagy népszerűségnek és többségi támogatásnak örvendett a magyarság körében; „hazafias” és „kuruc” magatartásnak számított. Noha az ország valós helyzetével számot vető, felelős reálpolitikai mérlegelésnek el kellett vezetnie a *hatvanhetességhez* (lásd Tisza Kálmán pályáját): a kormány- és kiegyezés-pártiság népszerűtlen volt a magyar közvélemény előtt: „mamelukságnak” számított. Mi több: „hazafiatlanságnak”, „labancságnak”.

„Ilyen helyzet szülte a kiegyezési korszak legrútabb hidráját, a mindenkori kormányoktól kiinduló korrupciót s vele együtt a protekció rendszerét... E romlott viszonyokat az a körülmény hozta létre, hogy a kiegyezéssel szemben a tömegek hangulata ellenséges volt...

A nemzet nem akarta a kiegyezést, de nem akarta azt sem, mi a kiegyezés megszüntetésének következménye lett volna: újabb harcot Ausztriával és a dinasztiaiával. Ebből származott a kormány állandó kényszerhelyezete: fenntartani a kiegyezést a nemzet ellenére is, minden kínálkozó eszköz felhasználásával. Felelősséget érző kormány másként nem tehetett, mert nem tehetette ki újabb konfliktusnak a magyarságot. Többségszerző eszköz volt... a közigazgatási gépezet befolyásolása... A választások érdekében a megyei nemességet is megszervezni kellett; itt elég volt egyes befolyásos egyéneket megnyerni, akik aztán rokonság, sógorság, atyafiság, konnexiók által egész vidék[ek] közösüges hangulatát biztosították. Persze a középbirtokosokat szilárd kapcsolatokkal kellett a kormányhoz láncolni. Erre szolgált többek közt a képviselőség... Viszont a nagy nehezen összehozott parlamenti többséget is biztosítani kellett, nehogy az ellenzék kíméletlen támadásai alatt, népszerű program híján szétfolyjon... Erre valók voltak a... gomba módra szaporodó ipari és kereskedelmi vállalatok, részvénytársaságok igazgatósági helyei, felügyelő tagságai, melyeket a liberális államhatalom árnyékában növekvő kapitalista vállalatok... a kormánynak tetsző egyénnel töltöttek be. A korrupció mély csatornákon ömlött be a társadalmi és gazdasági életbe: politikai célból adattak vasútkoncessziók olyan vidékeken, hol a gazdasági élet még semmi szükségét nem érzé... vasútvonalak épültek csodás görbeséggel, minek egyetlen indító okát valamely kormánypárti birtokos érdekében találta meg a beavatott.”⁸

⁸ Szekfü Gyula: Három nemzedék. Budapest, 1989. AKV-Maecenas, 226-228. o.

Ezek szerint a magyar politikai rendszer születési rendellenességének tekinthetjük a korrupció és az állami protekció (az oligarchikus gazdasági hálózatok) intézményesülését. Így nem csodálkozhatunk azon, hogy a rendszerváltozással újjászülető parlamentarizmus működése során törvényszerűen újatermelődtek a rendszer születési hibái is, a majd fél évszázadnyi kényszerszünet ellenére. Ám a dolog mégsem ilyen egyszerű. Ami ugyanis az elmúlt két évtized során újatermelődött, az korántsem a dualizmus (és a Horthy-korszak) korrupciós rendszere. Hogy annál sokkal rosszabb, azt először a vezető politikusok szerepének megváltozása kapcsán próbálom érzékeltetni.

Halfejek

A magyar parlamentarizmus két korábbi időszakát szemlélve megállapítható, hogy az elsőszámú vezetők, a nagy pártok vezérei, a mindenkori miniszterelnökök, a meghatározó, a korszakformáló politikusok – noha lényegében ők működtették – *személy szerint* fölötté álltak ennek a szisztémának. Ők maguk nem sülyedtek bele a korrupció mocsarába, a legtöbben még a cipőjük talpát sem sározták be. Lehet tehát, hogy a fejétől bűdösödött a hal, de maga a fej nem volt bűdös. *Deáknak* elég csak a nevét leírni, többre nincs szükség. *Tisza Kálmánról*, a századvég vezető politikusáról – a „generálisról” – pedig elmondható, hogy nemcsak pontosan ismerte mamelukhadának korrupciós ügyeit, de ez a dimenzió a részét is képezte az általa alkalmazott hatalompolitikai eszköztárnak, amely a kormányzáshoz szükséges többség biztosítására volt hivatott. Ám a saját kezéhez egyetlen krajcár se tapadt hozzá hosszú pályafutása során. Ugyanez, ha lehet, még teljesebb mértékben igaz fiára, *Tisza Istvánra*, a dualizmus huszadik századra eső felének meghatározó politikusára. Akit elszánt ellenfelei folyton az ország tönkretételével vádoltak ugyan, de megvesztegethetetlenségét, tökéletes morális intaktságát még az iránta vad gyűlöletet táplálók se vonhatták kétségbe soha. A *Horthy-korszak* névadójának s államfőjének politikusi kvalitásairól nem lehetünk ugyan nagy véleménynyel, ám kétes anyagi ügynek még a halvány árnyéka sem vetült alakjára. Igaz ez a két világháború közti időszak legnagyobb formá-

tumú kormányfőjére is: *Bethlen István* – a „gazda” – hasonló szerepet vitt e vonatkozásban, mint elődje, a „generális”. Nemigen tudunk olyan miniszterelnököt megnevezni – a politikailag legelvetemültebbek közül sem –, akinek a nevét egyértelműen a korrupció szennyezte volna be. (Elmondható ez a rövidéletű koalíciós időszak kormányfőiről, Tildy Zoltánról és Nagy Ferencről is.)

E pozitív tradíciót szerintem éppolyan jelentősnek kell tartanunk, mint ama negatívát, amelyet a politikai elit egésze hordozott. Hiszen a magyar társadalom szemében mégiscsak az a kép rögzülhetett – még hozzá sértetlenül, egy évszázadon át –, hogy a politika úri huncutság ugyan, a politikusok lopnak, csalnak, hazudnak, de az ország legfőbb vezetői fölötté állnak ennek, hozzájuk nem ér föl a mocsok, őket tisztelni lehet.

A rendszerváltozással folytatódott ez a tradíció. *Antall Józsefről* sok rosszat elmondtak annak idején, ám a tisztességét senki sem vonhatta kétségbe soha. *Paul Lendvai Az eltékozolt ország* című könyvének idevágó mondatából idézem: „...ő személy szerint feddhetetlen volt, őszinte és minden szempontból megvesztegethetetlen”.⁹ Igen ám, de az idézett mondat első fele így hangzik: „Ellentétben a rendszerváltás óta ismert vezető politikusok többségével...”

Mi maradjunk csak a miniszterelnököknél. *Boross Péter* személyét illetően sem került nyilvánosságra korrupciós gyanú. *Horn Gyulát* illetően azonban igen. Horn egyfelől számos jel szerint olyan szerepet

vitt pártja élén, mint (*mutatis mutandis*) Tisza vagy Bethlen, tehát jól ismerte, sőt kontrollálta az általa vezetett politikai tábor anyagi ügyleteit. (Az MSZP egyetlen olyan elnöke volt ez idáig, aki az anyagi erőforrások fölött is diszponáló, valódi pártvezérnek tekinthető: erre még visszatérünk.) Másfelől viszont nem mondható el róla, hogy a saját anyagi gyarapodása tekintetében ne vetült volna rá a gyanú árnyéka.

Horn Gyula drága villát építtetett Budán a hivatali évei alatt. Ez többszörös hiba volt. Először azért, mert a hivatalban lévő kormányfőnek az állam biztosít megfelelő lakhatást – neki semmi szüksége sincs arra, hogy a privát lakásügyeivel foglalatosskodjék. Különösen igaz ez akkor, ha az illető versenyben marad az újabb hivatali ciklus elnyeréséért, aminek esélyét csak rontja egy villa-ügy. Hisz Mikszáth (Kósáné Kovács Magda révén elhíresült) *bon mot*-ját idézve: „Nem elég tisztességesnek lenni, annak is kell látszani”. Horn a villaügy miatt csak félig látszott annak – s tán nem is volt egészen az. Mert az amúgy ravasz róka hírében álló politikust a jelek szerint jégre vitték, amiből csak annyit vett észre, hogy csúszik alatta a talaj.

Princz Gábor és a Postabank szerepét külön fejezetben tárgyaljuk. E helyütt csak annyit kell megemlítenünk, hogy a bankvezér ezer szálon kapcsolódott a magyar közélet prominenseihez – köztük a politikai elit tagjaihoz –, s hogy ezek a szálak bizony korrupciós jellegűek voltak. Az első két ciklus idején jórészt a Postabankon keresztül zajlott a fekete pártfinanszírozás – mégpedig növekvő volumenben. Princz személy szerint is privilegiumként nyújtott hitelek tömkelegével halmozta el a szóban forgó elitet,

⁹ Budapest, 2011. Noran Libro. 60. o.

amivel lekenyerezte őket. Két kézzel szórta a pénzt, s az általa vezetett hitelintézet gyakorlatilag csődbe jutott. Közvetlenül az 1998-as választások előtt már akkora összegekkel kellett közpénzből konszolidálni, hogy kormányzati elhatározás született a bankár azonnali menesztéséről. Ám mégis megúsza a dolgot – Horn személyes döntésének köszönhetően. Noha Medgyessy pénzügyminiszter 1998. április 9-én délelőtt telefonon közölte vele a verdiktet, ő kieszközölte Hornnál, hogy az fogadja a miniszterelnöki dolgozószobában, aminek eredményeképpen sikerült visszavonatnia a menesztéséről szóló döntést. Mi több: azt az ígéretet is kicsikarta a kormányfőtől, hogy az MSZP újabb választási győzelme esetén a bank élén maradhat.¹⁰ Ám az MSZP (egyéb okok miatt is) elvesztette a választásokat...

Princz Gábort szoros kapcsolat fűzte Horn Gyulához, ami az őszödi kormányüldölőben és a Postabank füredi üdülőjében lefolyt (nem épp absztinens) ultimaton vált bensőségessé.¹¹ Már 1996 júniusában napvilágra került, hogy a bank ingatlancége, a Dóm Rt. bonyolította a miniszterelnök ominózus lakásprojektjét is. Ami nemcsak annyit jelentett, hogy Princz cége volt a drága budai zöldövezetben, a III. kerületi Remetehegy úton épült többszintes luxusvilla kivitelezője, hanem a Horn-család tulajdonában álló két pesti (Pozsonyi úti és Újpesti rakparti) lakást is a Dóm Rt. vásárolta meg. Az utóbbiak vételára pedig – legalábbis a Princz-féle cég erősen ügyfélbarát kalku-

lációja szerint – jórészt fedezte az építkezés költségeit. A jobboldali sajtó megalapozottnak tűnő becslései viszont azt vélelmezték, hogy a pesti lakásokat messze a valós értékük fölött vásárolta meg a Dóm Rt., míg a villát irreálisan olcsón építette föl.¹² A kibontakozó botrányban Horn is kénytelen volt megszólalni: 1996. június 21-én a maga és a családja nevében rágalomnak minősítette az Új Magyarország című napilapban megjelent vádakat.¹³ Később azt hangoztatta, hogy az építési költségek jelentős részét az a honorárium fedezte, amit a Cölöpök című önéletrajza német kiadásáért kapott. Ezek a magyarázatok azonban alkalmatlanok voltak a gyanú eloszlatására. A kisgazdapárt elnöke (aki pár évvel később jórészt a saját villaügyébe bukik majd bele) a parlamentben a vezető politikusok vagyonosodásának kivizsgálására nyújtott be javaslatot, ám a többség elvetette az indítványt.

Mindezek alapján meg kell állapítanunk, hogy Horn Gyulával jelent meg elsőként az a személy a magyar kormányfők hosszú sorában, akit nem lehetett anyagi értelemben feddhetetlennek tekinteni. A jelek szerint szó sincs arról, hogy őt a saját gazdagodása motiválta volna politikusi szerepvállalása során, ám az nagy valószínűséggel kijelenthető, hogy a Postabank-vezérrel való kapcsolatában megjelent a korrupció tipikus képlete: anyagi előnyöket fogadott el, amelyekért cserébe óhatatlanul vizontszolgáltatást nyújtott szubjektív politikai döntései során. Mindez nemcsak a kormányfői presztízst rombolta a közvélemény szemében, hanem általában a politikáét – kö-

¹⁰ Ószabó Attila–Vajda Éva: Vabank. A Postabank-ügy háttere. In: Magyarország politikai évkönyve. 1999. 367. o.

¹¹ Uo.

¹² http://www.uvegzezb.hu/text/tortenelem.html#f1_232

¹³ Magyarország politikai évkönyve 1997. 298. o.

zelebből a demokráciáét – is. Arról nem szólva, hogy hivatkozási alapul szolgálhatott a politikai ellenfelek számára. Nem mintha utódjának szüksége lett volna precedensre. Hisz mindez csak halvány előjáték volt ahhoz a merőben új korszakhoz képest, ami Orbán Viktor miniszterelnökségével robbant be a magyar politika világába, s amelynek a megnevezésére végképp elégtelen a korrupció hagyományos fogalma.

Mielőtt azonban szembenéznénk e jelenséggel, vessünk egy-egy röpke pillantást az Orbán első ciklusa utáni korszak miniszterelnökeire: Medgyessyre, Gyurcsányra és Bajnaira. *Medgyessy Péterre* bizony rávetült a korrupció árnyéka, kénytelen is volt védekezni ellene – de túl vehemenssen tette. Ő bírja a rágalmakat, megszokta már, de a családját hagyják békén: „A politikát a családok életébe erőltetni, közemberek nyugalma megzavarni, tanult szakmájuk gyakorlásából boldogulni igyekvő fiatalokat hazugságokkal vádolni, nem tartozhat hozzá a demokráciákban megszokott politikai versengéshez” – tiltakozott felindultan.¹⁴ Aztán a parlamentben – még felindultabban – lehazugozta az ügyben interpelláló képviselőt.

Mi történt valójában? Látszólag semmi: a Medgyessy Gergely által (Baráth Etele miniszter fiával közösen) alapított TGG and Partners százmilliós tanácsadási szerződéseket kötött az *OTP-vel*, a *Matávval* és a *Vegyépszerrel*. Mindhárom magáncég, közpénz egy fillér sincs az ügyben: hol itt a hiba? Nos, ott, hogy a szóban forgó cégek sok szállal kötődtek az államhoz. A Matáv például a széles sávú

internetszolgáltatás kiépítéséhez 3,17 milliárd forintnyi adókedvezményt kapott a kormánytól. Kormányhatározat született róla. Az a kormány határozott így, amelynek Medgyessy Péter volt a feje. Annak a Medgyessy Gergelynek az édesapja, aki százmilliós megbízási szerződést kapott a Matávtól. A látszat a Vegyépszer esetében is kínos volt: állami megrendelés a cégnek a kormánytól autópálya-építésre egyfelől, tartós szakmai tanácsadásra szóló szerződés a cégtől a kormányfő fiának másfelől. Az összeférhetlenség tipikus esete. A TGG and Partners ráadásul csak 2003-ban – az apa kormányfővé választása után – alakult, hárommilliós törzstőkével. Brüsszelben be sem volt jegyezve az ott működő tizenötezer lobbicég között. A Matáv főtulajdonosa világcég, a Deutsche Telekom. Pont egy szakmai múlt és referenciák nélküli minikáéfté által remélte érdekei érvényesítését az Európai Unió döntéshozó szerveiben?

(Csak zárójelben: Antall Józsefnek is volt egy ügyvéd fia. Apja miniszterelnöksége idején az irodája természetesen semmiféle állami megbízást nem kapott. Egyszer képviselt egy külföldi céget az ÁVÜ privatizációs pályázatán a HungarHotels egyik szállodájának eladásakor. És vesztett...)

Ami Gyurcsány Ferencet és Bajnai Gordont illeti, az ő esetükben soha nem merült föl a leghalványabb gyanú sem, hogy *kormányfői pozíciójukat* bármily vonatkozásban össze lehetne kapcsolni a *privát vagyonszerzésükkel*. (Még a Gyurcsány elleni nyilvánvaló politikai bosszúperben se kreáltak ilyen motívumot.) Mindketten *politikai szerepvállalásuk előtt*, üzletemberként gazdagodtak meg. Gyurcsány vagyó-

¹⁴ Idézi Debreczeni József: Apák és fiúk. Népszabadság, 2004. 05. 25

nosodásában minden valószínűség szerint szerepet játszottak a politikai kapcsolatok, ám ő maga akkor még (illetve már) nem töltött be semmiféle pozíciót, így az ő esetében szóba se jöhet, hogy visszaélt volna a rá ruházott közhatalommal. Gyurcsány sajátos szerepére még visszatérünk, most azonban lássuk végre a medvét: azt a miniszterelnököt, aki merőben új korszakot nyitott a magyar politikában.

Az Orbán-família meggazdagodása¹⁵

Orbán Viktor miniszterelnök jelentős vagyongyarapodáson ment keresztül 1998 és 2002 között, a hivatali évek alatt. A szűkebb család két fő ingatlanadatát nézve: 1. az 1998-ban már birtokolt 5,5 hektárnyi földterület négy év múltán a tizenegy és félszeresére: 63 hektárra növekedett; 2. a tulajdonukat képező (1994-ben 563 ezer forintért vett) belvárosi lakás helyett kertés sváb-hegyi villát vásároltak 2002-ben (75 millióért), amelynek (több tízmilliós) átépítéséhez is azonnal hozzáláttak. Ha idevesszük a tágabb familiát is, akkor konstatálhatjuk, hogy a miniszterelnök apjának többségi tulajdonában lévő bányacég, a Dolomit Kft. saját vagyona *meghétsszeresődött* (98-ról 666 millióra nőtt); a másik vállalkozás, a kizárólagosan birtokolt Gánt-Kő Kft. nyeresége ugyanekkor a *tíz-szeresére* emelkedett (16 millióról 167-re).

Már a családi vagyonszerzés kezdetén, a bányaprivatizációban is szerepet kapott közpénzből származó tőke. Simicska Lajos, Varga Tamás és Kövér Szilárd ugyanis azzal a Quality Invest Rt.-vel szálltak be Orbán Győző üzletébe, amelynek vagyonát a fideszes székházeladásból befolyt százmilliók adták. Simicskáék 4,75 millióért vettek részvényt a pártel-

¹⁵ Az ehhez a fejezethez kapcsolódó részletes adatok, tények és összefüggések – a források pontos megjelölésével – föllelhetők az Orbán Viktorról írt második könyvemben: Debreczeni József: Arcmász. Budapest, 2009. Noran Libro. 275-274. o.

nők apjától, amit aztán 1,2 millióért – tehát 3,55 milliót „ajándékként” hátrahagyva – adtak el újra neki. (Simicska: „Mindenkinek alkotmányos joga, hogy hülye legyen”.)

Azok a bizonyos „első milliók” tehát nem egyenes úton, hanem az *állami pénz – pártpénz – magánpénz* vargabetűjét leírva jutottak el a családhoz. De hogyan szaporodtak a későbbiek során? Tény, hogy Orbánék vagyona 1998 és 2002 között nőtt a sokszorosára. Az első miniszterelnökség éveiben. A néptől kapott közhatalmi mandátum birtoklása idején. A kérdés az, hogy a vagyongyarapodás a hatalom *felhasználásával*, azzal *visszaélve* történt-e.

E kérdésre először a tokaji szőlők környékén keressük a választ. A szóban forgó ügy 2005 tavaszán került a közfigyelem fókuszába, Orbán szerencséjére ismét post festa (miként a bányaugy is): évekkel a történetek után. Amikor ő maga már nem volt hivatalban. Az Élet és Irodalom megdöbbenő részleteket közölt olyan üzleti tárgyalások jegyzőkönyveiből, amelyeken 2000-ben és 2001-ben Orbán Viktor miniszterelnök is részt vett.¹⁶ Mi több: a jegyzőkönyvek által következetesen *taggyűlésnek* nevezett összejövetelekre nem egyszer a kormányfői rezidencián került sor. A Magyar Köztársaság miniszterelnöke a szövegek tanúsága szerint (névleg a felesége révén) *magántulajdonos üzletemberként tárgyalt többek között állami vagyontárgyak, illetve vissza nem térítendő állami támogatások megszerzésének lehetséges módozatairól s az ezek során követendő taktikáról!*

A szóban forgó cég, a *Szárhegy-dűlő–Sárazsadány–Tokajhegyalja Kft.* már pusztá összetételénél fogva *tipikus képlete volt a korrupciós összeférhetetlenségnek.* Az Orbán házaspár üzletfelei ugyanis olyan állami pozíciókat töltöttek be – bizonyosan a kormányfő akaratából –, amelyek ab ovo magukban hordozták a *szolgálat–viszontszolgálat* mozzanatát. A társaság tagjai tudniillik – jobb esetben: a saját pénzük, tudásuk és kapcsolataik; rosszabb esetben: az Orbán jóvoltából elnyert állami tisztségek fölhasználásával – a hasznukra voltak Orbánéknak. Előmozdították az ő anyagi gyarapodásukat, amit a kormányfő a nekik osztott pozíciókkal (az azokkal járó hatalommal, presztízzsel, pénzzel) viszonzott. Vagy megfordítva: ők hálálták meg az Orbán révén elnyert pozíciókat és javakat – egyre megy.

Hogy konkrétak legyünk: Szász István Attila ügyvéd például állami cégek fb-tagjaként, továbbá állami felügyeletű cégek és intézmények jogi képviselőjeként csak 2000–2001-ben 50 millió körüli összeget vett föl – miközben a hátán vitte a Kft. üzleti ügyeit, különös tekintettel a kiszemelt földterületek megszerzésére. Az utóbbi cél számára aranyat ért, hogy a sátoraljaújhelyi földhivatalba – merő véletlenségből – Stumpf kancelláriaminiszter unokatestvérét nevezték ki akkoriban, így aztán Szász a szárazsádányi polgármesterhez intézett leveléhez pontos helyrajzi számokkal együtt csatolhatta azoknak az önkormányzati tulajdonban lévő parcelláknak a listáját, amelyeket Orbán és társai kinéztek maguknak. A polgármester igen készséges volt: Orbán (felesége) így vehette meg 2, *azaz kettő Ft/m²-ért* az első zsadányi területét, amely-

¹⁶ A botrányt Rajnai Attila: Tokaji borcsaták II. című írása robantotta ki. Élet és Irodalom, 2005. 03. 11.

re aztán az első szőlőültetvényt telepítik majd – vissza nem térítendő állami támogatásból. Ezek után nem csodálkozhatunk azon, hogy 1998 és 2002 között Sáradsány és környéke jó pár tízmilliót kapott különféle pályázatok megnyerését követően – ugyan-csak vissza nem térítendő állami támogatásként.

A Kft. tagja volt még Kékesy Dezső, tőkeerős üzletember, Orbán személyes barátja – majd hazánk párizsi nagykövete. Aki 2006-ban aztán (a veje néven) volt szíves megvásárolni Orbánék pesti lakását. 63 millióért. A nyolc évvel korábbi vételár (563 ezer Ft) *száztizenkétszereséért!* Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk Madarász Lászlót, aki az Orbán által menesztett Princz Gábor helyét foglalhatta el a Postabank élén 1998-ban. Ezt követően (1999. december 29-én) nyújtott a Postabank Invest Rt. 145 millió forintos hitelt a Szárhegy-dűlő–Sáradsány–Tokajhegyalja Kft.-nek: tehát a főnök (és a nagyfőnök) *saját* vállalkozásának.¹⁷ S hogy a történet kerek legyen: a következő évben a Postabank cégei részesültek 90 milliós állami támogatásban.¹⁸

IHa ez az egész vircsaft nem lett volna súlyosan összeférhetetlen, akkor nem kellett volna titokban tartani. Márpedig titokban tartották: a közvélemény csak 2000-ben, a HVG jóvoltából szerzett tudomást arról, hogy a Magyar Köztársaság kormányfője (a felesége révén) miféle üzleti vállalkozásban vesz részt immáron bő két esztendeje. Ám hogy ezt mekkora odaadással és miféle eszközök igénybevételével

telével tette, arra csak öt év elteltével derült fény, az Élet és Irodalom által prezentált taggyűlési jegyzőkönyvekből. Ezekből napnál világosabban kiderült, hogy a magyar miniszterelnök olyan üzleti megbeszélések aktív résztvevője volt, amelyeken egy magántársaság tagjai azt latolgatták, hogyan juthatnak minél könnyebben és jutányosabban állami javakhoz. Egyértelmű utalások estek a vállalkozásuk számára kulcsfontosságú állami cég vezető posztjaira kinevezett személyek közreműködésére. A miniszterelnök – mintegy a felvetődő igényekre válaszolva – elmondta: óvatosságnak kell lenniük (ő többes szám első személyt használt), a szóban forgó állami javak megszerzésére csak darabonként és csak a választásokat követően lesz módjuk – de akkor igen. Kiderült az is, hogy Szász István Attila, a kormányfő nejeinek régi barátja (aki a zsákmányul kiszemelt állami cég jogi ügyeit is vitte) személyesen dolgozott a Hegyalja-törvényen. *Eszerint tehát a parlamenti jogalkotás is igazodott olykor a kormányfő privát üzleti vállalkozásának igényeihez!*

„Ne nyerjünk annyit, amennyit kértünk, ne mi kapjuk a legtöbbet” – szólta Orbán elhíresült mondata, amit ő utóbb az államférfiúi mértéktartás megnyilvánulásaként próbált beállítani, mintha a fenti óhaj tényleg a *kérésre* és nem a *kapásra*: az állami támogatás – általa minimum befolyásolható – odaítélésére vonatkozott volna. De mi történt valójában? Nos, a dolgok Orbán óhaja szerint alakultak: tényleg nem az ő cégük kapta a legnagyobb összeget. *Csak a második legnagyobbat!* 2001-ben 570-en részesültek vissza nem térítendő szőlőtelepítési támogatásban az

¹⁷ <http://www.stop.hu/articles/article.php?id=103416>

¹⁸ Szabó Zoltán: Az ún. Orbán-bizottság munkája, 2005. In: Magyarország politikai évkönyve 2006.

adófizetők pénzéből. Ám 40 milliónál többet csupán két vállalkozás kapott: a Royal Tokaji Borászati Kft. 44 millió 636 ezret; a Szárhegy-dűlő–Sárazsádány–Tokajhegyalja Kft. pedig 41 millió 475 ezret. Sokaknak egyáltalán nem jutott a pénzből. Pedig Orbán a későbbi nyilatkozataival rendre azt a látszatot keltette, mintha olyan normatív juttatásról lett volna szó, amit igény esetén a Magyar Köztársaság minden polgára megkap, majd legvégül – és persze kevesebbet – kaphat belőle a kormányfő (neje) is. Holott az ellenkezője történt: a kormányfő (nejének cége) kistermelők tucatjai elől happolt el tízmilliókat úgy, hogy azoknak egyetlen fillér sem jutott. Az illusztris tagokból álló korlátolt felelősségű (és erkölcsű) társaság – a 2001-ben elnyert bő 41 millió fölül – további két alkalommal részesült még szőlőtelepítésre és meliorációra fordítható ingyenes állami forrásból, mindösszesen 64,5 millió Ft értékben.

Külön biznisz volt ezen fölül a *szőlőfelvásárlási projekt*. A miniszterelnöki pár cégének első teljes évi bevétele az állami Tokaj Kereskedőház Rt.-től származott 2000-ben, ami 2 703 000 forintot tett ki. Az összeg maga nem túl érdekes, az viszont annál inkább, hogy a tokaji állami cég – az egyéni termelőkön túl – *egyedül* ettől a társaságtól vett át szőlőt abban az évben. Ám még ennél is érdekesebb a felvásárlásra fordított pénz eredete. Azt ugyanis külön *kormányhatározat* biztosította: 1,5 milliárdos tőkeemelést elrendelve a Tokaj Kereskedőháznál. Az eset még nagyobb volumenben ismétlődött meg 2001-ben – a választások előtti utolsó szüret idején – amikor is 2,5 milliárdos újabb állami tőkeemelést történt, egy

újabb kormányhatározatot követően. Minden idők legnagyobb szőlőfelvásárlását bonyolította le abban az évben a Tokaj Kereskedőház. Csak aszúból *hatszor annyit* vett át, mint bármely más esztendőben. E célból „bevezettek egy új felvásárlási osztályt... amivel a gyengébb minőségű aszú megvételére is lehetőséget teremtettek.”¹⁹ 2000-ben és 2001-ben a szóban forgó állami társaságnak juttatott négymilliárdos összeg *jóval nagyobb volt, mint az ezen túli teljes magyar borágazatnak nyújtott összes állami támogatás!* Egész pontosan annak a 63 százaléka. Miközben Hegyalján az ország szőlőültetvényinek csupán a 6 százaléka volt található. Ám ez a 6 százalék magába foglalta Orbánék szőlőjét is.

A történet azonban még így sem kerek. Az állami tőkeemelés indokaként ugyanis „a termelési biztonság megszilárdítása és a technológiai fejlesztésen keresztül történő piacépítés” szerepelt²⁰ – csak hogy a Tokaj Kereskedőház korántsem erre fordította a pénzt. A 2000-es másfél milliárdból 1,2 szőlőfelvásárlásra ment el az amúgy értékesítési gondokkal küzdő vállalatnál, fejlesztésre az összeg töredékét költötték, alig 300 milliót. A következő évi 2,5 milliárdból pedig már csak 150 milliót fektettek a technológiai fejlesztésbe, a többit megint a felvásárlás vitte el. „A négymilliárdos állami tőkejuttatás... tehát távolról se szolgálta a cég technikai-technológiai felzárkózását; a borvidék jövője szempontjából pedig kifejezetten káros volt... konzerválta a... korábban kialakult termelési, felvásárlási viszonyokat... elmaradt a borvidék

¹⁹ Ferenczi Krisztina: Szüret. Budapest, 2006. Diario Kft. 69. o.

²⁰ Ferenczi: i. m. 70. o.

kistermelőinek felkészítése az új gazdasági környezethez való alkalmazkodásra, az uniós tagságra.”²¹

A milliárdos állami források eltékozlásában persze egyéb okok is közrejátszottak. Tudnunk kell azt is, hogy Orbán kancelláriaminiszterének igen kiterjedt és népes familiája e vidéken lakik és gazdálkodik. A számok magukért beszélnek: a Fidesz kormányra kerülését megelőző évben a Stumpf-család tagjai még 5 milliót se kaptak a Tokaj Kereskedőház által felvásárolt szőlőjükért, 2000-ben viszont – miután a kormány másfél milliárdot pumpált a cégbe – már 17,7 millió ütötte a markukat. Egy évre rá pedig – az újabb, immár 2,5 milliárdos tőkeemelés nyomán – 30,6 millió! És vajon ki volt a Tokaj Kereskedőház feltőkésítését elrendelő kormányhatározatok előterjesztője? Stumpf István kancelláriaminiszter, személyesen. (Zárójelben: a cég általános vezérigazgató-helyettesét Stumpf Miklósnak, a marketing igazgatót pedig Stumpf Andrásnak hívták.) Végezetül idekíváncozik még egy adalék: a Tokaj Kereskedőház Rt. a négy milliárdos állami többletforrás ellenére 2002-ben már 300 milliós veszteséggel zárta az évet.

A szőlőfelvásárlási projektet ezzel lezárhatjuk, de van itt még egy apróság. 2005-ben a gazdasági minisztériumból ugyanis előkerült egy érdekes adat, miszerint „másfél kilométeres bekötőút építéséhez 12 és fél milliós támogatást nyert 2000-ben a sárazsádányi önkormányzat. A zártkerti bekötőút – amely a 087 és 089 helyrajzi számon szerepel, és a 37. számú főúthoz csatlakozik – Orbánék szőlőbirtokára vezet.”²²

²¹ Uo.

²² Uo.

Ezzel válik kerekké ez az émelyítő történet.

Ám ha lehet, még ennél is émelyítőbb a *felcsúti földek* és a *váli vízrendezés* története. Nevezett földek magántulajdonúak, a beruházás viszont állami pénzből zajlott 1998 és 2002 között. Kell-e mondani: a magántulajdonos az akkori (s a mai) miniszterelnök hitvese. Kezdjük a földvásárlással. Orbán Viktor (papíron: Lévai Anikó) 2001. október 31-én 54 hektárnyi (539 380 m²) 762,98 aranykorona értékű Felcsút környéki földet vásárolt. Ez eddig rendben volna. A föld árát illetően azonban már van némi gond, mert a miniszterelnök(né) megint csak olcsón vásárolt. Aranykoronánként 8 ezer alatt, miközben a Fejér megyei illetékhivatal kimutatása szerint egy aranykorona akkori átlagára azon a vidéken elérte a 16 ezer forintot.²³ De vajon ki adta el Orbánéknak fél áron (mindössze 6 millióért) az 54 hektárt? Bognár Sándor, a Herceghalmi Kísérleti Gazdaság Rt. vezérigazgatója. Akit két éve – már az Orbán-kormány alatt – neveztek ki a szóban forgó állami cég élére. A HKG Rt. ráadásul egyike volt annak a tizenkét állami gazdaságnak, amit Orbán pályázat nélkül privatizált 2001-ben. S vajon ki lett az immár *magángazdaság* többségi tulajdonosa? Bognár Sándor. Pontosan mikor? Két héttel azt követően, hogy Orbán(né) fél áron megvette tőle az 54 hektárt.

Mondtam, émelyítő lesz a történet – és még korántsem vagyunk a végén. Mert mindössze hat héttel ez után újabb érdekes dolog történt. December 11-én az Országgyűlés roppant magas: 2,7 milliárd forintos címzett *állami céltámogatást* szavazott meg Felcsútnak

²³ Szabó: 445. o.

és öt vele szomszédos falunak, belterületi vízrendezés céljára. (Már ahhoz törvénymódosítás kellett, hogy ezt egyáltalán megtehessek. 2001 előtt ugyanis a tárgyév március 31-ig nyújthatták be a címzett támogatásokra szóló pályázatokat a helyi önkormányzatok, és ezt követően döntött róluk a kormány, majd a parlament. Orbánék tehát előrehozták a határidőt, a választások elé, így aztán nem is pályázatok alapján döntöttek, hanem csak „beruházási koncepciók” alapján.)

Ám most jön a java: „A Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium a harmincadik helyre sorolta a beruházást az előterjesztésről szóló szakvéleményében. A Fidesz-többség azonban előbb titkosította a parlament szakbizottságában erről folyó vitát, majd a hivatalos előterjesztő, a Pintér Sándor vezette Belügyminisztérium az első helyre tette a Váli-völgyi összefogást. Így kapta meg negyven nappal Orbánék felcsúti földvásárlása után az év legmagasabb céltámogatását... második helyre szorítva egy kórház-rekonstrukciót.”²⁴

Az Orbán-család vagyonosodását vizsgáló parlamenti bizottság adata szerint: *a felcsúti vízvezetésre adott 2,7 milliárdos állami támogatás az abban az évben a költségvetésből hasonló célra fordított céltámogatási keret 90, azaz kilencven százaléka volt!* A bizottság jelentésében olvasható ez is: „A támogatás, a vízjogi engedélyt kiadó Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság álláspontja szerint, szakmailag indokolatlan, az Állami Számvevőszék utólagos vizsgálata szerint pedig pénzügyileg erősen túlméretezett volt.”²⁵

²⁴ Ferenczi: 103. o.

²⁵ Szabó: 447. o.

S hogy teljes legyen a kép: „Az Orbán-kabinet ugyanakkor 38 önkormányzat hasonló kérelmének elutasítását javasolta, köztük olyan területekét, ahol az árvíz hatalmas károkat okozott. 2001 márciusában árvíz sújtotta beregi települések, Csaroda, Jánd és a többiek hiába kértek, egyetlen fillért sem kaptak belterületi vízvezetésre. A víz az emlékezetes év tavaszán abban a térségben több ezer házat sodort el.”²⁶

Csupán a kormányfői lokálpatriotizmus kóros túltengéséről lenne szó?

Dehogy! „Ebből a támogatásból vásároltak meg 2001. december 11-én [*tehát még azon a napon, amelyiken az Országgyűlés megszavazta a pénzt – D. J.*] Felcsút határában egy három hektárt valamivel meghaladó, 84,47 AK értékű földterületet a beruházáshoz tartozó záportározó céljára, mégpedig annak a két nővérnek az egyikétől, akiktől Bognár a Lévai Anikónak olcsón továbbadott földet vásárolta. A vételár 10 millió Ft, azaz 118 385 Ft/AK, ami hétszerese az akkori felcsúti átlagos földárnak és tizenötszöröse annak a vételárnak (7864 Ft/AK), amennyiért másfél hónappal korábban Lévai Anikó vásárolta meg Bognár Sándortól az említett földterületet.”²⁷ Ezek szerint a Magyar Köztársaság állami költségvetéséből (önkormányzati áttétellel) történt túlfizetéssel kompenzálták a kormányfő családjának potom áron nyélbe ütött földvásárlását!

Mi jöhet még ezek után? Nézzük: „Csupán a kapubejárókra 1 milliárd 130 millió forint közpénzt költöttek Fejér megye hat településén a Váli-völgy

²⁶ Ferenczi: 103. o.

²⁷ Szabó: 448.

vízvezetése kapcsán. A térburkolati díszítőkövekkel és az árkok fölötti kocsi-behajtókkal együtt az Alcsútdobozon, Felcsúton, Kajászón, Óbarokon, Tabajdon és Válon megépült bejárók folyómétere átlag 110 ezer forintba került. »A címzett támogatás felhasználása, a pályázat indokoltsága és jogossága nem állapítható meg« – mondta ki az Állami Számvevőszék jelentése. A kapubejárók darabonként félmillió átlagáron készültek (479 515 Ft), és összesen 2 357 darab van belőlük.

Fejér megyének e részén kevés a csapadék. A Váli-víz csekély vízhozamú, keskeny medrű, lassú folyású patak. Az ÁSZ-jelentés szerint mégis 57 kilométernyi burkolt árok épült meg 1 milliárd 182 millió forintnyi közpénzen. Zárt csapadékcsatornára közel 78 milliót (3,3 kilométer), földárokra közel 182 milliót (17,7 kilométer) fordított a kivitelező Viadom Rt.²⁸

De hát miért ment végbe a magyar adófizetők milliárdjaiból ez az esztelen költekezés? A válasz megtalálható az országgyűlési vizsgálóbizottság jelentésében: „A beruházást végző Viadom Rt. által a Magyar Államkincstárhoz benyújtott elszámolásból megállapítható, hogy a beruházáshoz az Orbán Viktor édesapjának többségi tulajdonában lévő Dolomit Kft. több tízmillió forint értékben szállított murvát, betont és a csapadék-levezető árkok kibélelésére szolgáló betonelemeket. A beruházás utólagos ellenőrzéséről szóló ÁSZ-jelentés rámutat, hogy a támogatás teljes összegének több mint 40%-át az árkok áthidalására szolgáló kapubejárók emésztették fel, amelyek

ára az eredetileg tervezettet több mint ötszörösen haladta meg. Az Orbán Győző és családja tulajdonában álló Gánt-Kő Kft. honlapjáról pedig megtudható, hogy az e kapubejárókat burkoló... térkő szárított dolomitörleményből készül.”²⁹

Végül a pont az i-re: „A beruházás befejezését követően a felcsúti földárak a Fejér megyei átlagnál mintegy kétszerte gyorsabb növekedésnek indultak. A Lévai Anikó által négy éve 6 millió forintért vásárolt földterület mai forgalmi értéke – a környékbeli termőföldek átlagárát alapul véve – 34,3 millió forintra becsülhető. Belterületbe vonásuk esetén pedig – amire elhelyezkedésük alkalmassá teszi őket, és amiről Orbán Viktor a bizottság előtt elismerte, hogy volt már rá kezdeményezés... – értékük mai áron elérheti a 400 milliót is.”³⁰

Orbán Viktor apjának cégei, mint az elején láthatuk, ugrásszerű vagyongyarapodáson mentek keresztül fia hivatalviselése idején. A váli beruházás iménti részletein túl álljon itt még két adalék. Az egyik a *Dunaferr-ügy*. A dunaújvárosi állami vaskohászati cég megújított vezetése 1999-ben 5 évre szerződést kötött a Dolomit Kft. vezetőjével, Orbán Győzővel, évi 140 millió forint értékben. Pályáztatás nélkül. A beszállítót váltás hivatalos indoka az volt, hogy Orbán Győző olcsóbban szállított. Utóbb (megint csak utóbb!) kiderült, hogy a dolgot egy könyvelési trükkkel lehetett így beállítani: a kormányfő apjának a köve azért volt papíron olcsóbb, mert az árába nem számították be a szállítás költségét: azt külön számlázták...

²⁸ Ferenczi: 105. o.

²⁹ Szabó: 448. o.

³⁰ Szabó: 451. o.

A másik az *autópálya-építés* ügye. Szállított-e követ a miniszterelnök apja az állami nagyberuházásokhoz? A fia szerint nem. Mert ő lebeszélte erről: „Ez egy nagyon nehéz beszélgetés volt egyébként. Tehát ő nem értett ezzel egyet, de aztán végül azt mondta, hogy biztosan vannak olyan összefüggések, amiket én jobban látok, mint ő, és akkor ezt elfogadta. És onnantól kezdve ő nem vesz részt. Tehát minden, ami ezzel ellentétes hír, az légből kapott, üres vádaskodás” – jelentette ki a kormányfő 2001. augusztus 28-án a Magyar Televízióban.

Nézzük, mi történt valójában. „Az autópálya-építésre felkészült az Orbán-bánya is. Az olcsó sztrádatöltő anyag beszállításához a szülők és a testvér bányacége, a Gánt-Kő Kft. megszerezte a bányászati jogot egy várpalotai... önkormányzati képviselő... földterületére. Ám a készülő botrányból a miniszterelnök kérésére kimenekültek [*idáig stimmel – D. J.*]: a bányászati jogot 2001 februárjában átruházták a papa vezette bányacég kereskedelmi igazgatójának betéti társaságára. [*Erről már nem beszélt a fiú – D. J.*] Így a startpisztoly eldördülése után fergeteges tempóban kezdhetette meg a kőbeszállítást az elsőként elindított nagyberuházás, az M7-es autópálya felújításához. A pályázat nélküli kiválasztással felkért Vegyépszer–Betonút páros alvállalkozójának, a felcsúti Femol Kft.-nek az alvállalkozójaként.”³¹ [*Ebben a vonatkozásban pedig egyszerűen hazudott – D. J.*]

Persze ez sem derült ki azonnal. „A Vegyépszer és a Betonút Rt. által alkotott Magyar Autópálya Kon-

zorcium sokáig titkolta a sztrádaépítésben résztvevő 450 [!] alvállalkozó névsorát... A Femol Kft. neve nem mondott semmit, egész addig, míg ki nem derült: a miniszterelnök a focimezén viseli a cég logóját...”³² És kiderült még valami. Az Orbán Győző alkalmazásában álló kollégának átpasszolt vállalkozás, a Bányaker 100 Bt. „az engedély jogerőre emelkedése előtt kezdte meg a beszállítást. Az engedélyezett mennyiséget idő előtt kitermelték. Amikor ez nyilvánosságra került, *hetekig állt az építkezés!* A szabályos engedélyre vártak, miközben az M7-es szájában tétlenül állt a konkurens cég kipróbált bányája Polgárdiban. Nem vették igénybe, inkább kivártak, míg a hivatalok soron kívül az orvbányászattal megkezdett kitermelésre nyomják a pecsétet.”³³

Folytathatnánk még egy ideig, de ennyi is bőven elég ahhoz, hogy határozott *igen*nel felelhessünk a fejezet elején fölített kérdésre: *az Orbán-família 1998 és 2002 közötti intenzív vagyongyarapodása a miniszterelnöki pozíció gátlástalan fölhasználásával történt. A néptől kapott közhatalmi mandátummal súlyosan és nagyon tudatosan visszaélve. Olyan tudatos elvetemültséggel, amelyhez foghatót hiába keresünk a többi magyar kormányfő esetében.*

Félreértés ne essék: nem azt állítom, hogy Orbán Viktor korrupt miniszterelnök lett volna. A korrupció a fenti dolgokhoz képest szimpla ügy. Ott az történik, hogy a hatalom birtokosa részrehajló döntést hoz. Amellyel nem a köz érdekét szolgálja, hanem valakinek a magánérdekét, akitől cserébe ellen-

³¹ Ferenczi: 110. o.

³² Uo. 118. o.

³³ Uo. 111. o.

szolgáltatást fogad el. Nem tud ellenállni a hatalom környékén jelentkező kísértésnek, meginog egyszer, kétszer, háromszor – s aztán már maga is keresi az alkalmakat.

Orbán esetében nyilván nem erről van szó.

Hanem valami egészen másról: valami sokkal súlyosabb és sötétebb dologról.

Hogy pontosabban miről, arra csak a fideszes pártfinanszírozás mechanizmusainak megismerése deríthet némi fényt.

Egy hamis mítosz: a „rabló privatizáció”

Mielőtt azonban rátérnénk a fekete pártfinanszírozás ügyeire, nézzünk szembe azzal a mítosszal, amely szerint a hazai „nagy lopások bűne” a rendszerváltás nyomán végbement privatizáció során – és által – esett meg. A magyar közvélemény széles körében elterjedt az a vélelem, hogy az egykori állami vagyon a magyar társadalom közös tulajdonát képezte, ergo: egy bizonyos részarányig *mindenki potenciális magántulajdonát*. Ezért sokan ma is úgy gondolják, hogy aki a privatizáció során részesült ebből a vagyonból, az ezt az ő rovására is tette, kvázi személy szerint tőle lopott. (A posztszovjet térség egyes államaiban – például a cseh és a román kuponos privatizáció során – lényegében ilyen alapon aprózták szét egyenlő arányban a lakosság körében az állami vagyont, ami azonban sem közgazdasági, sem pedig társadalmi hatását tekintve nem bizonyult szerencsés próbálkozásnak, hisz lényegében hasonló végeredményhez vezetett, mint a piaci alapon zajló magánosítás – csak jókora vargabetűvel.)

A jobboldali „polgárok” Gyurcsány-ellenes dühét jelentős részben a fenti hiedelem növeszti engesztelhetetlen, személyes gyűlöletté. A volt miniszterelnökben ráadásul halmozottan látják megtestesülni „az őket illető javak” elrablóját, hisz nemcsak milliárdos lett pár év leforgása alatt, de KISZ-es múltja okán „komcsi” is, mi több: még Apró Antal családjába is benősült. Gyurcsánynál ideálisabb „ellenséget” és bűnbakot

keresve se találhatott volna a Fidesz. Mert általánosan elterjedt vélelem az is, hogy a privatizáció fő haszonélvezői a „kommunisták” voltak. Akik az (egykori tulajdonosoktól erőszakkal kisajátított) állami vagyont egyszerűen „ellopták”, „kiosztották maguk között”, vagy potom pénzért „elkótyavetyélték” idegen tőkeseknek (akik persze zsebbe fizettek nekik). A komcsik sikeresen átmentették, gazdasági hatalommá konvertálták politikai hatalmukat és kapcsolatrendszerüket. Történt pedig mindez „suba alatt”, „szabad rablással”, szabályozatlanul és ellenőrizetlenül, a *spontán privatizáció* keretében. Még a korszakot tény- és tárgyyszerűen bemutató történész szerint is: „a spontán privatizációnak nevezett tulajdonváltás általában úgy zajlott, hogy a *valós értékénél* rendszerint kevesebbre becsült vállalati vagyont vagy annak leghasználhatóbb részét a cég befolyásos vezetői a vállalati tanács egyetértésével megvették, vagy eladták külső beruházóknak... Az eladást megelőző vagyonértékelés ellenőrzésére és felülbírálatára a tulajdonos állam nem kapott jogot. A vállalati tanács munkás képviselői, akik a kifelé üzleti titokként kezelt adásvételt megakadályozhatták vagy feltételeit optimalizálhatták volna, általában megelégedtek a potenciális új tulajdonos béremelésre vonatkozó ígéreteivel. Ezt a társadalmi ellenőrzés teljes kizárásával zajló és 1989-ben felgyorsuló folyamatot nevezte az akkori köznyelv hatalom-, illetve vagyonátmentésnek.”³⁴ (*Kiemelés tőlem – D. J.*)

Ez a valós jelenségekre utaló történészi beszámoló azonban kiegészítésre szorul. Kezdjük azzal, hogy a

³⁴ Romsics Ignác: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, 1999. Osiris, 539. o.

magyarországi privatizáció a nyolcvanas évek végén, legkorábban 1988. október 10-én indult el. Ezen a napon (még Grósz Károly miniszterelnöksége idején) lépett ugyanis hatályba az úgynevezett *társasági törvény*, amely lehetővé tette állami vállalatok gazdasági társasággá történő átalakítását. Ezek az átalakítások nyitották meg az utat az állami tulajdon magánosítása előtt, ami a következő évben vette kezdetét. A privatizáció e spontánnak nevezett (s valóban visszaélésekre alkalmat adó) szakasza azonban csak rövid ideig – bő egy esztendeig – tartott. 1990. március 1-jén ugyanis létrehozták a magánosítás kontrollszervét, az *Állami Vagyonügynökséget*, majd a szabad választások eredményeképpen megalakult az új demokratikus kormány, ami lezárt egy átmeneti korszakot: a privatizáció ettől kezdve szabályozott és ellenőrzött mederben folyt. Még hozzá a korábbi ellenzék által birtokba vett új államtól ellenőriztetve. A pártállami rendszerben felhalmozott szakmai, információs, kapcsolati és pénztőke persze ezután is jelenthetett előnyt, ám az 1990 tavaszát követő időszakban már értékesebbek voltak az új politikai elithez fűződő kapcsolatok.

A spontán privatizáció idején magánkézbe jutott állami javak nagyságrendje nem volt jelentős: az *állami tulajdon egészének mindössze 2-2,5 százalékát* érintette.³⁵ Ráadásul ennek is csak egy kisebb hányada volt problematikus: „Tekintve, hogy ezek többsége máig kiható pozitív tulajdonváltást eredményezett (pl. Medicor, Borsodchem, Chinoin, Biogal, IBUSZ, Hungária Biztosító stb.), az »elherdált, kilopott, át-

³⁵ Voszka Éva: *Spontán privatizáció Magyarországon. Számadás a talentumról*. Budapest, 1998. Kulturtrade Kiadó. 89. o.

mentett» vagyon, amitől a korabeli sajtó visszhangzott, e 2-2,5 százaléknyi vagyonnak is a töredéke... az akkor eladásra váró állami vagyon elhanyagolható része.”³⁶

Ami pedig az úgynevezett „nómenklatúra burzsoáziát” – tehát a volt kommunista potentátokból verbuválódott új magyar tőkésosztályt – illeti, ez sem több a jobboldal köreiben élő hamis mítosznál. Pedig már Diczházi Bertalan, az Antall-kabinet volt kormányfőtanácsosa is az új tulajdonosok öt jellemző csoportját különböztette meg 1998-ban: 1. vállalati menedzserek, 2. egykori nómenklatúrák, 3. fiatal pénzügyesek, 4. a nyolcvanas évek vállalkozói, 5. a Nyugatról hazatelepült magyarok. Ugyanakkor leszögezi, hogy e kérdés kapcsán rendre „vulgáris megállapításokkal, leegyszerűsítő vizsgálódásokkal találkozhatunk”, az úgynevezett nómenklatúra-burzsoáziáról pedig megjegyzi: „a tényleges tulajdonosi pozícióik kisebbek, mint amekkorát a közvélemény feltételez.”³⁷

A magyar privatizációról írt nagy összegző monográfia szerzője, Mihályi Péter szerint elég megnézni az MSZMP Központi Bizottságának azt a 212 tagját, akik 1980 és 1990 között, a pártállam utolsó évtizedében töltötték be ezt a funkciót. Köztük mindössze négy olyan személy található, aki a rendszerváltozás után jelentős vagyonra tett szert: Bartha Ferenc a Kereskedelmi Minisztérium államtitkáraként, Kapolyi

László ipari miniszterként, Medgyessy Péter pénzügyminiszterként és miniszterelnök-helyetteseként, Nagy Imre pedig a KISZ KB titkáraként tevékenykedett akkoriban. A többi 208 KB-tagot hiába keressük az új magyar kapitalisták sorában, pedig 35 vállalati vezérigazgató is volt közöttük. A száz leggazdagabb magyar listájára 2009-ben az előbb említettek közül csak Bartha Ferenc (34. hely) és Kapolyi László (76. hely) került fel.³⁸

A másik oldalról közelítve hasonló kép rajzolódik ki Laki Mihály és Szalai Júlia korábbi kutatásaiból is. Ők 48 sikeres magyar nagyvállalkozó életútját térképezték föl, akik közül csak a kisebbségnek (18) volt bármi köze az MSZMP-hez, a többség (30) még csak párttag se volt. (Nota bene: Orbán Viktor apja e mintha szerint a kisebbséghez sorolható!)

A privatizációval szembeni másik negatív hiedelem, hogy a hatalmas állami vagyont messze az értéke alatt kótyavetyélték volna el – ami, ha lehet, az előzőnél is nagyobb tévedés. Mint olvashattuk, még a kitűnő történész is a *valós érték alatti* eladásokról beszélt. De vajon mi határozza meg egy-egy vállalat valós értékét a piacgazdaság viszonyai között? A piaci kereslet. A vevőt ugyanis a legkevesbé sem érdekli, hogy mennyiért épült föl az üzemcsarnok, s hogy mennyiért szerezték be a gyártósor gépeit: hogy mi szerepel a vállalat könyveiben. A „könyv szerinti érték” – amire a privatizáció bírálói hivatkozni szoktak

³⁶ Kerékgyártó István: *Vagyonregény*. Budapest, 2001. Magvető Kiadó. 45. o.

³⁷ Diczházi Bertalan: *Tulajdoni átalakulás Magyarországon*. In: Janus-arcú rendszerváltozás. Budapest, 1998. Kairosz Kiadó. 87. o.

³⁸ Mihályi Péter: *A magyar privatizáció enciklopédiája*. Veszprém – Budapest, 2010. Pannon Egyetemi Kiadó – MTA Közgazdaságtudományi Intézet. <http://www.europe-ltd.com/english/privatization/magyar/125>

–, nem több egy leírt számjegynél, ami a befektető számára irreleváns. Őt az érdekli, hogy mennyi idő alatt térül meg a vállalatba fektetett pénze. Ha a cég évi tíz százalék adózott nyereséget hoz, akkor tíz év alatt. Ha egy cég nem hoz nyereséget, annak a piaci értéke *nulla*. Üzemcsarnokostul, gépestül, mindenestül. Márpedig a magyar poszt-szocialista vállalatok jó része veszteséges volt. Mindenekelőtt azért, mert zömmel a KGST szimulált „piacára” termelt – ami azonban összeomlott. A nyugati – valóságos – piacon pedig nem voltak versenyképesek a szóban forgó vállalatok termékei. Hiába becsülték tehát 1990-ben 3000 milliárdra az állam vállalati vagyonát, dőreség volt azt várni, hogy akárcsak megközelítőleg is befolyhatott volna ez a fiktív összeg a privatizáció során. Mert a szocialista vállalatok a valóságban óriási vagyonleértékelődést szenvedtek el. Hiszen ha az eladásnál elsősorban az adott cégnél prognosztizálható nyereség mértéke határozza meg a piacon elérhető vételárat, akkor egy veszteséges cég esetében valószínűleg az eladónak kellene fizetnie. Ez első hallásra abszurdnak tűnhet, pedig tömegesen volt rá példa a keletnémet privatizáció során, ahol az ottani állami vagyonügynökség, a Treuhand a legtöbbször fizetett az új tulajdonosnak, hogy tartsa fenn a termelőkapacitást, a munkahelyeket, továbbá, hogy fejlesszen és korszerűsítsen.

Ha már itt tartunk, vessünk egy pillantást a német privatizációra – nem lesz tanulság nélkül való. Az NDK utolsó kormánya 1990-ben 1365 milliárd márkára értékelte az állam tulajdonában lévő vállalati vagyont. Ám négy évvel később – az ottani gyors priva-

tizáció lezárásakor – mindössze 65 milliárdra rúgott a bevétel. Tehát még csak az 5 *százaléka* se folyt be a „könyv szerinti értéknek”. Az állami vagyon leértékelődése tehát olyan méretű volt, hogy annak több mint a 95 *százaléka* – 1300 milliárd márka – „elveszett”. Ám a valós helyzet még ennél is rosszabb volt, hiszen a Treuhand 65 milliárdos bevételeivel szemben 340 milliárd kiadás állt szemben 1994-re, azaz a szocialista tábor „legkorszerűbb” termelőkapacitása *minusz 275 milliárd márkát* ért a piacon.³⁹ Pedig a vevők nem a volt keletnémet komcsik közül kerültek ki, hanem a nyugatnémet tőkés körökből – arról nem is beszélve, hogy az eladóként működő (nyugat)német államparátus szakértelme minden bizonnyal fölülmúlta a magyarét, a korrupció foka ellenben meg se közelíthette az ittenit.

A hazai privatizáció mindezek ellenére jóval több bevételt hozott a magyar államnak, mint a németnek (ahol láthatóan nem a befolyt pénz, hanem a minél gyorsabb és hatékonyabb magánosítás és piacosítás volt a cél). Mi több: az egész posztszovjet régióban kiemelkedően magas volt a magyar privatizációs bevétel: *a GDP 31 százaléká*. Ennél egy picivel magasabb arányt csak Szlovákia tudott elérni – huszonnégy további ország mögöttünk maradt (közülük tizennégy a 10 *százalékos* arányt sem érte el).

Végül tudni kell azt is, hogy – szemben a közvélekedéssel – a *külföldi tőkebeáramlás* fő csatornája *nem a privatizáció* volt. 1990 és 2008 között a cégvásárlás

³⁹ Rohling Szilvia: A német újraegyesítés gazdasági és társadalmi hatásai. Budapesti Gazdasági Főiskola. KFK, 2003. 37. o. http://elib.kkf.hu/edip/D_10244.pdf

révén érkező külföldi befektetések aránya a húsz százalékot sem érte el: a tőkeimport nyolcvan százaléka tehát új, „zöldmezős” beruházás volt, illetve az itt megtermelt profit visszaforgatásának eredménye.⁴⁰

A politikai fertő ősforrása: az állampárti vagyon

Eddig a törvényes keretek között, állami kontroll mellett, nyilvános pályázatok útján privatizált *pártállami* vagyonról volt szó; mostantól viszont a – legalább részben – titokban átmentett *állampárti* vagyonról fogunk beszélni. A Magyar Népköztársaság állami javainak arról a részéről, amelyik az MSZMP fennhatósága alatt állt, majd az MSZP rendelkezése alá került, s részben ott is maradt. Közben szép csöndben elfelejtődött – pedig a magyar politika működésére nézve igen súlyos következményekkel járt: valójában az idők során felgyülemelő *politikai fertő ősforrásául* szolgált.

Az állampárti vagyon kérdése először az MSZMP és az Ellenzéki Kerekasztal közötti tárgyalásokon merült föl 1989 nyarán, a készülő párttörvény kapcsán. Az ellenzék arra a tetszetősen hangzó álláspontra helyezkedett, amely szerint „a többpártrendszer nem kerülhet többbe, mint az egypártrendszer”. Ez valójában az állampárt anyagi erőforrásainak az összes párt közötti megosztását jelentette volna. A Pozsgay-vezette tárgyalódelegáció elfogadta ezt tárgyalási alapként, ám amikor ő július vége felé szabadságra ment, s a vezetést Fejti György vette át, az MSZMP álláspontja egyszerre megmerevedett. A pártvagyon kérdésében például Fejti a következő álláspontot fogalmazta meg a július 26-i középszintű egyeztetésen: „az MSZMP a vagyonát négy és fél évtized alatt törvényesen szerezte, arról számadással csak tagságának tartozik, arra más pártok és társadalmi szervezetek semmilyen

⁴⁰ http://www.europe-ltd.com/images/stories/pdf/hungarian/Enciklopedia_2010/11privatizacio_ertekelese.pdf

jogcímen nem tarthatnak igényt.”⁴¹ Pozsgay augusztus közepi visszatérése után az állampárt álláspontja ismét rugalmasabbá vált, ám „a négy és fél évtized alatt megszerzett” vagyon kérdésében (e szerint a Rákosi-korszak is legitimnek számított!) nemcsak az MSZMP, de a jogutód MSZP álláspontja se változott a későbbiek során.

„Tizenöt hónappal az állampárt szanálása után – 1991 első napjaiban – még mindig nem tudni pontosan: milyen pénzügyi és egyéb privilégiumok illeték meg... a diktatúra egyes protezsált intézményeit, s hogy azok miféle »elkommunizált« vagyontárgyakat birtokolnak mindmáig kellő jogalap nélkül” – írta annak idején Babus Endre.⁴² Egyúttal idézte *Fabriczky Andrást*, az MSZP „gazdasági főhivatalnokát”, aki szerint az MSZP – szerinte csak justizmord árán elvehető – vagyonával kapcsolatban „politikai erőszak tombol”, és „hazudozások sorával manipulálják a közvéleményt”. Pedig 1990 májusában, amikor Fabriczky ekkora vehemenciával védte pártja vagyonát, már nemcsak az első szabad választásokon s az azt követő kormányalakításon volt túl az ország, hanem (immár fél éve) egy népszavazáson is, ahol a résztvevők 95,37 százaléka voksolt igennel arra a kérdésre, hogy „Elszámoljon-e az MSZMP a tulajdonában, vagy kezelésében lévő vagyonról?”.

E sorok írója akkoriban a hét MSZMP-s megyei napilap gyanús körülmények között való „megszök-

tetése” nyomán alakult sajtóprivatizációs vizsgálóbizottság elnöke volt. Így a Parlamentben is volt szerencséje hallani, midőn Fabriczky gúnyosan megkérdezte Haraszi Miklós SZDSZ-es képviselőt, aki az 1989-es népszavazást hozta föl ultima ratio-ként az MSZP-s lapok tulajdonlása ügyében: „Emlékszik még képviselő úr, miről szólt az MSZMP, illetve az MSZP vagyonára vonatkozó kérdés? Mert én úgy emlékszem, hogy ott nem *vagyonelkobzásról*, hanem *vagyonelszámolásról* volt szó. Mi az utóbbinak bármikor eleget teszünk. Megmutatjuk a könyveinket: a bevételeket és a kiadásokat. És: ennyi.”

De lássuk, miféle és mekkora vagyonról is beszélünk. A pártállami rendszer végnapjaiban az MSZMP mindenekelőtt temérdek ingatlannal rendelkezett: összesen 2641 épület kizárólagos vagy más (vazallus) szervezetekkel megosztott kezelői jogának birtokosa volt. A pénzügyminisztérium 1989 októberében (a Next 2000 botrány nyomán: erre még visszatérünk) készült kimutatása szerint ezek becsült értéke 8,851 milliárd forintba rúgott akkoriban. Az állampárt hatalmi köréhez tartozó szervezetek (SZOT-vagyon nélkül számolt!) ingatlanvagyonával együtt 11,940 milliárdra⁴³ Az MSZMP ekkor közvetlenül 9198 főállású munkatársat foglalkoztatott. Ebben nincs benne az a mintegy kétezer függetlenített párttitkár (őket további kétezer fős apparátus szolgálta ki), akik a legkülönbözőbb munkahelyeken tevékenykedtek – az illető mun-

⁴¹ Idézi: Debreczeni József: A miniszterelnök. Budapest, 2003. Osiris. 58. o.

⁴² Babus Endre: A hatalmi, politikai infrastruktúra és a rendszerváltás. Magyarország politikai évkönyve 1991. 156. o.

⁴³ A Pénzügyminisztérium jelentése a társadalmi szervezetek vagyonáról az Országgyűlésnek. In: Magyarország politikai évkönyve 1991. 165. o.

kahely bérkeretének és infrastruktúrájának terhére.⁴⁴ (Ebben nincs benne a vállalati vagyon, a kiadók, a lapok, továbbá a KISZ, a Munkásárség vagyona és hivatásos állománya meg a többi szatellit szervezeté.)

Miközben az MSZMP, majd az MSZP hivatalos kommunikációja szerint a párt a tagdíjakból finanszírozta saját magát, addig a valóságban példának okáért az 1979 és 1988 között újonnan épült páringatlanok 3,3 milliárdra rúgó beruházási költségeinek mindössze 4 százalékát fedezték a párt-büdzséből, a fennmaradó 96 százalék az állami költségvetést terhelte – persze a korabeli Országgyűlés és a közvélemény erről mit sem tudott.⁴⁵

Íme, előttünk áll már a nyolcvanas években is az a kettősség – a hivatalos látszat és kommunikáció, illetve a színpalak mögötti valóság ellentéte – ami a későbbi pártfinanszírozást is meghatározza majd. Még a mérték is hajszal híján azonos: 4 aránylik a 96-hoz!

Az MSZMP nem birtokolta tulajdonként a maga ingatlanvagyonát, „csupán” kezelői joggal rendelkezett, mert a pártállam évtizedeiben olyannyira megkérdőjelezhetetlen volt az uralma, hogy mindennek nem volt jelentősége. A nyolcvanas évek végére azonban változott a helyzet. Az állampárt legitimitása csökkent – a kiadásai viszont nőttek. 1987 tavaszán ezért törvényt hozott a (75 százalékban párttagokból álló) Országgyűlés, amely szerint a társadalmi szervezetek *eladhaták a kezelésükben* lévő ingatlanokat. Újra a képmutató kettősség: a *de jure* nem létező tulajdonjog *de facto* gyakorlása – egy paradox törvénnyel szentesítve.

⁴⁴ Babus: 156-157. o.

⁴⁵ Uo. 157. o.

Két évre rá azonban fordulat következett be. Az állampárt és szatellitjei (főként a KISZ) bőségesen éltek a ’87-es parlamenti döntés adta lehetőséggel, így egyre nagyobb méreteket öltött az állami tulajdonú ingatlanok kiárúsítása. Egy idő után ez már jól láthatóan nem pusztán a bevételeket volt hivatva növelni, hanem a szóban forgó ingatlanok kimentését és új magántársaságok fedezete alatti megtartását. (Számos a KISZ kezelésében lévő állami vagyontárgy „jelképes”, 100 forintos áron került magántulajdonba.)⁴⁶ Mivel azonban az állampárti szervezetek legitimitása – az említett ügyletek okán is – rohamosan fogyott, a sajtónyilvánosság pedig ezzel fordított arányban nőtt, a sorjázó botrányok és a növekvő társadalmi fölháborodás hatására az Országgyűlés 1989. június 2-án eltörölte a „társadalmi szervezetek” kezelői joggal együtt járó eladási jogát. Ezzel valójában zárolta az állampárti ingatlanbirodalmat.

Az MSZMP-n úrrá lett „kapuzárasi pánik” következményeit Babus Endre így írja le: „Ami a parlament döntését követő 28 nap alatt (a törvény hatályba lépéséig) történt, az egyszerre heroikus és tragikomikus volt. A puritanizmus pózában mindig szívesen tetszelgő »munkáspárt« valóságos gründolási rohamot indított ingatlanvagyonra egy részének gazdasági társaságokba történő átsíbolása érdekében. A fővároson kívül több megyén is végigsöpört a cégalapítási roham (közben a parlamentben gyanútlanul folytak a háromoldalú tárgyalások a békés átmenetről), a párt hat vidéki városban egyenként 50-100 millió forint

⁴⁶ Uo. 159. o.

értékben próbált vendégházakat, pártházakat, oktatási központokat, garázsokat az állami vagyontól – társaságok alapításával – a pártvagyonba átmenteni. E manőverek csak két hónappal később, a budapesti Next 2000 botrányának kirobbanása után váltak ismertté, ahová nem kevesebb, mint egymilliárd forint könyv szerinti értékű ingatlant (komplett balatoni és dunakanyari nyaralótelepeket) kívánt bevenni – végül is sikertelenül – az MSZMP.”⁴⁷

Ám a '89 októberében demokratikus pártként – s egyben az MSZMP jogutódaként – megalakult MSZP e botrányok ellenére sem kívánt egyszer s mindenkorra megválni az állampárti vagyontól. A kongresszus úgy határozott, hogy „a működéséhez feltétlenül szükséges” ingatlanok használati jogát megtartja, „magyarán élni fog a birtokon belüli helyzet minden előnyével. Így miközben az MDF egy terézvárosi barakkból, az SZDSZ egy józsefvárosi bérlakásból irányította még 1989 végén is a politikai akcióit, az MSZP egészen 1990 tavaszáig lakta a régi rendszert szimbolizáló Jászai Mari téri pártközpontot, s birtokolt még több száz további ingatlant. Közben – 1989 utolsó heteiben – kétségkívül megkezdődött ugyan a volt pártépületek egy részének visszaszolgáltatása az államnak, ám ez a szocialisták belátásától függő tranzakció azt a benyomást erősítette, hogy az MSZP... csupán a politikai és gazdasági okokból feltétlenül szükséges mértékben kívánja visszaadni a pártobjektumokat... Ingatlanjaihoz hasonló sors jutott az MSZMP egykori vállalatbirodalmának is...”⁴⁸

Jellemző, hogy a párt egész a választásokig megtartotta mind a 18 megyei napilapját, a hozzájuk tartozó kiadványokkal együtt. (Jellemző az is, hogy az immár „demokratikus” és „megújult” MSZP és a kormány vezetői 1990 januárjáig – az újabb botrányos lebukásig – naponta megkapták a pártállami titkosszolgálatok ellenzéki pártokról készített illegális jelentéseit, de ez már egy másik történet...) A lapbirodalom csak a szabad választások után került ki az MSZP tulajdonából. Kisebb része tavasszal, a már említett „lapszöktetések” során, nagyobb része ősszel, amikor is a párt eladta a maradékot. Az eladásból hivatalosan befolyt, „jótékony közcélra” fordított pénz jó része valójában a párt szellemi holdudvarát alkotó alapítványokba és kiadványokba csurgott vissza.

⁴⁷ Uo. 159. o.

⁴⁸ Uo. 159-160. o.

Pártpénztárnokok

Hogy voltak „nem hivatalos” pénzek is, az minimum sejthető. Mert az tény, hogy az MSZP-ben ez idő tájt alakult ki a – sokáig egyedül az utódpártra jellemző – *pártpénztárnoki* funkció. Más pártok anyagi ügyeit is gazdasági szakemberek, pénzügyesek kezelték, természetesen. De csak technikai értelemben, mert az anyagi erőforrások sorsáról a választott politikai testületek hoztak döntéseket. A pénz kevés volt és legális: az útja ezért átlátható maradt, legalábbis a legfelső pártvezetés – igaz, szűkülő – körei számára.⁴⁹

Az utódpárt környékén azonban más volt a helyzet. Mint láttuk, már a virulens állampárti időkben is megjelent egy sajátos kettősség: a pártjavakat állami javakként legalizálták, s a pártfinanszírozást is túlnyomórészt – transzparencia nélküli – állami

---

⁴⁹ A jelek szerint már az első szabad választások előtt megnyíltak bizonyos nem nyilvános pénzügyi források más – ellenzéki – pártok számára is. Az MDF vezető köreiben akkortájt közszájon forgott Antall egy epés megjegyzése, amellyel a leghangosabb antikommunistákra utalt: „ha tudnák, kiktől is kaptunk pénzeket, nagyon meglepődnének”. Emlékszem arra is, hogy az SZDSZ igen költségesnek tűnő népszavazási kampánya végén az a vélelem alakult ki a Fórum háza táján, hogy ezzel ellótték a puskaaporukat, s a választásra már nem marad pénzük. Mit mondjak: a szabaddemokraták tavaszi kampánya nem igazolta ezeket a naiv reményeket. Meg kell jegyezni azt is, hogy a párttörvény akkor még semmilyen korlátot sem támasztott a magánadományok elfogadása körül, a jelöltenkénti egymillió forint plafon se létezett (ez az akkori árak mellett még tartható lett volna).

forrásokból fedezték. Amikor pedig – a legitimitás megfogyatkozása és a nyilvánosság bővülése folytán – némi fény vetült a párt addig árnyékban lévő anyagi ügyeire, azonnal megindult a tagsági díjakra hivatkozó hamis beszéd. A vagyonátmentési trükkök s az azokat követő (alighanem csak részleges) lebukások, majd az átmentett vagyon fedett formák közti hasznosítása idején pedig végképp eluralkodott és intézményesült az a konspiratív pártfinanszírozási gyakorlat – s az ettől élesen különböző álszent kommunikáció –, amely az MSZP anyagi ügyeit kezdettől fogva jellemezte.

Mindezek terméke volt a pártpénztárnoki intézmény. A pártpénztárnok lett az a személy, aki nemcsak a megfelelő pénzügyi szakértelemmel rendelkezik, de a szükséges *fedett technikákat* is alkalmazni képes a párt *titkos anyagi erőforrásainak* hasznosítása során. Más pártok környékén is feltűntek hasonló figurák (az MDF-nél az első ciklusban Kollár K. Attila, az SZDSZ-nél a második ciklus idején Budai György), ám ők átmeneti szereplők voltak, sosem lett belőlük politikai döntéshozó (még országgyűlési képviselő sem), és főleg: a pozíciójuk nem intézményesült. (A Fidesz – pontosabban Orbán – és Simicska kapcsolata külön műfaj és külön történet: természetesen külön is tárgyaljuk majd.)

Az MSZP-ben név és hivatali idő szerint felsorolhatók a pártpénztárnokok: *Fabriczky András 1989-90; Máté László 1990-94; Boldvai László 1994-98; Puch László 1998-tól – egyelőre beláthatatlan ideig.* A névsor alapján első ránézésre megállapítható, hogy az évek során nőtt a pártpénztárnokok „hivatali ideje”.

Tudható az is, hogy Fabriczky és Máté még nem volt országgyűlési képviselő (Máté a pénztárnokság letétele után a következő ciklusban az lett, sőt alelnök is), Boldvai és Puch azonban már igen, utóbbiak mindketten azok a mai napig. A négy évig pénztárnokoskodó Boldvai a képviselőség mellett megyei pártelnök, a honatyaként az ötödik, pénztárnokként a harmadik ciklusát vivő Puch pedig tagja az MSZP országos elnökségének. A képviselőség (ezt magától értetődő s a pártelitben evidenciának számító igazságként a saját fülemmel hallottam az MSZP egyik vezetőjétől) a mentelmi jog miatt „illeti meg” a pénztárnokot (a volt pénztárnokot legalább az elévülési idő leteltéig), hogy *a tevékenységével ab ovo együtt járó törvénytelenségek miatt* egykönnyen ne lehessen ellene büntetőeljárást kezdeményezni.

Az efféle – mások számára (beleértve a pártvezetést is) átláthatatlan és kontrollálhatatlan – anyagi hatalom egy idő után szükségképpen politikai hatalommá válik. Azzá vált az MSZP-ben is. Hiszen a pártvezetés – az elnök, az elnökség – politikai döntései csak akkor realizálhatók a gyakorlatban, ha a kellő anyagi erőforrások hozzájuk rendelkezhetők. Ha a pénztárnok azt mondja: van rá pénz. Ám ha nemet mond, akkor a dologból nem lesz semmi. Se honlap, se újság, se klubhálózat, se aktivistaképzés, se kampány. Egy idő után a párthoz kötődő médiumokban – amelyek szintén az ő tenyeréből esznek (akár közvetlenül, akár úgy, hogy a vele kapcsolatban álló cégek az ő szavára náluk hirdetnek – esetleg nem hirdetnek) – ugyancsak meghatározóvá válik a pénztárnok befolyása. Természetesen az is rajta múlik, hogy hova –

azaz kinek – jut többletforrás az egyéni kerületekben a választási kampány során. S hogy kinek nem, az is. A pénztárnok tartósan lekötölezhet, valósággal vazalussá tehet egy csomó pártkádert, így politikai posztokról szóló döntésekre gyakorolhat döntő befolyást. Akár pártelnököt is csinálhat abból, akiből jönnek látja – s ha már nem látja jónak, le is cserélheti.

Egy régi ismerősöm számolt be róla – aki egy időben Puch László közeli személyes ismerőse volt, s akit pár éve meghívott a születésnap bulijára –, hogy az MSZP különféle potentátjai (köztük elnökségi és kormánytagok meg a parlament vezető tisztségviselői) az érkezésükkor úgy járultak oda Puchhoz, mint hívó katolikusok a római pápa elé. Elképesztő egyértelműséggel mutatkozott meg, hogy kié a pártban a főhatalom.

Az MSZP egyetlen *valódi* elnöke, ha tetszik, az egyetlen pártvezér Horn Gyula volt. Az ő távozása után ugyanis kiépült egy *kettős hatalom*, ahol a pártelnökök érdemben már nem kontrollálták – át se látták – a párt anyagi ügyeit. Gyurcsány annyiban volt kivétel ez alól, hogy a kormányfői pozíció birtoklása révén maga is komoly erőforrások fölött diszponált, mindenekelőtt a kormányzati pozíciók elosztása révén. Amúgy ő volt az egyetlen a párt vezetői közül, aki nem volt jelen az imént szóba hozott születésnap partin. Meghívták – de nem ért rá. (A Horn utáni másik miniszterelnök, Medgyessy párttag se volt, az MSZP-ben így nem sok vizet zavart.)

Gyurcsány hamar fölismerte a pénztárnoki rendszer súlyos következményeit. Hogy a politika intézményesült feketegazdasága nemcsak anyagi értelemben

kriminalizálja a párt (idővel minden párt) tevékenységét, de politikailag is vészesen deformálja azt: megbénítva és a maga uralma alá vonva a párton belüli demokrácia intézményeit. Fölismerte, hogy *az informális gazdasági hatalom a formális politikai hatalom fölébe kerekedett az MSZP-ben*. Részben erre a fölismerésre vezethetők vissza azok a kormányfői erőfeszítések, amelyekkel többször is nekirugaszkodott a pártfinanszírozás törvényessé és átláthatóvá tételének. Ám ezek a törekvések (ha a saját frakcióján nagy nehezen át tudta verni őket) végül mindig megbuktak a Fidesz ellenállásán (erre is visszatérünk még). Gyurcsánynak pártelnökként és miniszterelnökként 2008 májusában sikerült keresztülvinnie, hogy az általa államtitkárrá kinevezett Puch helyére a párt választmánya titkos szavazással Brecksné Nagy Máriát, az addigi főkönyvelőt válassza meg, ám a pártfinanszírozást továbbra is Puch tartotta a kezében. Tudniillik egyedül ő ismerte azt a sűrűszövésű, mégis láthatatlan, informális kapcsolati hálót, amely a bizalmas személyes kontaktusok révén összegyűjtötte, és a megfelelő pontokra irányította a párt működésének anyagi forrásait. (Egy MSZP-közeli vállalkozó mondta nekem akkoriban: csak nem gondolja a Gyurcsány, hogy ez a nő tényleg átveheti a párt anyagi ügyeit? Föl se veszik a telefonját. Azt se tudja, kiket kellene felhívni...) Ezek után aligha csodálkozhatunk azon, hogy Gyurcsány lemondását követően formálisan is újra Puch lett a pénztárnok (továbbá képviselő, immár ötödszörré, és – most először – elnökségi tag is).

Nem csodálkozhatunk továbbá azon sem, hogy az MSZP vezérkara mind egységesebben fordult

Gyurcsány törekvései ellen, amelyekkel ő meg akarta reformálni – valójában tisztítani – pártját. Ez a párt végül kilökte őt magából, távoznia kellett az MSZP-ből.

Legvégül azon sem kell csodálkoznunk, hogy az MSZP-s párt pénztárnokok személy szerint sem maradtak szegény emberek. Hogy a mindenki más számára átláthatatlan pénzfolyamok terelgetése során nekik is csurrant-csöppent valami. Puchról már elég szó esett, vessünk egy futó pillantást Boldvaira. Aki 1994 és 1998 között kezelte az MSZP pénzügyeit. Aki utoljára 2009 tavaszán vonta magára – rövid időre – a sajtó figyelmét, mikor megtudhattuk róla, hogy az előző évben 1050 négyzetméteres villát épített egy 3000 négyzetméteres telken. Továbbá, hogy a vagyonnyilatkozata szerinti bruttó 440 ezer forintos képviselői fizetésen, valamint a 266 ezer forintos költségterítési átalányon és a 115 ezres szállásköltség-terítésen kívül *egyéb jövedelme nincs*. Az újságíró szeretett volna utánajárni, hogy a képviselő honnan tudja kigazdálkodni a ház rezsijét, ám Boldvai nem volt hajlandó válaszolni a kérdésre. Egy másik lapból kiderült, hogy a politikus felesége, a helyi gimnázium tanára, egy BMW-terepjáróval jár dolgozni, gyermekük pedig Svájcban tanul.⁵⁰ A sajtó ezzel napirendre is tért az ügy fölött – miután az MSZP politikai ellenfelei se firtatták a dolgot...

Boldvairól még annyit, hogy a pénztárnoksága idején kirobbant Tocsik-botrány nyomán a vádlottak padjára került, és 1999. február 8-án a Fővárosi Bí-

róság befolyással való üzérkedésért fogházbüntetésre, vagyonekobzásra és pénzmellékbüntetésre ítélte. Fellebbezése nyomán azonban a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet, az új eljárásban pedig fölmentették Boldvait.

Aki mindeközben folyamatosan parlamenti képviselő volt. Mi több: 1998-ban – midőn a Tocsik-ügyben megvádolták, egy évre rá pedig letöltendő fogházbüntetésre ítélték – pártja egyéni jelöltként indította a választásokon. És nyert! Ám ez már nem a párt sara, hanem a választóké. Továbbá a politikai ellenfeleké, akik a kampányban valami oknál fogva nemigen forszírozták a párt pénztárnok büntetőügyét.

⁵⁰ http://index.hu/belfold/2009/04/20/ezer_negyzetmeteres_villat_epitett_boldvai_laszlo/

Interjú az első „Keresztapával”

Épp lezártam az előző fejezetet, midőn a figyelmembe ajánlottak egy interjút, amelyet másfél évtizeddel ezelőtt a *Mozgó Világban* Máté Lászlóval készített Bossányi Katalin.⁵¹ A szöveg olyan tökéletesen illusztrálja a fentebb leírtakat, hogy külön fejezetben, hosszasan idézek belőle. Elsőként az átmentett állampárti vagyon hasznosításáról szóló mondatokat:

„Maradt az egyetemleges jogutódlás, annak összes anyagi konzekvenciáival... Én a '90-ben száz százalékban MSZP tulajdonban levő Archív Kft. ügyvezetője voltam... Bele is kezdtünk különféle kereskedelmi akciókba, nem is eredménytelenül... Egyébként akkoriban még több tucatnyi ilyen kft.-je volt az MSZP-nek... a rendelkezésünkre álló helyiségeket meg eszközöket apportáltuk a kft.-kbe... és elindultak a vállalkozások... Az ténykérdés, hogy '93-ban már az MSZP-nek volt a legtöbb pénze... Üzleteltünk: adtunk-vettünk, csereberéltünk. És a nyereséget befolyattuk a pártkasszába. Pontosabban: voltak, vannak technikák, amelyek – hangsúlyozom, teljesen szabályosan – lehetővé teszik, hogy a pénz a pártközeli vállalkozásba kerüljön, majd ott újraforgassák, s megint újra, majd azt, ami ebből a pártnak jár, befizessék.”

Miután (a volt MSZP-s képviselő) Bossányi Katalin megjegyzi, hogy az MSZP birtokában maradt

---

⁵¹ „Nem morális kérdés ez.” Bossányi Katalin interjúja Máté László vállalkozóval, az MSZP alelnökével. *Mozgó Világ*. 1995/12. 3-23. o.

állampárti épületek és ingóságok okán nincs a pártok közt esélyegyenlőség, Máté ugyanazokkal a szavakkal operál, amiket Fabriczky is használt az öt évvel korábbi parlamenti bizottsági ülésen: „Bocsánat: vagyonelszámolásról és nem vagyonekbevitelről volt szó. S ami maradt, azzal mi jól gazdálkodtunk... Négy év alatt borzasztóan ügyeltem arra, hogy a legjobb közgazdászok és a legjobb jogászok segítsenek nekem. Nálunk az ÁSZ nem is talált hibát.”

Kulcsfontosságú kijelentések hangzanak el a politikai és az üzleti világ összefonódásáról is: „Én rájöttem arra, hogy... Magyarországon a legfontosabb tőke a kapcsolati tőke. Ezért tudatosan építettem a kapcsolatokat a bankárokkal, az igazán nagy vállalkozókkal, azokkal a körökkel, amelyek már akkor is milliárdokat mozgattak meg. És igyekeztem hozni nekik olyan üzleteket, amelyekből aztán csurran-cseppent mozgalmi célokra is... Az, hogy egy párt segít a valóban jó üzletembereknek, abban én semmi kivétlnivalót nem találok.”

Naivan azt gondolnánk, hogy a *valóban* jó üzletemberek nem szorulnak pártsegítségre, arra a rosszaknak van szükségük, az újságíró azonban egy gyakorlatias kérdést tesz föl a pénztárnoknak: „Jutalékért?” Mire az így felel: „Nem volt ez így rögzítve... Pártközeli alapítványainkba folyattuk be a pénzt, és onnan helyeztük ki... Persze nem közvetlenül, hanem több áttételen keresztül. De... nagyon ügyeltünk arra, hogy ezek a támogatások még látszólag se tűnhessenek pártcélú adományoknak... Ezért ki is álljuk az átvilágítás próbáját.”

A pénztárnok elmondja az interjúban, hogy tízenhárom bankvezérrel jár rendszeresen vadászni.

„Beszélgetünk. Kutyákról, családról, pénzről, politikáról.” Miután Bossányi konstatálja, hogy minden pártot támogatnak gazdasági erőcsoportok, Máté rávágja: „S aztán kasszíroznak. Ennek is kialakultak a jól bevált játékszabályai. Gondolja, hogy azért a 400-800 millióért, amit a pártok összegyűjtöttek a kampányukra [az 1994-es kampányról van szó – D. J.], azért most nem nyújtják be a számlát? Ne legyünk naivak!” Az újságírónak az etikára utaló megjegyzésére Máté így reagál:

„Én etikai kérdésekben pontosan eligazodom. De úgy látom, se a társadalom, se a sajtó nem tud megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy üzlet és politika között van kapcsolat. Persze el lehet képzelni steril viszonyokat, laboratóriumban kitenyésztett profi politikusokat. Csak akkor azokat nagyon meg kellene fizetni... hogy ne legyenek megvesztegethetők.”

Ennél nyíltabb beismerés aligha kell.

Máté maga is dúsgazdag vállalkozóvá vált az alatt a négy év alatt, amelynek során pártja anyagi ügyeit bonyolította. Rengeteg cég neve előkerül az interjúban, amelyek az ő tulajdonában vannak. Bossányi rákérdez a közszájon forgó híresztelésre, miszerint ezen túl is létezik egy strómanokon keresztül birtokolt Máté-cégbirodalom, ám a kérdezett ezt mocskos rágalomnak nevezi. Az újságíró azonban nem tágit: „Például az ÁVÜ, ÁV Rt. apparátusából gyakran hallottam, hogy itt van ez a tiszteletreméltó Máté László mint magánvállalkozó, aki egyben a szocialisták egyik prominens vezetője. Naponta telefonál, ajánl, javasol egy-egy ügyletet. Sose lehet tudni, hogy most a saját szakállára dolgozik, klienseket jár ki az MSZP-

nek, vagy a szocialisták nevében tárgyal.” Máté erre azt feleli, hogy ő nem szokott így telefonálni, de a válasza nyilván komolytalan...

Az interjú egyik fontos vonulata az anyagi erőforrások fölötti rendelkezés politikai tökélepsző erejét mutatja be. Kiderül, hogy a pártpénztárnok a pártvezetés háta mögött hozta a párt anyagi ügyeit érintő döntéseket. Amikor Bossányi erre rákérdez, Máté előbb cáfolja a kérdésben rejlő állítást, ám miután az újságíró nem tágít, a pénztárnok egy száznyolcvan fokos fordulattal legitim gyakorlatként igyekszik beállítani mindazt, amit tíz másodperccel azelőtt még tagadni próbált. Kiderül az is, hogy a pártelnök-miniszterelnök volt az egyetlen, aki mindenről tudott, ami exkluzív politikai státuszt biztosított a pénztárnoknak.

„– Miért nem tájékoztatta erről a tranzakcióról a pártelnökséget, s egyáltalában volt-e ilyen tájékoztatási kötelezettsége? – Tudtak róla... – Ők azt állítják, hogy nem. – Ez számomra érthetetlen. De a pártpénztárnok egyszemélyi felelősséggel dönthet, s csak a kongresszusnak kell beszámolnia. – A többi testületnek nem? – Nem... – Tehát Ön igen nagy gazdálkodási szabadsággal rendelkezett, amiben nyilván az is közrejátszott, hogy bírta Horn Gyula feltétlen bizalmát. – A párt elnökét én mindenről tájékoztattam, minden lényeges akcióról tudott. De tovább nem igen mentem, tekintettel arra, hogy nagyon gyakran kiszivárogtak a Szocialista Pártból olyan információk, amelyeket belügyként kellett kezelni.”

Ha egy pártnak sötét anyagi ügyei vannak, az valóban nem bírja ki a nyilvánosságot. A bennfentes

tudás – és a fekete pénzek – kezelője viszont olyan informális hatalomra tesz szert, ami formális hatalommá konvertálható a párton belül. Bossányi: „... az feltűnő volt, hogy Ön – ne vegye zokon – milyen nagyot ugrott előre a párt hierarchiában. Az MSZP-ben tartja magát az a híresztelés, hogy Önt tulajdonképpen a megyei elnökök szavazatai hozták be: tehát így lett... alelnök. Mégpedig úgy, hogy előtte 60 millió forintot szétosztott a megyei szervezetek között.” Máté tagadó válaszát fölösleges volna idézni. Helyette ismét arra utalok, hogy az azóta eltelt másfél évtizedben az illegitim pénztárnoki hatalom vált a főhatalommá az MSZP-ben. Ezt igazolja tartóssága is: miközben Puch több mint egy évtizede szilárdan őrzi a maga pozícióját (a rövid ideig tartó formális leváltás ellenére), aközben nem kevesebb, mint öt különböző politikus fordult meg a pártelnöki poszton (Kovács, Hiller, Gyurcsány, Lendvai, Mesterházy), köztük van, akit már csak Puch bábjának tartanak a párt ügyeit belülről ismerők.

Az interjú igazi régi kincsesbánya: minden és mindenki előbukkan belőle – még Simicska Lajos is. Máté ezt mondja a többi „pénztárnokhoz” fűződő viszonyáról: „...korrekt szakmai kapcsolatban álltunk, s rendszeresen találkoztunk is a parlamentben, hiszen voltak-vannak olyan közös ügyek, amelyeket meg kell beszélni.” Ám Bossányi ismét kényes kérdést tesz föl: „...tartja magát az a pletyka, hogy Ön olyan jó szakmai kapcsolatokat alakított ki például a fideszes Tóth Bélával vagy Simicska Lajossal... hogy ebből a pártokat már nem érintő magán alapú gyümölcsöző üzletek is lettek. – Ez rágalom. – Pedig azt is mondják... a

többi pártpénztárnok teljesen elismerte, hogy köztük Ön az igazi »nagymenő«, akivel érdemes magánüzleteket is kötni... ez – úgymond – pártokon felül álló érdekszövetség. – Ebből egy árva szó sem igaz. Ezek legendák. – Minden legendának van valami alapja. – Ezeknek nincs.”

Ehhez képest az eltelt másfél évtizedben ugyancsak megizmosodtak az emeszpés és a fideszes pártpénztárnokok együttműködéséről szóló legendák: „Puch–Simicska-tengely”, 70–30 arányú osztozkodás a lenyúlt állami pénzekben stb. Mi lett volna, ha még alapjuk is van?

Végül idézzük föl az interjú zárlatát, a kérdésekkel és a válaszokkal együtt:

„Tudja, hogy Önt hogyan nevezik a pártjában a háta mögött? – Nem. – Don Corleone. – Én lennék a keresztapa?... Ez is a legendák közé tartozik. Én nem keresztapa vagyok. De azt állítom, hogy négy éven keresztül volt befolyásom a párt életére. S azt is állítom, hogy most is van közvetett befolyásom a döntésekre. És azt is állítom, hogy ezzel a Szocialista Párt csak nyerhet. Mert az én legfontosabb célkitűzésem, hogy a vállalkozókat – azokat, akik valójában eldöntik, hogy mire is jusson ez a kicsi ország – megnyerjem magunknak...”

Az első (félig kirobbant) pártfinanszírozási botrány: a Tocsik-ügy

A Tocsik-ügy nagy port kavart annak idején. Ám ez a por leginkább arra volt jó, hogy a közvélemény szemé elől elfedje a valódi botrányt: az országot irányító politikai pártok jelentős részben az állam pénzének illegális eltulajdonításából fedezik saját működési költségeiket. Mert az 1996 szeptemberében kirobbant és mindmáig Tocsik-ügyként ismert történet címszereplője valójában csak statisztá volt – pontosabban stróman. Az igazi főszereplők – az üzletkötők, a rablók – a pártok voltak, pontosabban a kormánypártok. Közelebbről azok pénzemberei, még közelebbről az MSZP-s Boldvai László és az SZDSZ-es Budai György. Az előbbi, mint láttuk, hivatalosan is a szocialisták pénztárnokaként egzisztált akkoriban, az utóbbi ellenben csak a botrány kipattanása révén vált ismertté a nyilvánosság előtt. Az ő nevéhez az „SZDSZ-hez közel álló üzletember” állandó eposzi jelzője tapad.

Az 1996 őszén botrányos fordulatot vett történet valójában a rendszerváltozás idején indult. Az első szabad választásokat követően az MDF és az SZDSZ megállapodásának része volt, hogy a demokrácia helyi biztosítékaként erős önkormányzatoknak kell működniük, s ezek számára anyagi alapokat kell biztosítani. A két nagy párt ezért az önkormányzatokról rendelkező jogszabály elfogadásakor módosította a Németh-kormány idején hozott átalakulási törvényt,

amelyben így rendelkezett: „Az átalakuló vállalat vagyongörlegében szereplő belterületi föld értékének megfelelő üzletrész (részvény) a föld fekvése szerinti önkormányzatot illeti meg”.⁵² Hogy ez a lakonikus rendelkezés milyen konkrét anyagi következményekhez vezethet majd a gyakorlatban, azt akkor még senki sem mérte föl. Ám hamar kiderült, hogy összességében súlyos tízmilliárdokról van szó: az érintett önkormányzatok ilyen nagyságrendű követeléseket támasztanak az állammal szemben a törvény által nekik ítélt vállalati üzletrészek fejében. Az egymás utáni kormányok persze húzták-halasztották a kamatos kamatokkal növekvő összegek kifizetését. Később egy újabb törvényhozási aktussal érdemben mérsékelni is próbálták azokat, mígnem a dolgot peres útra vivő önkormányzatok közül a dunaújvárosi (amelynek a Dunaferre révén hatalmas összeg járt) jogerősen nyert a Legfelsőbb Bíróságon.

Ez súlyos helyzetet teremtett. Mert az időközben mindösszesen 57 milliárdnyira nőtt követelés teljesítésébe belerokkant volna a költségvetés – az állam tehát nem fizethetett. Az efféle patthelyzetek megoldására szolgál a peren kívüli megegyezés intézménye. Esetünkben ez úgy születhetett meg, hogy az önkormányzatok lemondtak követeléseik egy tetemes részéről, a fennmaradó részhez ellenben rövid úton – és készpénzben – hozzájuthattak: így a helyi kecskék is jóllakhattak valamennyire, s az állami káposzta egy része is megmaradhatott. Mivel ekkoriban már rendre az önkormányzatok is költségvetési problé-

mákkal küszködtek, a kevesebb, de azonnali és biztos pénz kecsegtetőbb volt számukra, mint az elvileg több, ámde távoli és virtuális. Érthető az is, hogy az államot képviselő ÁPV Rt. nem tárgyalt külön-külön a több száz önkormányzattal: így jutottak szerephez olyan jogászok, akik a szükséges közvetítő és integráló munkát elvégezték az érintett felek között, persze sikerdíj fejében.

Két ilyen szereplő volt: egy ikercég és egy jogtanácsos. Rajtuk kívül senki más nem juthatott a szóban forgó üzlet közelébe sem. A cégek a *Vektor Rt.* és a *Vektor Bróker Rt.* névre hallgattak, a jogászt *Tocsik Mártának* hívták. Noha a két részvénytársaság több, mint kétmilliárdot kaszált az üzleten, a jogásznő pedig „csak” 804 milliót, az előbbiekről alig esett szó a botrány során. Tocsik Mártából ellenben démoni figura lett:

„Az 1996-os év botrányát eleinte egyetlen személyre szabták... előbb értesülhettek a... hírfogyasztók Tocsik Márta arrogáns tárgyalási stílusáról és állítólagos korábbi zugírászati ügyeiről, mint az ÁPV Rt. és az önkormányzatok közötti vita lényegéről. A véleményformáló publicisták megpróbálták beépíteni a politikai köznyelvbe a »tocsikolás« kifejezést... A kezdetben csak T. M. monogrammal illetett Tocsik Márta portréja sokáig rejtve maradt... hetekkel a botrány kirobbanása után jelent meg az első vele készült címlapfotós interjú... Közben az újságírók kinyomozták a címét, körbevideózták a luxus erődítményrendszerként ábrázolt társasházat, becsöngettek a lakásába, kifaggatták a szomszédjait. A Mai Nap még »mozaik« fantomképet is közzétett Tocsikról.

⁵² 1990/LXXII. tv. 5. § (2). Bandula István: A világ korrupst (A Tocsik-ügy lezárásáról). Magyar Narancs, 2003. 04. 17.

Az arctalan jogásznő portréját gondosan megrajzoló gyűlöletkampány minden gátlást félresöpört. Amikor Tocsik Márta fényképe a Népszava hasábjairól végre szembenézett az olvasókkal, felismerhették benne a gonoszt, aki 804 milliót kasszírozott, ráadásul nem átallott sikerről beszélni. Az összeg borsosnak tűnt a Bokros-csomag következtében 17 százalékos reáljövedelem-vesztéseget elkönyvelni kénytelen átlagpolgár számára. Amikor Suchman Tamás miniszter... azt mondta, hogy a sikerdíj összege szokatlan, de törvényes, sokaknak tényleg ökölbe szorult a kezük.”⁵³

A magyar közvélemény elsöprő többsége tehát – hála a magyar sajtónak is – valójában csak annyit fogott föl az egészből, hogy valaki (ráadásul egy nő!) pár hónap leforgása alatt nyolcszáz milliót keresett egy üzleten. Amiért még csak nem is kellett érdemi munkát végeznie, hiszen kész listákat kapott az érintett önkormányzatokról, s a dolog valójában már le volt zsirozva. A gazdasági lapok 1996 őszén több cikket közöltek az ügyletről, így a botrányt a parlamentben Deutsch Tamás révén prezentáló Fidesz tulajdonképpen csak sajtószemlét tartott ezekből. A dolog mégis bombaként robbant. Horn pár napon belül menesztette az ÁPV Rt. igazgatótanácsát, annak vezetőjével, Szokai Imrével együtt, majd az ellenzéki nyomásnak engedve kénytelen volt távozni a privatizációs miniszter, Suchman Tamás is. Ezek a tisztázódások eloszlatták a viharfelhőket a kormány és az MSZP feje fölül – pedig az ügy igazán súlyos részletei csak ezután kerültek napvilágra.

Két hét múlva kiderült, hogy *Boldvai László szocialista képviselő* és *Budai György „SZDSZ-hez közeli vállalkozó”* az első sikerdíj-részlet kifizetése után rövest kapcsolatba léptek Tocsik Mártával. Előbb egy Vitos Zoltán nevű ember kereste meg a jogásznőt, és Boldvai Lászlóra, az MSZP pénztárnokára hivatkozva az első csomagért kapott sikerdíj *egyharmadát* követelte. Tocsik felhívta Boldvait, aki legitimálta Vitos követelését, ám arra kérte Tocsikot, hogy őt többé ne hívja telefonon, különösen ne a Köztársaság téri irodájában, hanem a továbbiakban Vitossal tartsa a kapcsolatot. Másnap a jogásznő pontosan 118 337 261 forintot utalt át az utóbbi által képviselt *Arány Rt.* bankszámlájára. Májusban Budai György kereste meg Tocsik Mártát. Egy sörözőbe invitálta, ahol már Boldvai Lászlóval együtt várta őt, és közölte vele: ha nem utalja át a második csomagért kapott sikerdíj 80 százalékát, akkor elveszíti a megbízását. Az összeget még Boldvai is soknak tartotta, így végül a sikerdíj 50 százalékában állapodtak meg. Tocsik Márta ezúttal is pontosan fizetett: az *Arány Rt.*-nek és a Budai György által megjelölt újabb „*alvállalkozónak*”, az *Utilitas Rt.*-nek is átutalt *egyenként 112 276 700* forintot.⁵⁴

Az ÁPV Rt.-től sikerdíj fejében Tocsik Márta kezébe juttatott százmilliók harmada-fele tehát a kormányzó pártoknál, azaz a szocialistákhoz és a szabaddemokratákhoz kötődő cégeknél landolt. Boldvai László személye az első pillanatban nyilvánvalóvá tette az MSZP szerepét, de nemsokára Budai Györgyről is kiderült, hogy nem csupán a Mérleg utcában for-

⁵³ Zolnay János: A Tocsik-botrány. Beszélő, 2000. július

⁵⁴ Uo.

golódó „üzletember”, hanem ő volt az SZDSZ 1994-es választási kampányának egyik irányítója. Az Utilitas Rt. elnöke pedig – ahova a Tocsiktól elcsatornázott százmilliók egy része befolyt – az a Bernhard Barnabás, aki nemrég még a párt Országos Tanácsának a tagja volt. Ráadásul szoros kapcsolat fűzte őt Virág Attilához is, akit az SZDSZ delegált az ÁPV Rt. igazgatótanácsába. Bernhard és Virág a párt zuglói szervezetének ügyvivőiként együtt kezdtek politizálni. A zuglói szervezet az SZDSZ egyik erőssége volt, 1990-ben itt indult, és nyert képviselői mandátumot Pető Iván és Magyar Bálint, a párt elnöke és talán legerősebb embere. Az Utilitas Rt. eredetileg a párt kerületi irodájának címén volt bejegyezve. Bernhard és Virág közös cége, a Realgár Kft. pedig egyenesen az SZDSZ Mérleg utcai székházba, ahonnan csak 1996 őszén, a botrány idején költözött ki! Virág alapítója volt a Társadalmi Párbeszéd Alapítványnak is, amely szintén részesült a sikerdíjból; a kuratórium elnöke pedig nem volt más, mint Böhm András, a Fővárosi Kögyűlés SZDSZ-frakciójának vezetője.⁵⁵

Az MSZP és az SZDSZ tehát nyakig benne volt az ügyben. Miáltal egy csapásra érthetővé vált, miért is juthatott olyan játszi könnyedséggel a több, mint nyolcszázmillióssal summához Tocsik (akit Szokai annak idején személyesen kísért át az ÁPV Rt. igazgatótanácsai ülésére, s ajánlott a testület figyelmébe)! Kiderült, hogy ő valójában csak stróman volt, s az általa fölvetett állami pénz jelentős része a kormánypártokhoz folyt be. A Tocsik-ügy a fekete pártfinan-

szírozás működését tette láthatóvá a magyar közvélemény előtt, ám e közvéleményt – az akkor még a baloldali hegemonia jegyében működő sajtónak is köszönhetően – a dolog érdemi része nemigen érdekelte. Az újságírókat és az embereket továbbra is Tocsik személye izgatta, és az a – most már korántsem rejtélyes – kérdés, hogy miként juthatott effektív munka nélkül, ilyen könnyedén, ekkora summához a jogásznő.

Persze a két kormánypárt is igyekezett elbagatelizálni a dolgot, illetve letagadni a saját szerepét. Az az MSZP, amelynek elnöke habozás nélkül föláldozta a vele szoros munkakapcsolatban és barátságban lévő ÁPV Rt. elnököt és a privatizációs minisztert, a párt pénztárnok személyét illetően a legcsekélyebb konzekvenciát sem volt hajlandó levonni. Mint már említettük, Boldvai annak ellenére a frakció tagja maradt, hogy az ügyesség befolyással való üzérkedés címén vádat emelt ellene, a bíróság pedig első fokon bűnösnek találta, és – Budai Györggyel egyetemben – *tíz hónap letöltendő szabadságvesztésre* ítélte. Az MSZP eközben, mintha mi sem történt volna, egyéni jelöltként indította őt az 1998-as választásokon – ahol ráadásul nyerni tudott! Sőt, időközben alighanem Tocsik Mártával is sikerült megértetni, hogy *a fekete pártfinanszírozás a politika legszigorúbban védett területe* (lásd: egy miniszter bukhat – egy pénztárnok nem), mert a jogásznő *visszavonta* a Boldvaira és Budaira tett terhelő vádlomását, aminek következtében a Legfelsőbb Bíróságon végül fölmentették őket. Tocsik a későbbiek során soha többé nem tett említést Boldvairól és Bu-

⁵⁵ Uo.

dairól. Ám a dolgot mégse lehetett teljesen meg nem történné tenni: az MSZP-nek 1998-ban pénztárno-
kot kellett cserélnie. Így került a posztra az ott azóta
megingathatatlan Puch László...

Az állatorvosi ló: a Postabank

Princz Gábor és bankja többször szóba került már az eddigiek során. Ideje hát közelebbről is szemügyre vennünk azt az embert és azt a pénzügyi intézetet, akinek és aminek a működése kapcsán a magyar közélet csúf betegségeinek szinte az összes korai – ám igen virulensen fejlődő – tünete tanulmányozható. Princz, aki 1988-tól 1998-ig volt a Postabank vezére (s ezt szó szerint kell érteni), a legkevésbé se tűnt afféle decens bankárnak. Sokkal inkább közéleti személyiségnek számított – ma *celebnek* mondanánk. Állandó média-szereplő volt, szerteágazó kapcsolatrendszerrel épített ki magának. A politika nagyágyúival éppúgy szoros és bizalmas viszonyt ápolt, mint élsportolókkal, színészekkel, énekesekkel, a sajtó és az üzleti élet közismert figuráival. Akkoriban ő – azaz bankja – számított a legnagyobb magyar mecénásnak: koncerteket, filmeket, kiállításokat, fesztiválokat, sporteseményeket szponzorált. A háttérben pedig politikai pártokat, illetve hozzájuk kötődő alapítványokat és cégeket pénzelt, a legkülönbébb módokon.

1996-ben Bujtor István elkészítette Rejtő Jenő: A három testőr Afrikában című regényének filmváltozatát. Princz nemcsak szponzorálta a filmet (ő volt feltüntetve annak producereként), de kapott benne – adatott magának – egy nyúlfarknyi szerepet is. Méghozzá abban az epizódban, ahol az állítólagos büntetőtáborról kiderül, hogy valójában egy óriási pénzügyi panama részeként működő színjáték, ahol mindenki dúskál a földi javakban. A légionárius ru-

hába bújt bankvezér, szerepe szerint, megkérdezi az egyik főhőst: „Kell pénz? Nesze, adok.” S azzal zubbonya zsebéből előhúzott egy vaskos köteg bankjegyet...

A Postabank-vezér rendkívüli kapcsolatteremtő képességgel rendelkezett, szinte bárkivel meg tudta kedveltetni magát. Horn Gyulát, az MSZP-s miniszterelnököt éppúgy a bizalmasának, mi több, a barátjának tudhatta, mint Lezsák Sándort, az MDF alelnökét. Az előbbinek, mint láttuk, ulti partnere volt, és olyannyira a bizalmába férközött, hogy az éberségét elaltatva egy ostoba villaépítésbe is bele tudta húzni. Az utóbbival pedig – akinek a Lakitelek Alapítványába bőven pumpálta a pénzt – még azt is el tudta hitetni, hogy ő (a Moszkvában született és tanult pesti bankár) alapjában véve nemzeti érzelmű, de legalábbis fogékony az efféle érzelmek iránt, így aztán Lezsák többször magával vitte őt erdélyi útjaira, nem titkolt „térítő szándékkal”. Ha van két egymástól erősen különböző alkat, akkor az italkedvelő, posztkommunista Horn és az absztinens, népnemzeti antikommunista Lezsák azok. (Persze mindkettejük karakterének alapvonása a fondorlatosságig menő ravaszság, de ez más lapra tartozik...) És Princzet Horn is, Lezsák is a maga emberének tudta! A bankár ugyanekkor Orbánnal is kiváló személyes kapcsolatokat ápolt, családilag jártak össze, az asszonyok recepteket cseréltek.⁵⁶ A bankvezér ügyelt rá, hogy mindez ne maradjon titokban: mindenki tudta róla, hogy ő mindenkivel jóban van, neki mindenki a lekötelezettje, ő minden-

⁵⁶ Ószabó Attila – Vajda Éva: Vabank. A Postabank-ügy politikai háttere. In: Magyarország politikai évkönyve 1999. 370. o.

kiről tud mindent, bármit elintéz – őt viszont nem intézheti el senki sem.

A médiában megjelenő kép kialakítását sem bízta a véletlenre, kiterjedt sajtó-holdingot birtokolt, a P&B Média nevű cégen keresztül érdekeltségébe tartozott a Magyar Nemzet, a Magyar Narancs, a Beszélő, a 168 óra, a Nemzeti Sport, a Kurír, a Világgazdaságot kiadó Zöld Újság Rt., a Szabad Föld, a Pesti Műsor, néhány vicclap, mint a Ludas Matyi és több megyei napilap. Ezen kívül még a Szikra Lapnyomda, a Híd Rádió Kft, a Rádió Bridge és a Magyar Eurosport.⁵⁷

Princz Gábor már egy éve nem volt a Postabank elnöke, amikor napvilágra került egy terjedelmes lista arról, hogy az évek során a magyar politika, a média, a művészvilág és a sport kiválóságai (s a kevésbé kiválók) közül ki mindenki kapott az akkori (35 százalék fölötti) piaci kamatnál nagyságrendekkel olcsóbban (15, 10, sőt 5 százalékért!) többmilliós hiteleket, illetve a maga betétjei után a piacinál jóval drágább betéti kamatot. Az 1999-ben publikussá vált postabanki V. I. P. listán⁵⁸ (ennek keletkezésére és közzétételére még visszatérünk) a bank, azaz valószínűleg személyesen Princz által 1991 és 1998 között privilegizált ügyfelek névsora s az általuk felvett hitelek, illetve kamatok összege olvasható. A színészek, a vízilabdázók és az újságírók nevét (noha az utóbbiak esetében ez nem

⁵⁷ http://index.hu/belfold/2009/02/11/jogerosen_itelet_a_postabank_perben/

⁵⁸ A korábban már megszellőztetett listát a Világgazdaság című lap tette közzé 1999. augusztus 2-án. A teljes lista fellelhető itt: <http://starson.b13.hu/index.php?f=7&s=2&blogid=532&bm=242753>

volna minden indok nélkül való) most ne firtassuk: maradjunk csak a politika szereplőinél.

Az utóbbiak közül az első években az MDF, illetve a kormány néhány embere (az utóbbi esetében a második vonal) került Princz „hálójába”. Az államtitkárok közül 1992-ben Bogár László, Bogdán Tibor és Kajdi József vett föl kedvezményes hitelt; 1993-ban maga Csoóri Sándor, valamint Lezsák Lajos és Lezsák Lajosné, továbbá Olajos Csaba és felesége. A Lezsák név önmagáért beszél: vagy Lezsák Sándor tett közvetve szívességet egy közeli rokonának, vagy ő maga volt a kedvezményezett, s a rokon csak a stróman szerepét töltötte be.⁵⁹ Olajosné („Csöpi”) pedig Lezsák titkárnője volt... 1994-ben is jutott még ked-

⁵⁹ Itt elárulom egy személyes titkomat: a nyolcvanas évek első felében én is vettem fel kölcsönt Lezsák részére. Kiskunmajsán voltam gimnáziumi tanár, s egy barátom révén Lezsák ismerőse, aki akkoriban szűk anyagi körülmények között élt Lakiteleken. A házat építgető, megszorult „Sanyi” már nem volt hitelképes, így én vettem föl neki strómanként 70 ezer forint mezőgazdasági kölcsönt. A barátom megbeszélte a majsai fiókvezetővel, akit mindenki csak „Ótépés Mariként” emlegett, s én az előre megbeszélt időpontban bementem a bankba a kitöltött hitelkérelemmel. A jogcím „szarvasmarha-tartás” volt. A kérelmet megfelelő rovatába becsületes balfékként beírtam a lakcímemet: Móra Ferenc utca 12. II. emelet 5. „Ótépés Mari” ezt látva hangosan fölkacagott, majd áthúzta, és beírta: Tanya 278. (vagy valami hasonlót). A pénzt ezek után kézhez kaptam, majd az utcára lépve azonnal át is adtam a barátomnak, s az összeg még aznap megérkezett Lakitelekre. A törlesztésre nem volt gondom, azt Sanyi rendesen intézte a nevemben, a pénzről többé nem is esett szó. Akkor jó érzéssel töltött el, hogy segíthettem egy kiváló embernek. Ma is büszke vagyok erre – a későbbi, a mai Lezsákot, ugyebár, nem ismerhettem még akkoriban...

vezményes hitel egy MDF-esnek: Herényi Károlynak. Amikor (1999-ben) a dolog napvilágra jön, Herényi már a párt alelnöke és frakcióvezető-helyettese (átmeneti időre le is mond ezekről a tisztségeiről), ám amikor kapta, még nem volt se képviselő, se elnökségi tag. Csak az MDF szóvivője – s mint ilyen, Lezsák Sándor ügyvezető alelnök bizalmasa. S ha már itt tartunk: még ebben az évben is jutott 2,5 millió Lezsák Lajosnak. Ám '94-ben már jókora összeget (8 milliót) kapott az olcsó pénzből az MSZP-s Csiha Judit (1992 és '94 között az országos elnökség tagja, '94-től országgyűlési képviselő, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára, majd Suchman bukása után privatizációs miniszter). Nem kell csodálkoznunk azon, hogy a második ciklus idején már baloldali politikusok fémjelzik a listát. Például Nagy Sándor, az MSZP egyik erős embere. Vagy Tömpe István, az ÁVÜ első elnöke a Németh-kormány idején, majd 1998-ig a MÁV vezérigazgatója (ő nem kevesebb, mint 21 milliót vett fel 10 százalékos kamatra.) Ám a hab a tortán: Rubicsek Sándor, aki a Horn-kormány alatt a Kormányzati Ellenőrzési Irodát vezette!

A több száz fős V. I. P. listán nem holmi gazfickók szerepelnek. Hanem zömmel amúgy tisztességes emberek, akiknek – adott esetben egy házépítés, egy lakásvásárlás, egy válás idején – Princz (vagy valamilyen közös ismerős) úgy ajánlotta föl a kedvezményes hitelt, mint a legtermészetesebb baráti segítséget. S amiért természetesen semmiféle konkrét ellenszolgáltatást nem kért. Ám amivel – mint valami finom pókfonállal – mégis befonta az illetőket, lekötölte őket – a politika szereplői és az államapparátus tag-

jai esetében elfogadhatatlan módon. Így történhetett meg az, hogy noha a kilencvenes évek második felében pénzügyi és politikai körökben már köztudomású volt, hogy Princz minden szakmai szabályt áthágva felelőtlen hazárdjátékot játszik a rábízott pénzintézettel, s azt a biztos csőd felé viszi, mégsem történt semmi érdemleges lépés a folyamat leállítására. Sem a kormány, sem a pénzügyi felügyelet, se senki nem tette meg azt, amit rég meg kellett volna tennie, mert ebbe a hazárdjátékba valami módon minden fontosabb közéleti aktor – a magyar politikai elit egésze – be volt vonva, mondjuk így: csendestársként.

Princz a politikához, a pártokhoz (főként a mindenkori kormánypártokhoz) fűződő bensőséges viszonyra épített. E viszony nyílt vállalása taktikájának részét képezte. Amit persze stratégiaként igyekezett eladni, olyannyira, hogy a kilencvenes évek legelejétől nyíltan hangoztatta: „a Postabank a rendszerváltás bankja volt.” Bukása után egy évvel, Bécsből visszapilantva, már nemcsak a magyar pártpolitikai infrastruktúra megteremtőjeként, hanem egyenesen a stabil és konszolidált magyar demokrácia mentoraként próbálja magát beállítani: „végül majd a társadalom is méltányolni fogja, hogy mi nem hazavittük a pénzt, nem privatizáltunk malmokat és bányákat, nem vetünk gyárakat magunknak – hanem bizonyos politikai folyamatok mellett tettük le a voksot, és azokat támogattuk... Mert kénytelen lesz elismerni: mi mindig kizárólag a nem szélsőséges, mérsékelt, a nagyon széles demokratikus vonal mellett álltunk, azt támogattuk.”⁶⁰

⁶⁰ Dr. Kende Péter: Bank bianco. A Postabank és Princz Gábor. Budapest, 1999. KendeArt. 64. o.

Mintha bizony 1990-ben – ha nem lett volna ilyen felelős demokrata – Princz valamely szélsőséges erőt is kormányra juttathatott volna bankja pénzével. Vagy teszem azt 1994-ban Csurka (1,4 százalékot ért) MIÉP-jével is megnyerethette volna a választásokat az MSZP helyett, ha úri kedve úgy diktálta volna. Ugyan már. Bocsánat, de nem állhatom meg, hogy ne utaljak rá: utólag még a nyilasok is találtak *demokratikus ideológiát* 1944-45-ös rémuralmuk igazolására, mondván: az ő végsőig való kitartásuknak köszönhetően lassabban voltak képesek előrenyomulni a szovjet csapatok, s így kisebb területet tudtak bekebelezni és bolsevizálni a háború után. Következésképp Európa nagyobb részén maradhatott meg a demokratikus berendezkedés. Túl azon, hogy a magyar nyilasokat a legkevésbé sem a nyugati demokrácia védelme motiválta egykoron, „kitartásuknak” köszönhetően vált romhalmazzá az ország, és százezrek pusztultak el. Princz „demokratikus önzetlensége” pedig valójában az új magyar demokrácia korrumpálását, megrontását, a hosszabb távú következményeket tekintve pedig a pusztulását és a bukását segítette elő.

A Postabank-sztori legszigorúbb s egyben legplasztikusabb szakmai összegzését Iványi György, az Inter-Európa Bank elnök-vezérigazgatója adta annak idején: „Bár kitűnő ötlet volt a postahivatalokra építve létrehozni lakossági bankot, a Postabank soha nem lett lakossági bank. Betétgyűjtési rendszer maradt, jelentéktelen eszköz-oldali szolgáltatásokkal, amit semmi más nem támasztott alá, csak a nagyon intenzív reklámkampány... Szóval forrás-oldalon volt a betétgyűjtési rendszer, eszköz-oldalon pedig

ipari holding működött. Amely természetesen veszteséges volt, hiszen nem felelt meg az alapvető banki struktúráknak. Ilyen hosszú ideig a felszínen tartani nyilvánvalóan a rendkívül jó kapcsolatrendszere tudta, a politikusokkal és a véleményformáló értelmiséggel. Tehát szerintem a Postabank-sztori lényege a politikai és szellemi prostitúció. Ne felejtjük el: ennek a két rétegnek a nemes céljai mindig olyannyira nemesek, magasztosak, hogy ezek megvalósítása érdekében az égardta világon semmiféle skrupulusuk nincs bármilyen eszközt igénybe venni... A rendszer működőképessége szempontjából azonban tökémindegy, hogy valaki a saját javára lop, vagy a szudáni éhező gyermekek javára, esetleg a fényes és boldogító magyar jövő érdekében – a rendszerben mindegyik esetben pont ugyanúgy működési zavarok támadnak. Annak normális működéséhez ugyanis az kell, hogy az kapja a megrendelést, aki a legjobb árat és színvonalat kínálja. Pont. Az összes többi torzítja a rendszert.”⁶¹

A bankszakma szabályait mindinkább figyelmen kívül hagyó, magát önálló politikai aktorként viselő Princz tevékenysége a kilencvenes évek második felére egyre inkább ámokfutás-jelleget öltött. Lassan a szélesebb közvélemény előtt is kezdett nyilvánvalóvá válni, hogy a Postabank körül nincsenek rendben a dolgok. Így nem csoda, hogy 1997 februárjában a közeli bedőlésről szóló egyetlen fax-üzenet is elég volt ahhoz, hogy órákon belül ezek rohanják meg a fiókokat, aminek következtében aztán valóban beállt a

csőd közeli helyzet, mert a betétesek pár nap alatt 67 milliárd forintot vittek ki a pénzügyintézetből.

„Princz bankja ettől kezdve „a »műtőasztalon feküdt«, és felette folyamatos konzíliumot tartottak a pénzügyi tárca, a bankfelügyelet és a jegybank munkatársai. Az ugyanis mindenki előtt világos volt, hogy a Postabank ütemesen menetel a csőd felé, s hiába szólítják fel az állami hatóságok minduntalan a tulajdonosokat és a vezetést a pénzügyintézet helyzetének rendezésére, ha azok nem csinálnak semmit, az államnak előbb-utóbb be kell avatkoznia. Ennek módja és mértéke pedig egyáltalán nem volt közömbös, már csak az 1998-as költségvetés tervezése miatt sem... A pénzügyminiszternek beszámolóik szerint ez a helyzet több álmatlan éjszakát és állandó feszültséget jelentett. A kormányüléseken mindig szenvedő arccal számolt be a Postabankról, bár végül elfogadta, hogy az ÁPV Rt. bevonásával bújtatva dobjanak mentőövet a pénzügyintézetnek... mert maga is úgy gondolta: egy nyílt konszolidáció sokat ronthatna az ország nemzetközi megítélésén, és alkalmat teremthetne a forint elleni spekulációra.”⁶²

Mindebből kiderül, hogy Princz Gábor és az ő virscaftja ekkor már a legmagasabb politikai köröknek okozott súlyos fejtörést. 1997-ben végül bújtatott formában, az ÁPV Rt. bevonásával, összesen mintegy 22 *milliárd* forint értékben dobott mentőövet a pénzügyintézetnek a Horn-kormány, állami ingatlanok résvényekre cserélése által, és egyéb tranzakciók révén. Ezek után azt hihették, hogy a Postabankkal nem lesz

⁶¹ Uo. 52. o.

⁶² Ószabó – Vajda: Vabank. 367. o.

több gond a választásokig. Ám tévedtek. „Politikai körökben kisebbfajta sokkot okozott, amikor február környékén napvilágot látott az első nem hivatalos adat a bank várható hiányáról, ami mínusz 13 milliárd forint körüli eredményt jelzett. Lelkileg senki nem erre volt felkészülve. Ez így túl sok volt... A konzílium tagjai között ekkor kétségbeesett ötletelés... kezdődött arról, hogyan lehet a Postabankot megmenteni az összeomlástól... A minisztériumban az mindenki előtt világos volt, hogy a feltőkésítésre a központi költségvetésben nincs elegendő rejtett tartalék... Princz Gábor viszont még ekkor is folyamatosan azt jelezte a kormánynak, hogy képesek önerőből... megoldást találni a válságra... A Postabank első embere olyan volt, mint egy kigyóbüvölő. Fantasztikus adottságai voltak, szinte beleégette azt a hitet a környezetébe, hogy mindent el tud intézni és még ezt is meg tudja úszni...”

Princz egy nagyszabású konstrukcióval, az orosz államadósság bevonása révén próbált forrást teremteni a bank tőkehelyzetének rendezéséhez. Az ötlet *Máté Lászlótól*, az MSZP korábbi pénztárnokától származott, aki üzleti érdekeltségei révén szintén szoros kapcsolatban állt a Postabankkal. És úgy látszik, a volt pénztárnok még négy évvel a tisztségéből való távozása után is elég befolyással rendelkezett, mert „a kormány végül márciusban egy titkos kormányhatározatban rendelkezett arról, hogy az államadósság bevonásával teremtenek pénzt a Postabank feltőkésítéséhez. Ennek értelmében az orosz államadósságot a Magyar Államkincstár 58 százalékos árfolyamon, 2000. december 22-ig halasztott fizetéssel eladja a

londoni Singer & Friedlander bankcsoportnak, amely ennek fejében egyrészt 18 milliárd forint értékben tőkét emel a Postabankban, másrészt pedig 110 millió dollár értékű ingatlangaranciát biztosít.”⁶³

Ám a nagy tranzakció lebonyolítására már nem volt elég idő. Közelgett ugyanis a bank április 10-i éves rendes közgyűlése, ahol döntést kellett hozni a helyzet rendezéséről. „A fiúk nem tudták időre rendesen összerakni a konstrukciót – mondta egy befolyásos személy, aki szerint ha minden megfelelt volna a törvényi előírásoknak, akkor az erős politikai hátszél miatt átment volna a döntéshozókon a tranzakció.” Így azonban április 9-én Horn Gyula kénytelen volt összehívni a parlamentben azt a válságtanácskozást, ahol – mint korábban már említettük – megszületett a Princz menesztéséről szóló kormányzati döntés. Amelyet aztán – ahogy azt szintén jeleztük – az érintettnek mégis sikerült visszavonatnia a miniszterelnökkel. (Ha tetszik: ultipartnerével és villaépítető ügyfelével).

Princz tehát ezt is megúsza. Volna. Ha Hornék nem vesztik el a választásokat. De elvesztették. Ám a bankár sosem csak egy vasat tartott a tűzben. „Minden létező trükköt bedobott, hogy a bőrét mentse... Erre az időre tehető, hogy nyilvánosan is átállt a... Fideszhez, mert nem bízott Horn Gyula korábban tett homályos ígéretében, Orbán Viktorral pedig... már évek óta bizalmas viszonyban volt. Sokan ezért is várták kíváncsian, hogy miután a Fidesz nyerte meg a választásokat, mihez kezd a Postabankkal és személy

⁶³ Uo.

szerint Princz Gáborral. A pénzvilágban a választások környékén ugyanis futótűzként terjedt a hír, hogy a Postabank – amely nem titkoltan minden politikai pártot támogatott – több százmillió forinttal segítette a Fidesz választási kampányát. A hír megalapozottnak bizonyult. Kiderült ugyanis, hogy a Postabank Invest által alapított Herczog Palace Kft. tavasszal üzletrészt vásárolt a Fideszhez közelálló Mahirtól. A mintegy 15 millió forint névértékű üzletrészt 380 millió forintért, azaz huszonhét-szeres áron adták el azzal, hogy az üzletrészt a Mahir 1998 végéig ugyanezen az áron visszavásárolja. Erre azonban máig nem került sor, így az ügylet... a Fidesz választási kampányához biztosított forrást. Hasonló lépésként értékelték azt is, hogy a Postabank 190 millió forint értékű hitelt adott a szintén a Fidesz-közelben A-Reklám Kft.-nek, illetve megbízást a párt választási kampányát szervező Happy End Kft.-nek oktatófilmek készítésére. A Happy End erre körülbelül 50 millió forintnyi előleget vett fel, ám a megbízást nem teljesítette az előírt határidőig. Sokan azt is a Fidesz támogatásának tekintik, hogy a Postabank 2000 közepéig rendszeresen megjelenő hirdetések közlésére kötött szerződést a Napi Magyarország című lappal, és a néhány tízmillió forintos összeget egyben és előre kifizette.”⁶⁴ (*Kiemelések tőlem – D. J.*)

Orbán Viktor, az új miniszterelnök azonban igazolta Pozsgay egykori mondását: a hála nem politikai kategória. Princz hiába próbálkozott mindenféleképpen még a választások után is, Orbánék rövid úton

és elég keményen kipenderítették a Postabankból. Mi több, a pénzügyi kormányzat ismeretlen tettes ellen feljelentést is tett, s a nemrég még érinthetetlennek hitt bankvezér egy időre jobbnak látta, ha távozik az országból. Ekkoriban terjedt el az az aranyhalas vicc, miszerint Orbán a folyóparton épp egy halat belez ki, mikor egy arra járó rémülten figyelmezteti: – Miniszterelnök úr, de hisz ez egy aranyhal! – Igen, tudom. – De hát ez teljesítette volna három kívánságát! – Ne izguljon, ember, már teljesítette...

Lehet, hogy ez nem a legméltányosabb interpretálása Princz elbocsátásának és a Postabank okozta problémák megszüntetésének. Hiszen gondolhatnánk azt is, hogy Orbán legalább rászánta magát arra, amire elődei képtelenek voltak rászánni magukat, s ezzel kimetszett egy csúnya fekélyt a magyar politika testéből. Hogy a Princz kirúgásával és a postabankos vircsaft megszüntetésével tisztább viszonyok alakultak ki a magyar pártfinanszírozás – és általában a magyar politika – körül.

Sajnos szó sincs ilyesmiről: a dolgok épp ellenkezőleg alakultak.

Kezdjük azzal, hogy a pénzügyi konszolidációja – fölülmúlva a legpesszimistább várakozásokat – irgalmatlanul sokba került. Az Orbán-kabinet nem kevesebb, mint 152 milliárd forintos tőkeemelés volt kénytelen végrehajtani. Valóban kénytelen volt? Ezt sokan kétségbe vonták már akkor is. A Deloitte and Touche vizsgálata szerint 100 milliárd is bőven elegendő lett volna. Az SZDSZ erre hivatkozva parlamenti vizsgálóbizottság felállítását kezdeményezte, amely azonban meg sem kezdhette működését a

⁶⁴ Uo.

Fidesz szabotázsza miatt. (A parlamenti többségnek a bizottság felállítására vonatkozó ellenzéki kezdeményezést nem állt módjában megvetozni, így azt a „megoldást” választotta, hogy nem küldött tagokat a bizottságba, továbbá a plenáris ülésen nem szavazta meg annak elnökét, Eörsi Máttyást sem.) Emiatt máig él a gyanú, hogy Orbánék szándékosan konszolidálták *túl* a Postabankot, hogy a fölösleges ötvenmilliárdot aztán a megfelelő módszerekkel a saját pártjuk (és zsebük) irányába csatornázzák el.

Az mindenesetre figyelemre méltó, hogy 2006-ban, az első fokú ítélet előtt az utolsó szó jogán Princz megpendítette a következő kérdéseket: „Sokakban jogos a kérdés és bennem is: miért volt szükség az utánunk következő bankkonszolidációra, milyen számítások, auditált mérlegek alapján történt ez és miért volt ennek az értéke 150-160 milliárd forint? Hol ez a pénz tehát? És miért nem véletlen, hogy akik ezeket felhasználták akkoriban, egyben a mi feljelentőinkké is váltak?”⁶⁵ Erre persze lehet legyinteni és azt mondani, hogy a bankár nyilván másokat akart besározni, s a szavai nem vehetők komolyan. Csakhogy már 1999-ben olvasható volt az *Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet* hivatalos jelentésében, hogy *a kormány a szükségesnél jóval többet költött a Postabank (és az MFB) konszolidációjára*. Hogy mi volt erre a reakció? A kormány lemondásra szólította fel Tarafás Imrét, a felügyelet elnökét. S miután ő ezt a szívességet nem volt hajlandó megtenni Orbánéknak, a pénzügyi és számviteli törvény módosításával új ellenőrző szerve-

zetet hoztak létre: így született meg a PSZÁF (s került az élére Szász Károly).

2006-ban aztán váratlanul napvilágra jött egy addig titokban maradt – 2000-ben készült – *KEHI-jelentés*, ami ugyancsak több tízmilliárdos túlköltségről és gyanús ingatlan-ügyletekről beszélt a Postabank konszolidációja kapcsán. Bizony, ezt a Sepsey-féle Kormányzati Ellenőrzési Hivatal készítette. Ám az Orbán kormány kancelláriaminisztere felfüggesztette a további vizsgálatot, amit levélben közölt a KEHI elnökével 2000. december 14-én.⁶⁶ Az elkészült jelentés eltűnt a süllyesztőben, amikor pedig előkerül, Stumpf is, Sepsey is letagadta a létezését. Stumpf egyenesen hamisításról beszélt, és perrel fenyegetődött, amiből persze nem lett semmi, s az ügy egy idő után lekerült a napirendről.⁶⁷

Mindez együtt már erősen valószínűsíti, hogy a szóban forgó tízmilliárdokat valóban ellopták valakik. Ám hogy kik lehettek, annak a találgatásába nem bocsátkozunk, ezt inkább az olvasó fantáziájára bízunk. Mi pedig nézzük meg a sokat emlegetett postabanki V. I. P. lista nyilvánosságra hozatalának ügyét. Kezdjük azzal, hogy *ilyen lista eredetileg nem létezett*. A bankban Princz regnálása alatt nem vettek lajstromba a privilegizált ügyfeleket, maguk a hitelkérelmek sem voltak föllelhetőek, ahogy jegyzőkönyvek sem készültek az eseti döntésekről. Princz kirúgása után *az új kormány*, pontosabban a KEHI *rendelte meg* a bank új vezetőjétől, Auth Henriktől

⁶⁵ http://index.hu/belfold/2009/02/11/jogerosen_itelet_a_postabank_perben/

⁶⁶ <http://index.hu/belfold/pbwork02/>

⁶⁷ Postabank-ügy: se jelentés, se levél? Népszabadság, 2006. 02. 10.

a kedvezményes elbírálásban részesített hitelezők és betétesek adatait. A *Sepsey Tamás birtokába került listát Auth Henriken kívül egyetlen ember látta: Orbán Viktor*. Erről maga Sepsey nyilatkozott a Magyar Televízió Aktuális című műsorában 1999. június 30-án. „Ebből nálunk egy példány van, ezt az egyetlenegy példányt az ellenőrzést vezető, még egy személy, és én láttam, és a páncélszekrényemben őrzöm”. Annak a kitalálását, hogy ki volt a „még egy személy”, nem kell az olvasó fantáziájára bízunk, mert Sepsey maga mondta el ugyanebben az interjúban: „a miniszterelnöknek a kellő tájékoztatást megadtam”. Amikor a Magyar Hírlap újságírója később rákérdezett, hogy ez a mondat azt jelenti-e, hogy átadta a listát Orbán Viktornak, Sepsey lényegében szó szerint megismételte a fenti mondatot: „a miniszterelnöknek megadtam a kellő tájékoztatást”, ám a konkrét újságírói kérdésre nem volt hajlandó igennel vagy nemmel válaszolni.⁶⁸ Mert természetesen tisztában volt vele, hogy a banktitokhoz a jog szerint a miniszterelnök sem férhetett volna hozzá. Mindez azért volt kényes kérdés, mert az ügyészség 1999-ben már kénytelen volt eljárást indítani a Világgazdaság szerkesztői ellen, akik – a különféle lapokban történt kiszivárogtatások után – az egész listát közzétették.

De vajon kitől kapták meg? Hármat találhatunk, mondhatnánk erre, ám a dolog nem ilyen egyszerű. A listán szereplő neveket ugyanis a Napi Magyarország kezdte csöpögtetni 1999 júniusában. Fokozatosan adagolva előbb szocialista politikusokat, majd balol-

dali újságírókat is. Aztán június 22-én váratlan dolog történt: a Magyar Televízió Híradója közölte: „*a most hatalmon lévő legnagyobb kormányzó párt legalább tíz tagja is részesült hitelben*”.⁶⁹ Ez villámcsapásként hatott, ám másnap a Híradó elnézést kért a téves közlésért. Rogán Antalt, a Fidesz frakcióvezető-helyettesét is bekapcsolták telefonon a hírműsor szerkesztőségébe, s ő megerősítette: nem igaz a tegnapi közlés. A Miniszterelnöki Hivatal sajtóreferensére hivatkozott, aki a KEHI adatainak ismeretében cáfolta az előző napi bejelentést. Az MTV hírigazgatója, Csermely Péter ezek után mentesítette a munkavégzés alól a Híradónak a hír közlésében szerepet játszó munkatársait.⁷⁰ (A jegyszedőt pedig, aki bevallotta, hogy az anyja egy kulák szeretője volt, internálták.) Ezek után került a Világgazdaság szerkesztőségébe a „teljes lista”, amelyen valóban egyetlen fideszes politikus sem szerepelt...

Epilógusként mi más állhatna a történet végén, mint a Postabank-per rövid története: az állatorvosi ló farán éktelenkedő talán legrútabb fekély. A följelentés miatt a nyomozás már 1998-ban megindult a Princz és társai által a vádirat szerint 1995 áprilisa és 1997 decembere között elkövetett bűncselekmények ügyében. Ám a vádemelésre csak több, mint *négy és fél* év elteltével, 2003-ban került sor. Maga a vádbeszéd azonban csak *újabb három* év elteltével (a nyomozás megkezdése után *hét és fél*, a bűncselekmények megkezdése után *tizenegy* évvel) 2006-ban hangzott el az első fokú tárgyaláson, ahol az ügyész „különö-

⁶⁸ Ferenczy Krisztina: A KEHI rendelte meg a VIP-listát. Magyar Hírlap, 1999. 09. 07.

⁶⁹ Uo.

⁷⁰ Uo.

sen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés és más bűncselekmények miatt” kérte a bíróság ítéletét Princz és társai ellen. E vád büntetési tétele a Btk. 319. § (3) szerint: kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés. Ám az ügyész csupán *felfüggesztett* börtönbüntetést kért. Hogy miért? Az MTI tudósítója szerint: „Az ügyész vádbeszédében a büntetéskiszabás kapcsán nyomatékos enyhítő körülményként értékelte a jelentős időmúlást, hogy a bűncselekmények elkövetése óta egy évtized telt el...”⁷¹

Ám a Fővárosi Bíróság még ennél is nagyvonalúbb volt: első fokon fölmentette Princzet. Másodfokon azonban a Fővárosi Ítéletábla bűnösnek mondta ki, csak hogy nem a *hűtlen* kezelés *bűncselekményét*, hanem csupán a *hanyag* kezelés *véttségét* állapítva meg. Hogy mi a különbség? Öt év börtön: az előbbi tétel maximális nyolc éve helyett ugyanis legfeljebb csak három szabható ki az utóbbi esetében – vagy enyhítő szakasz alkalmazásával pénzbüntetés. Princzet az utóbbival sújtották: 3,6 millió forint értékben. Hogy mennyi volt az okozott kár? A vádirat szerint potom 40 milliárdos vagyonvesztés történt, amiből 34,6 milliárdot a bankvezetés tevékenysége okozott. A büntetés tehát az okozott kár *tízezred* része volt. Ezt az ítéletet hagyta jóvá végül a Legfelsőbb Bíróság is 2009-ben. (Tizennégy évvel a bűncselekmény-, pardon: a *vét*-ség-sorozat megkezdése után.)

A sztori önmagáért beszél, de azért nézzünk meg néhány párhuzamos történetet Várhegyi Éva egy

⁷¹ Idézi Várhegyi Éva: Postabank-per: párhuzamos történetek. Élet és Irodalom, 2006. 06. 07.

2006-os cikke alapján.⁷² Az *Enron* nevű amerikai cég vezérigazgatóját (Bush elnök egykori barátját) az általa hasonló módszerekkel okozott 60 milliárd dolláros károkozás miatt 24 év *letöltendő* börtönbüntetésre ítélte a houstoni esküdtszék. (Az elsőfokú ítélet jó másfél, a jogerős bő négy év elteltével született meg a nyomozás megindulása után.) Nagy ország, nagy cég, nagy kár, nagy büntetés (gyors igazságszolgáltatás)? Lehet. De inkább: valódi demokrácia. Nézzünk két hazai példát: 1. Az Ybl Bank egykori tulajdonosa, illetve vezérigazgatója 2,5 milliárdos kárt okozó hűtlen kezelésért 4-4 év *letöltendő* börtönt kapott (a négy évig tartó eljárás végén). A Lupis Brókerház tulajdonos-vezetőjét 6 évre ítélték 3 milliárdért (ugyancsak négy év után).

Ebből is látszik, hogy Princz és a Postabank esete merőben más történet volt...

⁷² Lásd: 69. lábjegyzet.

Az utódpart legjobb tanítványa: a Fidesz

Mint láttuk, az átmentett és fedett módon hasznosított állampárti vagyon volt a fekete pártfinanszírozás összforrása. Eredendően az MSZP körül terjedt el az a világ, ami egy idő után a többi párt környezetét (majd belvilágát) is elmocsarasította. Az MSZP mellett már az első ciklus idején jócskán körbefolytak a fekete pénzek az MDF háza táját is (főleg Lakitelek környékét). Ami pedig az SZDSZ-t illeti, nézzük, mit írt Kőszeg Ferenc a szocialistákkal történt 1994-es koalíciókötés körülményeiről: „A küldöttgyűlésen [Magyar] Bálint hosszan érvelt a koalíció mellett. A kampányunkat sokan, sok pénzzel támogatták, mondta. Ezek az emberek azért adták a pénzt, hogy kormányozzunk. *[És a nekünk adott pénzt busásan visszajuttassuk nekik – tehetjük hozzá: D. J.]* Ha most azt látják, hogy itt a lehetőség, mégsem vállaljuk a kormányzást, soha többet nem fognak pénzt adni. Te jó ég, gondoltam. Azért döntsünk így vagy úgy, mert pénzt kapunk érte? Elsőként a küldöttek fognak tiltakozni, aztán a sajtó felkapja a történetet, és hónapokig ezen fog lovagolni. De semmi sem történt, a küldöttek nyugodtak maradtak, a sajtó nem idézte a fenti érvelést, az ügyvivők álláspontja négyszeres többséget kapott.”⁷³

A második ciklusban nyilván az akkori kormánypártok, az MSZP és az SZDSZ vitték a prímet (ahogy

---

⁷³ Kőszeg Ferenc: Sakk! Matt? Töprengések Magyar Bálintról és a húsz éves SZDSZ-ről. Élet és Irodalom, 2008. 08. 15.

arra némileg a Tocsik-ügy és a Postabank-ügy is rávilágított), ám az 1998-as kampányban fölzárkózott melléjük a Fidesz (lásd az előző zárójeles rész második felét).

1998-tól azonban új korszak kezdődött.

Az a szervezett rablógazdálkodás, amit a hatalom birtokában Orbánék folytattak az állami erőforrásokkal, jócskán eltért az előző kormánypártok gyakorlatától. Lehet, hogy az első ciklus idején (ahogy a Bossányi-interjúból kiderül) Simicska Lajos még Máté Lászlótól tanult, a harmadikban azonban a volt tanítvány már jócskán túltett egykori mesterén. Mielőtt megvizsgálnánk a hatalom birtokában kifejlődött „simicskizmus” működését, nézzük meg annak megszületését az első kormányzati ciklus idején.

A Fidesz háza táján lezajlott korabeli eseményeknek csupán egyetlen mozzanata került napvilágra, s vált politikai botrányá: a *székházügy*. (Az ennek nyomán kibomló súlyosabb fejlemények – az úgynevezett „Fidesz-közeli” cégügyletek – akkor még rejtve maradtak, s csak 1999-ben, Orbán első kormányzása idején jutottak a felszínre.) Magáról a székházügyről kijelenthetjük, hogy korántsem volt olyan sötét (a hozzá ragasztott eposzi jelzők szerint: „titkos” és „törvénytelen”), amilyennek az 1993 tavaszán alaposan feldagasztott botrány során beállították. Eredendően törvényes és szabályos lett volna, s nem is az anyagi, hanem a párt-politikai vonatkozásai váltak roppant kínossá Orbánék számára (jórészt az ellenérdekelt politikai erők és az őket támogató média ügybuzgalmának köszönhetően).

Az ügy gyökerei a pártállam időszakába nyúlnak vissza, amelyből az MSZP, mint láttuk, jókora anyagi

előnnel került ki a frissiben megalakult ellenzéki pártokkal szemben. A nemzeti kerekasztal-tárgyalások nyomán az EKA pártjai is kaptak székházakat, de nem tulajdonul, hanem csupán használatba, miközben az utódpárt megőrizte ingatlanvagyonra egy jelentős részét. Ezt az igazságtalanságot próbálta kompenzálni az új parlament, amikor egyszeri vagyonjuttatásról döntött az újak javára „az 1990. évi országgyűlési választásokon minősített pártok részére székház juttatásáról” szóló 1991. évi XLIV. törvényben – nem mellesleg: 85 százalékos többséggel. Ennek értelmében minden parlamenti párt minimum 2000 négyzetméter alapterületű ingatlanra vált jogosulttá, valamint e fölött – a választásokon elnyert voksok arányában – további maximum 1500 négyzetméterre. A pártok ezzel a törvénnyel tulajdonba kapták azokat a székházakat, amelyeket addig is használtak. (Az MDF a Bem téri épületet, az SZDSZ a Mérleg utcait, a Fidesz a Lendvay utcait, a kisgazdák a Belgrád rakpartit stb.) Csakhogy a szóban forgó ingatlanok alapterülete nem mindenhol adta ki a törvény szerint járó négyzetméterszámot: az MDF és a Fidesz székháza jóval kisebb volt, mint ami megillette őket (az előbbi kb. 1800, az utóbbi 1500 négyzetméterrel). Ők tehát további ingatlanokra váltak jogosultakká. Ezek kiválasztása és birtokba adása a kormány feladata lett, amely azt a Pénzügyminisztérium hatáskörébe utalta, utóbbi pedig a Kincstári Vagyongazdálkodási Szervezetet bízta meg a végrehajtással.⁷⁴

A Fideszt Simicska Lajos és Varga Tamás képviselték a tárgyalásokon. Mivel a gyakorlati lebonyolítás

⁷⁴ Debreczeni József: Orbán Viktor. 222. o.

nehézségekbe ütközött és elhúzódott (nemigen lehetett frekventált helyen megfelelő, ráadásul lakatlan épületet találni), fölmerült a közös székházjuttatás ötlete. Amit aztán gyors eladás követhet, hisz az MDF-nek és a Fidesznek valójában nem újabb székházra, hanem pénzre volt szüksége. (Idővel minden párt üzletelni volt kénytelen a birtokába került ingatlannal, nemsokára az összes nekik juttatott székházépület vevőre talált.)

Az ingatlanjuttatás ilyen módon való kielégítésének jogi akadálya nem volt, az ügylet csak politikailag tűnt „neccesnek”. Nem is kicsit, hiszen a naptár 1992 elejét mutatta, amikor a Fideszt a regnáló MDF-es kormány legelszántabb és legsikeresebb ellenfeleként tisztelte a hazai sajtó és a közvélemény. Szabó Tamás privatizációs miniszter február 27-én ezért úgynevezett titkos határozati javaslatot terjesztett a kormány elé, amelynek a döntést abszolválnia kellett. Némi csúszás után erre végül április 16-án került sor.

A szóban forgó ingatlan, az egykori Tiszti Kaszinó épülete jogi értelemben persze nem „titokban” került át a két párt tulajdonába. Az adatok az ingatlan-nyilvántartásban bárki számára hozzáférhetőek voltak, s amikor a gyors eladást követően 1993. január 11-én a pártok megbízottai aláírták a szerződést a vevővel, a Magyar Külkereskedelmi Bankkal, a sajtó erről hírt is adott.⁷⁵ Ám ennek semmilyen visszhangja sem volt: akkor még nem tűnt botrányosnak a dolog. A két vezető orgánus, a Népszabadság és a Magyar Hírlap csak bő négy hónappal később, május 24-én robban-

totta a székházbombát. (Egy hónappal az után, hogy az Orbánt elnökévé választó Fidesz – a Demokratikus Charta baloldali népfrontpolitikájából végleg kihátrálva – meghirdette a nemzeti liberális centrumpolitikát, de ezt most ne firtassuk...) Az ezt követő, hetekig tartó sajtókampány nem a tárgylagosság, a tényyszerűség és a korrektség jegyében zajlott. Olyannyira nem, hogy a közvélemény emlékezetében máig úgy maradt meg az MDF-fel való „sötét mutyizás” sztorija, hogy annak során a Fidesz *teljesen jogosulatlanul* jutott óriási pénzekhez, hogy a kormány „lefizette” Orbánékat. Hiába állapította meg még abban az évben, 1993. július 22-én az Állami Számvevőszék, hogy a székházügy lebonyolítása megfelelt a törvényi előírásoknak, ennek se volt fogantatja.⁷⁶ Orbán „magyarázkodásainak” sem. „Annyira meglepő és nagy erejű támadás indult velünk szemben, és mi annyira készületlenek voltunk... az atombomba meglepetésével csapott be a dolog.”⁷⁷

A székházeladás lebonyolításának voltak olyan részletei, amelyek akkor nem jutottak a felszínre, de utólag annál több tanulsággal szolgálnak számunkra. Kezdjük azzal, hogy a kiválasztott épület – a Belváros frekventált részén, a Váci utcán található, műemléki jellegű egykori Tiszti Kaszinó – eleve igen értékes ingatlan volt. Ezt még elintézhettük azzal, hogy a pártoknak nyilván megvolt a magukhoz való eszük: a maximumot akarták kihozni a számukra adott törvényes lehetőségből. Az már problematikusabb,

⁷⁶ Uo. 304. o.

⁷⁷ „A cselekedetek következményeit kell mérlegelni”. Mihancsik Zsófia interjúja Orbán Viktorral. *Mozgó Világ*, 1993/10. 38. o.

⁷⁵ Magyarország politikai évkönyve 1994. 287. o.

hogy a jelek szerint eléggé „kreatívan” mérték föl az épület „hasznos területét”, aminek következtében a négyzetméterek számát tekintve se jártak rosszul. Ám az már minimum súrolja a politikai korrupció határát, hogy a vevő bank – az akkor még többségi állami tulajdonban lévő Magyar Külkereskedelmi Bank – igen „baráti” árat: 1,53 milliárd forintot fizetett az épületért. (Ebből 697 millió illette meg a Fideszt.) Az adásvétel során azonban a két párt képviselői sajátos trükköt alkalmaztak. Magát a szerződést csak 1993. január 11-én írták alá, a vételár kilencven százaléka azonban már az előző év szeptember 30-án megjelent az MDF és a Fideszt számláján (761,6 illetve 638,4 millió). Hogy erre sor kerülhessen, egy héttel korábban, 1992. szeptember 23-án (a végleges szerződést majd négy hónappal megelőzve) ún. előszerződést kötöttek.⁷⁸

Vajon miért? Mert tudták – hogyne tudták volna! –, hogy a parlament (zárójelben, de nem melleleg: hatpárti konszenzussal) még az év végén törvényt hoz *a politikai pártok áfa-fizetési kötelezettségének eltörléséről*. (December 22-én, mindössze 2 ellenszavazat és 6 tartózkodás mellett, ez meg is történt.) Az efféle trükköket az üzleti életben bevett szokásként gyakorolják. Itt sem volt törvénysértés, csak taktikázás, ügyeskedés, kiskapuzás – Simicska módra. A pártoknak nyilván sürgősen kellett a pénz, meg is kapták, a végleges szerződés jövő évre halasztásával pedig elérték, hogy egy fillér áfát se kelljen fizetniük. Csakhogy a szóban forgó üzletet *politikai pártok*

⁷⁸ Ószabó Attila – Vajda Éva: Szerencsések és zsenik. Élet és Irodalom, 1999. 11. 04.

kötötték. Akik a számukra nyereséget hozó törvénymódosítást *megszavazták a parlamentben. A közhatalmat tehát a célzott, közvetlen anyagi haszonszerzés érdekében gyakorolták, ami a politikai korrupció minősített esete.*

De mi lett a székházeladásból származó pénz sorsa? Ez az igazi kérdés. Mert az erre adandó válasz igazít el minket Orbán és a Fidesz sajátos politikai karakterét, továbbá egész későbbi pályafutását illetően! Más párt esetében bizonyára az történt volna (ezt tette az MDF is), hogy a pénzből plakátokat, szórólapokat nyomtatnak, tévé-spotokat készíttetnek, irodákat és gyűléstermeket bérelnék, gépkocsikat vásárolnak a párt tisztségviselői és alkalmazottai számára, az utóbbiak létszámát feltöltik stb.

A Fidesznél azonban másképp alakult a történet: *beindult Simicska és gépezete*. Mint láttuk, a székházeladásból származó százmilliók az előszerződési manővernek köszönhetően már 1992. szeptember 30-án megjelentek a párt bankszámláján. Ekkor még „csak” az összeg 90 százaléka, azaz 638,4 millió, amit 1993 januárjában követett a maradék: mindösszesen 697 millió forint. A Fidesz ebből már 1992 végén átutalt 425 milliót a *Fico Kft.* számlájára, majd a következő év elején újabb 149-et: összesen 574 milliót.⁷⁹

A Fico Kft a Fidesz saját cége volt. A párt gazdasági vállalkozása, amelyet 1990-ben alapítottak. A székházeladás előtt is történt ide utalás a pártkasszából, a cég viszont a párt működési költségeinek egy részét finanszírozta (beszerezte és üzemeltette például a tiszt-

⁷⁹ Uo.

ségviselők által használt 27 gépkocsit). A párt és a cég együttműködését nagyban megkönnyítette, hogy az előbbi gazdasági igazgatója, illetve az utóbbi alapítója és ügyvezetője ugyanaz a személy volt: Simicska Lajos. A közel hétszáz milliót 1992 szeptemberében így tehát Simicska utalta át Simicskának. Akiről köztudott, hogy Orbán fehérvári iskolatársa, zalaegerszegi katonatársa, szakkollégiumi szobatársa, a Századvég-nél szerkesztőtársa, bizalmas barátja; s aki, pár évvel idősebb lévén, régebben mintaadó személyiség volt a számára, afféle báty- és apapótlék. A másik gazdasági főember, Simicska barátja: Varga Tamás volt. Szintén Orbán fehérvári osztálytársa, katonatársa, szerkesztőtársa stb.; a cég könyvvizsgálói jelentéseit az utóbbi édesapja készítette.

A Fidesz és a Fico között két évig nem zajlott intenzív pénzmozgás, a párt anyagi ügyeinek csak a töredéke folyt át a cégen. Ám 1992-ben gyökeres változás állott be. Egyrészt ugrásszerűen megnőtt a párt és a cég közti pénzforgalom volumene. (Az átutalt 574 millió nagyságrendjének érzékeltetésére csak annyit, hogy *ez közel a háromszorosa volt a Fidesz előző évi teljes költségvetésének.*)⁸⁰ Másrészt hirtelen gombamód szaporodni kezdtek az egyéb gazdasági vállalkozások. 1992-93-ban valóságos gründolási láz tört ki a párt és annak „anyacége” körül. A párthoz érkező hatalmas summa beindította Simicskákat. Az Orbán kifejezésével „zseniális agyú Lajosnak” már a pénz szaga is elég volt a beinduláshoz: 1992 első felében másfél milliónyi

hitelt vett fel a Fico részére, jórészt a Magyar Hitelbanktól (vezérigazgató: *Töröcskei István*, aki máig bensőséges üzleti kapcsolatokat ápol Simicskával és a Fidesszel, egyebek között komoly szerepet játszott és játszik a párt sajtóbirodalmának kiépítésében, illetve működtetésében.)

A Fico mellett gyors egymásutánban megjelent vállalkozások között szerepelt például a Quality Invest Rt., a Millennium Rt., a Quality Party Service Kft., a Quality Profit Kft., a Terra Negra Ingatlanértékesítő és Hasznosító Bt., a Taxorg Kft., a Best Lízing Kft., az Auto Classic Kft. és így tovább. Ezek *nem a Fidesz cégei voltak. Forma szerint* legalábbis semmi közülük sem volt a párthoz. Ám mégis a legerősebb, legbiztosabb kötelékekkel fonódtak össze: a szoros személyi kapcsolatok mindennél erősebb hálója révén. Az alapítók, ügyvezetők, bel- és kültagok, igazgatósági és felügyelőbizottsági tagok, könyvelők és könyvvizsgálók személyén keresztül. Nem a párthoz kötődtek, hanem annak legszűkebb belső magjához. Valójában Orbánhoz és Kövérhez. A fent említett cégekben a fenti posztokon ugyanis rendre a következő nevek bukkantak fel: mindenekelőtt Simicska Lajos, Varga Tamás és Kövér Szilárd (volt szakkollégista, Kövér László öccse). Továbbá Pusztai Zsuzsanna (volt szakkollégista, Simicska Lajos felesége), Varga Sándor (Varga Tamás apja), Bakos István (Kövér Szilárd sógora), Gansperger Gyula (a párt főkönyvelője), Horváth Katalin (Gansperger Gyula felesége), Győri Tibor (volt szakkollégista), Grácsmann Tibor (Kövér László volt gimnáziumi évfolyamtársa), Szadai Károly (Kövér László titkára, később kabinetfőnöke).

⁸⁰ Uo.

Végül, de nem utolsósorban: a később hírhedtté vált Schlecht Csaba.⁸¹

A székházipénzből s a csatlakozó hitelek százmillióiból egy olyan vállalkozásbirodalom teremtdött tehát 1992-93-ban, amelyet ezerszer kipróbált és minden próbát kiállt baráti, iskolai, családi, továbbá politikai és üzleti szálak sűrű hálója tartott össze.

„Ezek olyan régi, bejáratott barátságok, amelyekben már nincs helye semmiféle mérlegelésnek. Ha nem tudjuk elképzelni azokat az erőket, amelyek összehozták a nyolcvanas évek elején-közepén ezeket a fiúkat, s teremtettek köztük el nem múló lojalitást, soha nem fogjuk ezt megérteni... Sokszorosan megélték: számíthatnak egymásra... csak egymásra számíthatnak. Semmi mást nem tudnak ennyire biztosan, mint ezt. Azzal a tíz- húsz emberrel, aki körülveszi őket – mint Győri Tibor, Kövér Szilárd, Stumpf János és még páran – minden létező emberi helyzetben kipróbálták egymást... Olyan erős kötelék, akkora tőke ez, hogy kívülről alig megérthető... Az ő összes erejük és tudásuk egymásban van. Következésképpen minden, ami ezen kívüli, az nemcsak, hogy nem számít, de szinte nincs is... Ezeket a fiúkat... ami összetartja: az 1981 és '89 között megélt közös múlt hihetetlenül erős csoport-kultúrája és csoport-nyomása. Ők ebben az időszakban... már lejátszottak minden lehetséges konfliktus- helyzetet. Hallgatóként, katonaként, ellenzékiként, frissen végzett diplomásként, profi politikusként egyaránt. Megismerték egymást minden létező helyzetben...

⁸¹ Uo.

Simicska bármit megtehet... Bármit ír... a sajtó... a legújabb húzásáról, az... Orbán Viktor számára először nem tartalmilag megközelítendő kérdés... Ez valami külső brancs háborúskodása: ha a Lajos így gondolta, akkor az így van jól! Nem mérlegel, mert attól kezdve, hogy Simicska tetteről esik szó, a döntés – az, ami mérlegelés végeredménye kellene, hogy legyen – már előre készen van: ha a Lajos így döntött, akkor az biztos így jó.”⁸²

Azt a kérdést fölösleges volna feltenni, hogy Simicskának és Vargának mire volt jó a fenti cégbirodalom. De miért kellett mindez a Fidesznek? Mit reméltek tőle Orbánék? Áder János 1993. június 1-jén levelet írt a székházügy kapcsán a párt Országos Tanácsának. Nézzünk ebből egy rövid részletet: „A fő cél az volt, hogy se külső, se belső források ne jelentsenek számunkra olyan függő helyzetet, amikor a pártnak csak korlátozott mértékben van módja arra, hogy saját politikát folytasson. Így tudtuk elkerülni, hogy bármilyen gazdasági vagy más érdekcsoport zsebébe kerüljünk.”⁸³

Még érdekesebbek a pártelnök szavai, aki 1993 végén nyilatkozott ugyanerről. A székházügyre irányuló kérdésre válaszolt, de a válasz – tartalmát tekintve – sokkal inkább a Simicska–Varga-féle cégbirodalomra vonatkoztatható: „Én... azt az álláspontot képviseltem, hogy a pártot gazdasági értelemben is a saját lábára kell állítani. A törvényes tulajdonunkkal úgy kell gazdálkodni, ahogy ez a Fidesz számára a leg-

⁸² Dr. Kende Péter : A Viktor. Budapest, 2002. KendeArt. Kft. 3-4. o.

⁸³ Idézi: Ószabó–Vajda: Szerencsések és zsenik...

előnyösebb. *Mi csak magunkra számíthatunk. Nekünk csak az van, amit magunknak megszerzünk. Szemben ellenfeleinkkel, akik az elmúlt negyven évben megszédíték magukat, bespájkoltak a nehéz időkre; avagy jelenlegi kormányzati pozíciójukat használják fel gazdasági alapjaik megteremtésére.* Ha nem leszünk velük versenyképesek, nem tudjuk eljuttatni elképzeléseinket a választópolgárokhoz. Nem lesznek kiadványaink, irodáink és alkalmazottaink, s hiába a miénk akár a legjobb program, alul forgunk maradni.” (Kiemelés tőlem – D. J.)⁸⁴

Orbán egykori szavai kulcsfontosságúak: a magyar politikafinanszírozás későbbi alakulását, a magyar politikai fertő elmélyülését vetítik előre. Ám iktassunk ide rögtön egy másik idézetet is: „Ha a komcsik megtehetik, akkor mi miért ne? Ha majd ők is befizetik az összes adót és járulékot, akkor mi is!” Ezek a nyersebb, cinikusabb mondatok (bár jóval később, 1999-ben láttak nyomdafestéket) ugyanabból az időből valók, mint Orbán fent idézett kijelentései. Gyekiczki András szerint Simicska és Varga adták elő ezerszer őket „féktelen kárörömmel az Alibiben vagy azóta eltűnt más kocsmákban”.⁸⁵ Igen, a Fidesz gazdasági főemberei – a maguk kocsmái módján – hasonló felfogást képviseltek az utódpart és a gazdasági tranzakciók vonatkozásában, mint a politikai főember a

szélesebb nyilvánosság előtt. Miszerint: nem lehetünk finnyások, se szívбайosak. Ha le akarjuk dolgozni a hátrányunkat, ha sikeresek akarunk lenni velük szemben (ha győzni, illetve gazdagodni akarunk), akkor nem válogathatunk az eszközökben.

Persze a két világ – a politika és a gazdaság – szabályai eltérőek. Az előbbi eseményei jórészt a nyilvánosság előtt zajlanak, az sokkal kényesebb terület: ott nemcsak az írott, de az íratlan törvényekre is ügyelni kell. Orbánék tisztában voltak vele, hogy Simicska üzleti módszerei eredményesek lehetnek ugyan, s hogy őt magát aligha lehet majd bizonyítható törvénysértésen érni (Varga esetében ez korántsem volt így), de tudták azt is, hogy ezek a módszerek biztosan nem állnák ki annak a nyilvánosságnak a próbáját, ami a politikát és benne a pártot övezi. Ezért azt a gazdasági tevékenységet, amely a székházipénz Simicska–Varga-féle módszerekkel történő befektetése és szaporítása révén ígérte előteremteni a Fideszes politika anyagi bázisát, a Fidesznek semmi szín alatt se lehetett nyíltan felvállalnia. A Simicskáék által alapított és működtetett cégeket nem lehetett formálisan a párthoz kötni. (Már csak azért se, hogy ne terjedjen ki rájuk a pártok gazdálkodását ellenőrző Állami Számvevőszék hatásköre.) A dolgot fű alatt kellett csinálni, következképp a párt tagsága se tudhatott az egésről semmit. A vezetése sem. Nemcsak a kongresszus, hanem a parlamenti frakció és az elnökség se. Nemhogy a cégek, de a székházjuttatás és -eladás ügye se szerepelt soha a párttestületek napirendjén (csakis utólag, a botrány kitörése után). Egyetlen mozzanat árulkodik arról, hogy a legszűkebb pártvezetés formálisan

⁸⁴ Kéri László: Orbán Viktor. Budapest, 1994. Századvég Kiadó. 113. o.

⁸⁵ Gyekiczki András Stumpf utóda volt a szakkollégium igazgatói székében, de egy idő után szellemi, politikai és üzleti értelemben is kilépett a körből. Cikke: A fiúk nem a bányában kezdték. Élet és Irodalom, 1999. 10. 08.

legalizálta a dolgot: az 1992-es költségvetés elfogadásáról szóló határozat mellékmondatában szerepelt az a klauzula, amely „felhatalmazta az Országos Választmányt, hogy a költségvetés tervezett bevételein felül rendelkezésre álló bevételek felett szabadon rendelkezzen”.⁸⁶ Azoknak, akik a felhatalmazást adták, a legvalószínűbb sejtelmük se volt arról, mire is bólintottak rá. Hogy a tervezetten felüli bevétel a tervezettnél a többszöröse lesz. Mi több: a választmány (ami a Fideszben akkor valójában az elnökségnek felelt meg) tagjainak túlnyomó többsége se sejtett semmit, noha ők kapták a szóban forgó felhatalmazást...

A cégek működéséről, illetve a beléjük átpumpált százmilliók sorsáról ma is keveset tudunk. Cégbíró-sági adatokból, egy későbbi APEH-vizsgálat néhány részletéből, bizonyos részinformációkkal bíró egykori mellékszereplők visszaemlékezéseiből – illetve mindabból, amit ezek alapján a tényfeltáró sajtó, mindenekelőtt az Élet és Irodalom utólag összerakott. Továbbá tudunk pár dolgot azokról az ügyekről, amelyek utóbb rendőrségi vagy ügyészségi vizsgálat tárgyává váltak – főleg Varga Tamás ügyeiből, akitől idővel meg kellett szabadulnia a Fidesznek, s aki később a börtönben kötött ki.

Tudjuk például, hogy a Fidesz cége a társadalmi szervezeteket megillető vámmentesség fedezete alatt luxusautókat importált külföldről, majd eladta, illetve kölcsönözte őket. Tudjuk, hogy a társadalmi szervezetek vámmentessége érdekében előzőleg Varga Mihály interpellált a parlamentben, s hogy ezt követően

került sor a célzott jogszabály-módosításra. Tudjuk, hogy az egyik cég üzemeltette a Bajkál éttermet, hogy egy másik egy balatoni ingatlant működtetett, továbbá más ingatlanokat és üzletrészeket is vettek és eladtak. Tudjuk azt is, hogy a cégek legtöbbször nemcsak vámot és illetéket, de egy idő után adót és járulékot sem igen fizetett.

Hogy óriási köztartozásokat halmoztak fel.

Végül tudjuk, hogy a szóban forgó cégek sorsa ugyanaz lett: *Schlecht Csaba* egy szép napon eladta őket egy németországi török vendégmunkásnak, bizonyos *Kaya Ibrahim*nak, illetve egy horvátnak, *Joszip Tot*nak. (Mint utóbb kiderült, nevezettek erről mit se tudtak: csak útleveleiket és személyi adataikat használták föl a tranzakcióhoz.) A cégbíró-ság később – miután az új tulajdonosok sehol sem voltak föllelhetők, így a közpénzeket végképp nem volt kitől behajtani – egyszerűen törölte a szóban forgó cégeket a nyilvántartásból.

Ha valakinek nem érthető a történet: egy a magyar vállalkozói szférában azóta széltében-hosszában alkalmazott módszerről van szó. A tulajdonos nem fizeti be a cége után az államnak a különféle adókat, járulékokat, de nem fizeti vissza a – netán politikai kapcsolatai révén szerzett – banki hiteleket sem. Ezeket a pénzeket a működés során feléli, valójában illegális extraprofitként kiveszi a cégből. Az így kiürített, eladósított, csődbe juttatott vállalkozást aztán pár forintért eladja egy strómannak. (Ismét idéznem kell Simicska hírhedt mondását: „Mindenkinek alkotmányos joga, hogy hülye legyen.”) Valami hajléktalannak, nincstelennek, vagyontalan külföldinek. Az

⁸⁶ Uo.

állam pedig hajtsa be rajta – ha tudja, ha egyáltalán megtalálja őt – a sokmilliós köztartozást. A nagybani lopásnak ezzel a módszerével valójában az adófizetők zsebéből veszik ki a pénzt. A mi zsebünkől, a mi pénzünket.

Az úgynevezett Fidesz-közelí cégek története során – minden jel szerint – ezt a módszert alkalmazták 1992 és 1995 között. Méghozzá igen nagy tételben. Az ügy politikai és erkölcsi súlyát nehéz volna túlbecsülni. Különösen a későbbi fejlemények ismeretében, amikor – mint látni fogjuk – már a kormányzati hatalom birtokában és összehasonlíthatatlanul nagyobb volumenben folyik majd *a politikai meg a gazdasági tevékenység sajátos, e formájában csak az Orbán–Simicska-féle Fideszre jellemző szimbiózis*.

De térjünk vissza 1993-ba, amikor is kitört a székházbotrány, s a Fidesz tagjai és be nem avatott vezetői – mindenekelőtt Fodor Gábor és hívei – elkezdtek feszegetni a kérdést: hol van a befolyt pénz? Ungár Klára – ahogy a frakció és az elnökség tagjai közül szinte mindenki – csak májusban, a Népszabadságból szerzett tudomást a székházeladásról. Hogy egyáltalán volt székház, hogy már el is adták, a pénz rég befolyt a pártkasszába, továbbá rögtön ki is folyt onnan.⁸⁷ Hegedűs István szerint korábban is szóbeszéd tárgyát képezte a frakcióban, hogy a párt környékén „gyanús és titkos gazdasági ügyletek folynak”. Valami sötét és homályos „gengszterizmus” zajlik, Simicska és Varga „luxusautókon száguldoznak a Rózsadombon”, meg effélék. Ungár elmondta, hogy a

⁸⁷ Ungár a Napkelte Keresztútjában című műsorában beszélt erről. Közli: Élet és Irodalom, 2000. 01. 14.

fővárosi közgyűlés tulajdonosi bizottságának vezetőjeként rendszeres kapcsolatot tartott Simicskával és Vargával, akik a főváros érdekeltségében elérhető üzletek után szimatoltak. „Felhívott Simicska Lajos és berendelt a Vend utcába... Ott volt a Fidesz gazdasági részlege, szép kis villa volt, jó drága autókkal, szép bőrgarnitúrával, Vargán arany ékszerek... Tudtomra adták, hogy ha ezt a tulajdonosi bizottságot csinálom, együtt kell működnöm velük. Nem értettem, mit akarnak. Tudni szeretnék, mondták, hogy mi zajlik ebben a bizottságban... Ezen a nyáron lassan... világossá vált számomra, hogy nincsenek rendben a dolgok... Egyszer meg is kérdeztem Viktort, hogy Simicskában lehet-e bízni, és ő azt mondta, hogy ha valakiben, benne nagyon, neki gyerekkori barátja, és a kezét tűzbe teszi érte.”⁸⁸

1994 májusában Such György, Orbán tanácsadója (2006 és 2010 között a Magyar Rádió elnöke) a pártelnök felkérésére megírta „A Fidesz választási vereségének okai” című tanulmányát. Simicska szerepét így értékelte: „A másik probléma Simicska Lajos, gazdasági igazgató, aki annak a mágikus képességnek a birtokában van, hogy csálthatatlanul meg tudja mondani, mi a Fidesz érdeke, és mi nem, valamint hogy ki a Fidesz ellensége és ki nem... Simicska nem egyszerűen egy gazdasági igazgató, aki azzal törődik, hogy a párt gazdasági erőforrásait az adott feltételek között a leghatékonyabban használja fel... hanem önálló politikai tényező, aki a háttérben folytatott kavarásaival befolyásolja a párt politikáját. Teóriái van-

⁸⁸ Petőcz György: Csak a narancs volt. Budapest, 2001. Irodalom Kft. 240. o.

nak, politikai koncepciói, amelyeket nem vitat meg a Fidesz egyetlen testületével sem, de amelyek mentén cselekszik. Feladatának érzi, hogy a pártot a »helyes irányba« orientálja... Ehhez, mint mindenkinek, aki pénzek fölött rendelkezik, meg is van a megfelelő hatalma. Nagy úr, tud jutalmazni és büntetni...”⁸⁹

Such mondatai igen tanulságosak. De még inkább a tény: ő már rég nem lesz Orbán tanácsadója, amikor Simicska még mindig a jobb keze, a barátja, a legfőbb bizalmasa, a személyiségének része lesz. 2006 elején a szervezet egyik alapítója – aki a párt első vonalából addigra a másodikba szorult – mondta nekem szó szerint a következő mondatot, miután egy alkalmi találkozás során a Fidesz antidemokratikus vonásairól szóltam neki: „Az a baj, hogy a Viktor másban már nem bízik, csak a Lajosban”. Gondolom, a Kövérben is bízik, tettem hozzá, de úgy értelmeztem a válaszként érkező hümmögést és bólogatást, hogy igen-igen, persze – de a kulcsembert Simicska.

Ezen a ponton érdemes hosszabban idézni Ungár Klárát, aki a Fidesz egykori főembereinek viszonyát elemezte: Orbán, Kövér, Fodor és Simicska szerepét. A szubjektív elemekkel átítatott, ám – ennek ellenére vagy épp ezért – lényeglátó értékelés az 1990 és ’94 közti időszakra vonatkozik. Kövérrel indít: „Nem szerettem a fizimiskáját, a stílusát, teljesen világos volt, hogy asszisztencia Orbán mellett, akit ugyanakkor hihetetlen tehetséggel használt ki... Kövér eszköze volt Orbánnak: néha elengedte, hagyta, hogy keménykedjen, máskor kicsit visszafogta, ahogy céljai

diktálták... Ugyanakkor azt is gondolom, hogy Kövér nagyon ambiciózus fiú. Kitalálta magának Orbánt mint előretolt éket... Eközben viszont a bőrén érezte Fodor veszélyét. Mert ha Fodor az első ember, akkor ő nincs sehol. Elemi érdeke volt tehát, hogy Fodort marginalizálja, Viktort pedig előre tolja.

Ennek ellenére nem Kövérben láttam az eredeti Fidesz válságának okát. Nekem ez a székházügyhöz és Simicskáékhoz kötődik. Akkor jöttem rá, hogy Simicskáék nemcsak megtűrt fiúk, akik a pártkasszába a kampányhoz szükséges pénzt hozzák, hanem ez a politika. Nem a pénz szagától megrészegeedett fiatalokról van tehát szó, hanem politikai-gazdasági összefonódásról... Az igaz, hogy Kövér állandóan bűnbakot keresett, ellenségeket gyártott, de mindez önmagában nem elég: akkor veszélyes, ha mögötte ott van a pénz is. Simicskával és a székházzal kiegészülve világossá vált, hogy nem demokratikus irányba megy a párt. Mert ahol saját kontroll alatt lévő vállalkozásokba viszik a pénzt, ott értelemszerűen nem lehet demokratikusan működni: műfajilag nem megengedett, hogy más is belelásson az ügyekbe. Vagyis muszáj a hatalmat koncentrálni.”⁹⁰

A Simicska-féle pártfinanszírozási módszerek és az antidemokratikus pártpolitikai folyamatok között tehát szerves és szoros összefüggés volt. Ungár ettől kezdve nem nyugodott. A kérdései pofonegyszerűek voltak. Hol a pénz? Hol van a székházeladásból befolyt hétszázmillió? Mi lett vele? A párt számláján van? Nincs ott? Bankban van? Mennyi időre és hány

⁸⁹ Kovács Zoltán – Tarnói Gizella (szerk.): *Fiúk a bányában. Fidesz-perek az ÉS ellen*. Budapest, 2000. Irodalom Kft. 265. o.

⁹⁰ Petőcz. i. m. 244–246. o.

százalékos kamatra kötötték le? Nincs bankban? Hát hol van? Értékpapírban?

„A léghör hosszú ideig nagyon feszült volt. Orbán nem bírta tovább, és egy júliusi frakcióhétfőjén bejelentette, hogy napirend után elmondja, hova kerültek a pénzek. Kövér rászólt, hogy »ne mondd el!« De elmondom, felelte Orbán. Már éjszaka volt, amikor ráért a székházügyre. Frajna papírt meg tollat vett elő, mire ráüvöltött, hogy »azonnal tedd el!« Fejből sorolta, melyik cégbe mennyi került. Elhatároztam, hogy nagyon fogok figyelni... leginkább én értem ezeket a dolgokat, és kérdéseket is én tudok feltenni. Ha lehet ilyen nagy szavakat mondani, világosan éreztem a felelősségemet. Fontos pillanata volt az életemnek, és mindent meg is tettem, hogy megmaradjon a magam és a köz emlékezetének. Fejben számoltam, és amikor a 700 millió nem jött ki, megkérdeztem, hol a többi. Viktor zavartan azt felelte, hogy a pontos részleteket a gazdaságisok tudják, és lehet, hogy nem is ennyi ment annak a cégnek, hanem annyi. Erre újra kutyulta a számokat. Sehogy se jött ki. Mondta a cégneveket, én számoltam és memorizáltam, ő többször nekifutott, teljes volt a kavarodás...

Számomra a székházüggyel minden megváltozott. Felháborított, hogy rendreutasítanak, amikor kritikus kérdéseket teszek fel. Dühös voltam, hogy egy éve hülyére vesznek, és asszisztálok ehhez a disznósághoz. Rettenetesen érdekes, hogy Orbán sem bírta a feszültséget. Megingott. A történetek az ő moralitásának sem feleltek meg. Nem bírta tovább, és elmondta azt, amiről Kövér pontosan tudta, hogy nem szabad elmondani, mert amit egyszer kimon-

danak, azt megjegyezhetik, az megjelenhet. És én is tudtam, hogy ez a fiú soha többé nem lesz ilyen lelkiállapotban.

A beszámoló után berohantam a szobámba, és gyorsan leírtam, amit meg tudtam jegyezni. Két dologra feltehetően senki sem számított. Ők arra, hogy én leírom, én pedig arra, hogy a sok költözés ellenére, öt év után megtalálom a papírt. De megtaláltam, mert egyszer kinyílt az egyik doboz, és ott volt a feljegyzés. Amikor Ószabó Attila és Vajda Éva megkeresett, hogy mit tudok erről és erről a cégről, akkor mondtam nekik, hogy 130 millió meg ennyi meg annyi. De ha akarják, megnézem otthon. Micsoda, neked megvan? Négy nap múlva megmutattam nekik a papírt.⁹¹

Hogy a székházeladásból befolyt százmilliók további sorsa pontosan mi lett, azt senki sem tudja pontosan. Az Állami Számvevőszék csak a párt hivatalos cégét, a Fico Kft.-t vizsgálhatta, de azon épp csak átfolyt a pénz. A többi céget az APEH ellenőrizhette volna, de a papírjaik nyomtalanul eltűntek. Hivatalosan az új török tulajdonosnál, Kaya Ibrahimnál kellett volna lenniük, akit sehol se találtak, aki mit sem tudott az egésztől, hisz csak az adatait és az útlevelét használták föl a végső tranzakcióhoz. Ráadásul, amikor az ügy 1999-ben kipattant, már Simicska ült az APEH elnöki székében. A miniszterelnököt pedig Orbán Viktornak hívták: ő ültette oda. A Fidesz-közeli cégek ügyében még Orbán alatt megindult a nyomozás, amit azonban gyorsan lezártak. Orbánék távozása után ez folytatódott, ám az új kormány által

⁹¹ Uo. 325–327. o.

kinevezett államtitkár, Keller László hiába kezdeményezte az ügyészségnél a büntetőeljárások megindítását, a legfőbb ügyész sorra utasította el a beadványokat. A legfőbb ügyészt ugyanis (miután elődje, Györgyi Kálmán egy Áder Jánossal lefolytatott beszélgetést követően máig tisztázatlan körülmények között, mandátuma lejárta előtt négy évvel lemondott) Polt Péternek hívták 2000 és 2007 között. (Ma újra így hívják.)

De mindegy is: a szóban forgó ügyek azóta rég elévültek...

Közpénzek és magánzsebek

1998-ban az új kormányzatnak módja nyílt volna a magyar politika anyagi ügyeinek rendbetételére, a politika fertőjének lecsapolására. A győztes koalíció beterjeszthetett volna egy korrekt törvényjavaslatot a pártfinanszírozás kifehéritésére. Például a normatív állami támogatás jelentős megemlése, a magánadományok és a kampányszámlák transzparenssé tétele, az Állami Számvevőszék jogosítványainak megerősítése révén. A vesztes baloldal – a Tocsik-ügy és a Postabank-ügy után – nem lett volna abban a helyzetben, hogy keresztbe feküdjön egy erre irányuló tisztességes indítványnak. Princz kirúgása is olyan reményeket ébreszthetett a közvélemény előtt, hogy Orbán tiszta lapot akar nyitni a politika és a pénz kapcsolatában. Ám a közvélemény nem láthatott a kulisszák mögé. Nem tudhatta, hogy Orbánnak, Simicskának és társaiknak eszük ágában sincs rendbe tenni a politika anyagi ügyeit. Hogy ők a végre elnyert kormányzati hatalmat épp az ellenkezőjére akarják használni: elődeiknél sokkal tudatosabban és szisztematikusabban, jóval nagyobb szervezettséggel és kevesebb gatlással – mondhatni üzemszerűen – akarják lerabolni az államot, a saját pártjuk és zsebük felé csatornázva az állami erőforrásokat.

Az MNB egy magas rangú tisztviselője mondta el nekem a következő történetet. Surányi György (akinek nem sokkal előtte megromlott Orbánnal a személyes kapcsolata) a kormányalakítás után, amikor végre fogadta őt az új miniszterelnök, előrukkolt

egy új pártfinanszírozási koncepcióval, ami sokkal tisztább és átláthatóbb viszonyokat teremtett volna a magyar közéletben. Ám Orbán egy tréfás (valójában nagyon is komoly és cinikus) kérdéssel lesöpörte az asztalról a túlbuzgó jegybankelnök javaslatát: csak nem gondolod, hogy épp most vagyok vevő egy ilyen ötletre, amikor kormányra kerültem?

Így aztán amit a (poszt)kommunisták nem egész dicstelenül kezdtek '88 körül, azt a fideszesek teljes dicstelenséggel folytatták tíz évvel később, '98 után. Nemcsak fiatalságuk és mohóságuk miatt voltak eredményesebbek elődeiknél, de azért is, mert erősebb volt náluk a centralizáció, nagyobb a fegyelem; pártjuk vezetését pedig különleges kohézió tartotta egybe. A Fideszben sohasem alakult ki a szocialistákat megosztó kettős uralom: a formális politikai és az informális gazdasági hatalom dualizmusa, ami idővel patthelyezethez, később anarchiához vezetett az MSZP-ben. Orbán és Simicska kapcsolata az idők során nemhogy lazult volna, de még szorosabbra fűződött. Közösén végrehajtott politikai és gazdasági manővereik idővel valóságos *sziámi ikerpárrá* növesztették össze őket. E manőverek során mindinkább összekeveredtek az állami, a párt- és a magánpénzek (lásd a kezdeteknél a székház-javadalmazás, a pártközeli cégek és a családi bányaprivatizáció ügyét). A sziámi ikrek egyike a politika frontvoná-
lában, a másik a gazdaság hátszínén működött, de mindig teljes összhangban, egymást védve és erősítve. Az elején tán még lehetett olyan képze az embernek (lásd Such Györgyöt), hogy a Fideszt egy *demokrata politikus Jekyll* és egy *pénzügyes maffiózó*

Hyde irányítja, ám idővel kiderült, hogy régóta a *politikus Hyde* és a *pénzügyes Hyde* regnál a párt élén – s immár újra az országban is.

De térjünk vissza az első Orbán-kormányhoz. Az 1998 és 2002 közötti korszak első szembetűnő vonása tárgyunk szempontjából az volt, hogy a kormány súlyos pénzeket fizetett ki bizonyos „baráti” magáncégeknek a velük kötött szerződések nyomán. Ám az elköltött közpénzekről a köz jó ideig nem szerzhett tudomást a magánszférát törvényesen megillető „üzleti titok” miatt. A szóban forgó pénzügyi manőverek természetéről és volumenéről sokat elárul az *Országimázs Központ – Happy End Kft. – Ezüsthajó Kft. „mesterhármás”* tevékenysége, amelyet a „lopni törvényesen is lehet” – szlogennel jellemez a „K-monitor – Független Korruptiófigyelő Iroda” nevű internetes portál.⁹²

Az összjátékban az Országimázs Központ volt az állami szereplő, amelyet *Stumpf kancelláriaminiszter* alapított a Miniszterelnöki Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatának egyszerű módosításával, a MEH főosztályi szintű szervezeti egységként. A Happy End és az Ezüsthajó *Wermer András* és *Káel Csaba* érdekkörébe tartozó magáncégek voltak. (Az előbbi a párt győztes kampányát vezette, majd 2002-ig Orbán politikai gurujává lépett elő; az utóbbi készítette 1988-ban ez első videofelvételt a Fidesz alapítóival: később nem kellett megbánnia.) A két vállalkozás az idők során rokoni-baráti alapon szerveződő céghálót hozott létre, s így ápolt igen

⁹² „Minden jó, ha közpénz a vége” <http://k-monitor.hu/node/4196>

gyümölcsöző kapcsolatot az Országimázs Központtal. A két cég busás állami megrendeléseket kapott országimázsra, állami ünnepek megrendezésére, millenniumi marketingre és a miniszterelnök meg a kormánytagok útjainak videózására fordított több mint tízmilliárd forintból. Állami ünnepségekre és szilveszteri rendezvények szervezésére összesen 3 milliárd 755 milliót, a Millenniumi Országjáró arcu-
lati tervre 2,188 milliárdot költöttek, emellett további kommunikációs célokra 883,4 milliót, különböző egyéb kampányokra pedig még 1,22 milliárdot. Az Országimázs Központ 12 milliárd 986,2 millió forintos pénzügyi teljesítéséből a két vállalkozás részére együttesen a kiadások 82,1 százalékát fizették ki – állt a KEHI 2002-es jelentésében.⁹³

Illusztrációképpen vegyünk egy kis ízelítőt a Stumpf–Wermer–Káel összjátékából: az *állami ünnepek* rendezését. Ez a feladat korábban a Belügyminisztérium hatáskörébe tartozott. BM-tisztviselők végezték, külön juttatás nélkül, munkaidőben. Most privatizálták, és a kiírt közbeszerzési pályázatot a Happy End Kft. nyerte (a további öt pályázót a biztonság kedvéért, formai okokra hivatkozva kizárták). Stumpf 1999. április 14-én még azt közölte, hogy a jövő évi költségvetésben 55 milliót különítenek el az állami ünnepek megrendezésére, de az összeg 2000 elején hirtelen a *negyvenötszörösére*, 2,5 milliárdra emelkedett! A Happy End a ciklus végéig havi 3 millió plusz áfa *átalánydíjat* kapott, ezen fölül minden rendezvény után az eseményre költött pénz 20 (majd

a közfelháborodás hatására 10) százalékát *jutalékként*. Világos? Munka nélkül kapta a havi 3 milliót, és nem az elvégzett munka, hanem az elköltött pénz után a sokszorosát: annál többet, minél többet bírt elkölteni az adófizetők pénzéből.⁹⁴

Ám ez se volt elég. 2000 februárjában újra pályázatot nyert Wermer cége (papíron már nem ő volt a tulajdonos), amelyet Magyarország arculatának „hiteles, a millenniumhoz méltó megfogalmazására” írtak ki. Ez 4,2 milliárd elköltésére szólt, ebből 10,7 százalékos jutalék (potom 449,4 millió) illette meg a Happy End-et. 2001 februárjában újabb pályázat – újabb Happy End (a jutalék újra 10,7 százalék).⁹⁵ Többek között effélékről van szó, mint Mádl köztársasági elnök beiktatási ceremóniája (120 millió), az olimpia idején a sydney-i magyar napok (143,6), a 2001. évi magyar filmszemle (29,5), a 2000-es szilveszteri „Álomalapítás” című produkció (22,7), az „Amit a szívedbe rejtessz” kampány (493,5) a „Meeting Point” kampány (190). De a hab a tortán az a 319,3 millió volt, amit a magyarországi olimpia gazdaságélénkítő hatásának kommunikációjára költöttek. *Egy olyan olimpiáról van szó, amit nemhogy meg sem rendezett, de végül még csak meg se pályázott az ország!*⁹⁶

A másik cég, az Ezüsthajó 1999-től filmezte a miniszterelnök nyilvános szerepléseit, miután megnyerte a kiírt pályázatot. Filmek készültek Orbán Viktor külföldi útjairól és azokról a rendezvényekről, amelyeken kormánytagok vettek részt. 298 ilyen film ké-

⁹⁴ Sándor Zsuzsanna: Az országimázs ára. 168 óra, 2000. 09. 11.

⁹⁵ Népszava, 2001. 04. 14.

⁹⁶ <http://k-monitor.hu/node/4196>

szült el – többek közt a békéscsabai kolbásztöltő versenyről is. Az ÁSZ jelentése szerint Káel Csaba cége 460 milliót vett föl az Országimázstól.⁹⁷ Állami megrendelésre nagy költségvetésű, reprezentatív operafilmet készített: a Bánk bán-t. (Megismétlem: fentiek csak illusztrációként szolgálnak, a hasonló ügyek teljes körű bemutatása szétfeszítené e könyv kereteit.)

Epilógus: 2002-ben az új kormány Keller László vezetésével államtitkárságot hozott létre a közpénzekkel való gazdálkodás kivizsgálására. Ám a vizsgálatok nyomán a Polt-féle ügyészség *egyetlen alkalommal sem* emelt vádat. Ismét csak illusztrációként: 2004-ben megszüntették az Orbán útjait megörökítő Ezüsthajó Kft. elleni nyomozást. A határozat szerint nem találtak bűncselekményt az Országimázs Központtal kötött szerződésekben. Az ügyészség 42 film esetében megállapította ugyan, hogy a cég munkatársai kormánygéppel (azaz ingyen) utaztak, miközben a Külügyminisztérium kifizette nekik a repülőjegyek árát. Ám az indoklás szerint „a számlázás időpontjában se a kft.-nél, se a Külügyminisztériumban nem tudták, hogy a cég munkatársai kormánygéppel vagy menetrendszerű járással repülnek”. Az ügyészség határozata kimondta: az Ezüsthajó a jegyek elszámolásakor jogalap nélkül kapott 18 millió forintot, s felhívta a Külügyminisztérium figyelmét arra, hogy a pénz visszaszerzése érdekében *polgári pert* indíthat – mert büntetőper természetesen ebből se lett.

Mivel Keller az ügyészség miatt egyrészt nem volt képes kézzelfogható eredményt produkálni az amúgy

is nagy körültekintéssel és profizmussal véghezvitt lenyúlások ügyében, másrészt mert nemcsak az előző kormány ügyeivel foglalkozott, de a jelenben is vizsgálódni próbált, lassan elfogyott körülötte a levegő, s végül lemondott. A fentebb látott tízmilliárdok kontrasztjában álljon itt egy szikár adat, ami önmagáért beszél: a közpénzügyi államtitkárság éves költségvetése 11, azaz *tizenegy millió* forint volt!⁹⁸

Epilógus 2: „Az APEH Észak-budapesti Igazgatósága az adóbevallások ellenőrzésébe kezdett 1998. február 25-én... azonban a Happy End képviselője egy nyilatkozatot adott át az adóhatóságnak, amely szerint aznap ismeretlenek ellopták a társaság 1991-től 1997-ig terjedő időszakra vonatkozó könyvelését. Három évvel később a kft. újabb bejelentést tett: 2001. augusztus elsején azt közölte, hogy a cég könyvelését végző kft. irodájába betörték, s az ismeretlen tettesek elvitték a Happy End ott tárolt 1998–1999-es bizonylatait és a számítógépeket, amelyeken a dokumentumokat feldolgozták...”

Az APEH 2002 után újra vizsgálta a céget. Az adórevizorok szinte valamennyi szerződéssel kapcsolatban megállapították, hogy a számlák és a teljesítésigazolások nem a valóságos gazdasági eseményeket tükrözik, azokból lehetetlen megállapítani, hogy a teljesítéseket ki és mikor végezte el. A cég 2000 januárja óta nem működött a telephelyén, a képviselőre jogosult tag a vállalkozásról semmit se tudott. Az APEH 2003 végén feljelentést tett. A rendőrségről az ügyet áttették a Vám- és Pénzügyőrség... Nyomozó-

⁹⁷ Uo.

⁹⁸ Keller: „Fogyott a levegő körülöttem”. Népszabadság, 2004. 10. 04.

hivatalához. A vámórség azonban már csak az elévülés tényét állapította meg.”⁹⁹

Epilógus 3: 2008-ban végül ez is kiderült: „pon-
tosan 925 millió forintot bukott az államkassza
Wermer András és Káel Csaba, az Orbán-kormány
két piárszakembere által alapított, állami megrende-
léseiről elhíresült Happy End Produkciós, Film- és
Műsorkészítő Kft. napokban lezárult felszámolá-
sán.”¹⁰⁰ Vagyis: ennyi adót és járulékot felejtettek el
befizetni „a fiúk”. Ezeket is mi fizettük be helyettük:
jámbor adófizetők.

A „szervezett felvilág”

Noha konkrét adatokat természetesen nem ismerünk, az előző részben látott ügyeknél biztosak lehetünk abban, hogy többről volt szó, mint szimpla „lenyúlásról”: közpénzek haveri magánzsebekbe juttatásáról. Az állami pénz nagy részének útja ugyanis aligha ért véget a szóban forgó magánzsebeknél. Vélhetően csak egy részük landolt ott, a többi valahogy, valamikor visszajutott. Hova is? A párthoz? Annak tagjai és formális vezető testületei mit sem tudtak a konkrétumokról, a részletekről; még kevésbé rendelkeztek az így szerzett anyagi erőforrások fölött. A párt legszűkebb politikusi elitje, a „kemény mag” talán tudott valamit a pénzek sorsáról. Náluk többet csak a háttérben zakatoló pénzügyi gépezet működtetői, mindenekelőtt – Orbán szavaival – „a fantasztikus agyú Lajos”. Az egészről átfogó képpel legföljebb három ember rendelkezhetett: Orbán, Simicska és talán Kövér.

A Fideszes politika anyagi erőforrásainak nagyobb része nyilván „kintlévőségek” formájában halmozódott föl: a helyzetbe hozott, felpumpált tőkécsoportok jövőbeni vizontszolgáltatásaként. Mert mindez annak a politikai stratégiának képezte a szerves részét, amit a posztkommunista hatalmi elittel szemben felépítendő kontra-posztkommunista hatalmi elit megteremtésének nevezhetünk. Aminek az *antikommunista retorika* – amit a Fideszben 1998-ban váratlanul újra elővettek – valójában a *fedőideológia* volt. A kampányban a kommunistázásnak még

⁹⁹ Fekete Gy. Attila: Végleg irattárba kerültek a Happy End-ügy aktái. Népszabadság, 2007, 11. 12.

¹⁰⁰ HVG, 2008. február 28.

a nyomával se találkozhattunk, ám az „egész pályás letámadás” meghirdetésével együtt hirtelen ez vált a legerősebb szölamok egyikévé. Noha három szabad választáson túl mindez anakronisztikusnak tűnt, Orbánék lankadatlan erőfeszítései nyomán idővel irreális módon teret nyert a komcsizás a jobboldalon, sőt azon túl is. Az egész megint valahová a Simicska-féle cinikus öngazoláshoz nyúlik vissza: a „ha majd a komcsik befizetik az összes adót és járulékot, akkor mi is”. Amit mi lopunk el magunknak – a pártnak és privátim – azt ők már nem tudják ellopni: azt tőlük vesszük el. Velük szemben történelmi jogunk van a törvények kijátszásához és erkölcsi alapunk az erkölcstelenséghez is.

Az alábbiakban három korabeli újságcikkből idézek. Mindhárom szerzője ugyanaz az SZDSZ-es politikus: Magyar Bálint. Az ő éleslátásának köszönhetően már akkor világossá vált, lényegében mi is történik a hatalom anyagi dimenziójában Orbánék első uralma idején:

1. „A klientúrák éles harcának lehetünk tanúi napjainkban. Míg az MSZP klientúrája többcentrumú, átörökített klientúra, addig a Fideszé frissen létrehozott, központilag vezérelt. A Fidesz a semmiből jött, ezért klientúráját gátlástalanul, központilag vezérelve és szakaszosan építi ki. A Fidesz-klientúra gazdasági megalapozása 1990-94 között kezdődött meg. Az »első milliók« eredete eltűnik az ún. székházipénz befektetése körüli homályban. A Fidesz-klientúra »kemény magjának« gazdasági bázisát megalapozó vállalkozások zászlóshajója a Fidesz kampányának egyik központi aktora, a Mahir...

Az 1998-as választásokat követően történt meg az első »kirajzás« a Mahir és környékéről. A Fidesz-Mahir Polgári Párt elhíresült figurája, Simicska Lajos az APEH elnökeként az általa vezetett intézményt a rivális klientúra elleni harc eszközévé tette. A gazdasági és politikai térfoglalással együtt megtörtént az államapparátusban is a pozíciók cseréje szinte egészen az osztályvezetőig.”¹⁰¹

2. „A parlament új törvényjavaslatot tárgyal, melynek lényege: hogyan kívánja a kormányzat átalakítani a *Magyar Fejlesztési Bankot* a »szervezett felvilág« bankjává, a korlátok nélküli kormányzati szintű lenyúlás intézményévé. A törvényjavaslat nem más, mint a lenyúlás lehetőségének legalizálása...

Az állam pénzéből működő MFB összes vezetőjét és tisztségviselőjét (az elnök-vezérigazgatót, az igazgatóság és a felügyelőbizottság tagjait) a kormány által kijelölt miniszter nevezi ki és hívja vissza. A több százmilliárdnyi közpénzt felhasználó bank a tulajdonosi jogok gyakorlásával megbízott miniszter irányítása alatt, bárminemű külső (parlamentari vagy ÁSZ-) ellenőrzés nélkül működik... Mivel nincs meghatározva, hogy melyik miniszter gyakorolja a tulajdonosi jogokat... lehet, hogy félévente tesz ki egy minisztertől a másikhoz a bankot, hogy egyik minisztérium apparátusának se lehessen rálátása az MFB-ben folyó ügyekre (és elfolyó pénzekre)...

Az egyszemélyes állami tulajdonú MFB »tevékenységét elsősorban a köz érdekében és nem haszonszerzés céljából folytatja«. A »legalább hatvanmilliárd

¹⁰¹ Az elbocsáthatatlan légió. Népszabadság, 2001. 03. 28.

forint» jegyzett tőkéjű... MFB tehát pénznyelő automataként működhet, tőkéjét szabadon felélheti... hiszen a törvény szerint mindenkor biztosítani kell számára a hatvanmilliárd forintnyi alaptőkét... »Az MFB Rt. kormányzati kapcsolatai« címszó alatt egyetlen bekezdés szerepel: »A kormány... évente legalább egy alkalommal áttekinti az MFB Rt. tőkehelyzetét, és szükség szerint döntést hoz az MFB Rt. tőkéjének felemeléséről vagy leszállításáról«...

Az évente elkártyázható hatvanmilliárdos alaptőkén felül »a kormány a központi költségvetés terhére készfizető kezesként felel az MFB Rt. által forrásszerzés céljából a külföldről és belföldről felvett hitelek-ből eredő fizetési kötelezettségek teljesítéséért«. Vagyis tetszés szerint növelhető az ellenőrizetlen kassza, állami garanciával sok százmilliárdnyi hitel felvehető és szabadon elkölthető... Az MFB-vel szemben nemcsak hozamelvárás nincs, de a bankoktól általában elvárt prudens működés alól is felmentést ad a törvény... Hiába »bank« a fedőneve, nem érvényesek rá a bankok kockázatvállalását korlátozó általános szabályok... szabadon kockáztathatja a köz pénzt.

»Az MFB Rt. kölcsönt nyújthat olyan vállalkozásban való részesedés megszerzéséhez, amelyben az MFB Rt. befolyásoló részesedéssel rendelkezik, ha annak célja, hogy a vállalkozásban fennálló részese-désének mértékét csökkentse«. Vagyis: hitelt nyújthat ahhoz, hogy a bankhoz (értsd: a brancshoz) közeli cégek kivásárolják a bank tulajdonrészét (az állami tulajdont). A hitel megtérülését senki se kérheti számon. Mivel a banknak nem kell jövedelmezőnek lennie, sőt a veszteséges működést megtéríti a költ-

ségvetés, lehetőség van rá, hogy a bank tulajdonában lévő vállalati érdekeltségeket áron alul adja el annak, akinek akarja.

Az MFB-n keresztül értékesíthető cégek köre tetszés szerint bővíthető, hiszen az ÁPV Rt. egyszerűen átadhatja a tulajdonában lévő cégeket (például az állami gazdaságokat). Ezzel nemcsak a parlamenti ellenőrzés, hanem a versenypályázat kiírása is megkerülhető, hiszen az MFB-re nem vonatkozik a privatizációs törvény. A banknak arra is lehetősége van, hogy az eddig birtokába jutott vagy a későbbiekben megvásárolandó követelésekkel veszteségesen üzleteljen, vagyis olcsóbban adja el ezeket, mint amennyit reálisan érnek. Soha senki nem ellenőrizheti a követelések eladásának módját és sorsát. A szükséges szakértelem, ha valahol, hát az MFB-ben biztosítva van Simicska személyében.”¹⁰²

3. „Magyarország legtekintélyesebb hetilapjának címlapjáról 1999 decemberében hat komor társától körülvéve egy karosszékben ülő, öltönyös férfi mosolygott elégedetten az olvasóra. Mindannyian puha kalapban. Az urak egyike sem tevékenykedett Szicíliában vagy a harmincas évek Chicagójában, ahonnan az ilyen fotók ismerősek – a HVG grafikája az ezredforduló Magyarországnak vezető kormánypárti politikusairól készült, »csapatszellem« aláírással. Miben áll az a csapatszellem, amely összeköti a képen látható Orbánt, Kövért, Ádert, Várhegyit, Stumpfot és a többieket az új kurzus jellegadó, a nyilvánosságot kerülő pionírjaival, a le-

¹⁰² „Maffia- fejlesztési Bank”. Népszabadság, 2001. március 7.

gendás Simicska Lajossal, Schlecht Csabával, Varga Tamással, Tóth Bélával, vagy az újabb idők hőseivel, a happyendes Wermer Andrással, a defendes Földi Lászlóval és névtelen kollégáikkal? Világos, hogy ők nem a kéz kezét mos hagyományos mintakészletéből merítenek. Ugyanis mennyivel macerásabb a hatalomba kerülteket korrumpálni, mint hatalomba kerülni. Egy áttétellel kevesebb.

A közvélemény a korrupciót hónapok óta a kisgazdapárt nevével kapcsolja össze – nem minden alap nélkül... Szinte minden napra jut egy leleplezés azt a közvélekedést alátámasztandó, hogy a kisgazdapártnál nincs korruptabb alakulat Magyarországon. Pedig amit a kisgazdák csinálnak, az – informatikai kifejezéssel élve – csupán lebutított programja annak, amit a legnagyobb kormánypárt művel. A kispályás amatőrök játszadozása eltereli a figyelmet az egész pályás lenyúlást alkalmazó Fidesz újszerű megoldások sorát bevezető játérendszeréről, mellyel szétzüllesztzi a jogállam intézményrendszerét és erkölcsét. Ha a tételeket összeadjuk, láthatjuk, hogy a kisgazdákon számon kért pénzek összessége is nagyságrendekkel marad el egyedül az autópálya-építésre szánt, költségvetési ellenőrzés nélkül elkölthető 600 milliárd forinttól, ami csak egy ügy a sok közül.

Mégis, miközben a kisgazdák hatalomgyakorlása fölháborítja a közvéleményt, a közpénzeknek a legnagyobb kormánypárt belső köreiből vezérelt egyirányú mozgatása mindeddig következmények nélkül maradt. Ennek valószínű oka, hogy *az ezredforduló Magyarországon a korrupció egy avantgárd megjelenési formájával van dolgunk...*

A *hétköznapi korrupció* egyedi jelenségek sorozata: egy döntésre jogosult hivatalnok pénzt vagy más előnyöket kér vagy fogad el azért, hogy egy ügyet a korrumpáló számára kedvezően intézzon el... A világ legfejlettebb demokráciáiban is vannak megvesztegethető tisztségviselők... Mérgezi ugyan a közéletet, ha egy megbízás elnyeréséért meg kell kenni az ügyintézőt, de ha az a vesztegető és a vesztegetett magánakciójaként történik, akkor nem ássa alá a demokratikus berendezkedés alapjait...

[Később] erősödött meg a *szervezett alvilág* magányos korrumpálóktól erősen különböző rendszere. A szervezett alvilág nem a felek önkéntes megegyezésén, törvénytelen előnyök kölcsönösségén alapul, hanem fenyegetéssel, erőszakkal kényszeríti ki akaratát érvényesülését: zsarol, védelmi pénzt szed... Az alvilág és az állam kapcsolatában jellemzően a maffia zsarolja az állam tisztségviselőit és a politikusokat, nem pedig fordítva – ez a disztinkció a későbbiekben különös jelentőséget kap. A maffia, a szervezett alvilág félelmetes... nehezen felszámolható jelenség, de csak akkor változtatja meg a jogállamra jellemző alapfelállást, ha képviselői bekerülnek a politikai hatalomba. Lehetnek akár szép számban is megvásárolható tisztségviselők, netán politikusok, mégis csorbítatlan maradhat a hit, hogy az állam küzd a maffia ellen. Az egyes ember megtévedhet, de az intézmények harcban állnak a szervezett alvilág bűnöző csoportjaival... A maffia polipja alulról kúszik fel a hatalom magasabb régióiba, keres együttműködő rendőröket vagy politikusokat. De ha talál is, a képlet egyértelmű: a szervezett alvilág, a maffia módszerei

nem képeznek rendszerszerűen követendő mintát a hatalom számára...

A *szervezett felvilág* megjelenése új magyar jelenség. Simicska Lajos APEH-elnöki kinevezésével új fejezet kezdődött a rendszerváltás utáni magyar politika... történetében. Ami azóta történik, az a demokratikus intézményrendszer keretei között maffiamódszereket alkalmazó állam, azaz a szervezett felvilág szisztematikus kiépítése. A Fidesz kétes ügyek sokaságával megterhelten érkezett a hatalomba, volt tehát mit eltüntetni. Hogy csak találomra szemezgessünk... az összességében... milliárdos postabankos üzleti kapcsolatok a Fidesz kampányában részt vevő cégekkel, az egyre bővülő családi bányavagyon, a jelentős köztartozásokat felhalmozó Fidesz-haverok és -családtagok cégeinek schlecht csabás, kaya ibrahimos és joszip totos eltüntetése. A Fidesz a nyomtalanítási akció keretében a kormányzati hatáskörbe tartozó intézmények szakmai vezetését politikai családtagok kinevezésével töri meg... nem is történik semmi a Fidesz közeli kétes vállalkozások ügyében.

Csodálkozhatunk-e azon, hogy Pintér Sándor belügyminisztersége során nem derült ki, hogy kik robbantottak nem sokkal a választások előtt a Fidesz és a kiscgazdák székházánál, Torgyán háza előtt és Szájer lakásánál? Hiszen arra a kérdésre is, hogy találkozott-e a bombagyáros Clodóval, annyiféle választ ad, ahányszor megkérdezzük. S nem véletlen, hogy Világosi Gábor SZDSZ-es képviselőnek kellett a nyilvános telefonkönyvvel a rendőrség segítségére sietni, hogy felgyorsítsák Schlecht Csaba lakcímének kinyomozását...

A Fidesz a kormánynak nem alárendelten működő intézményeket... vezetőinek kiszekálásával és politikai családtagok kinevezésével igyekezett kézbe venni – így kényszerítik ki a legfőbb ügyész lemondását... A kormánytól függő szervezetek megszállását és a kormánytól független intézmények bekebelezését lehetne a frissen hatalomhoz jutottak múltó túlkapásának tekinteni. Csakhogy a Fidesz közpénzek és magánvagyonok szemérmetlen lenyúlására használja a frissen szervezett felvilágot: a magyar polip felülről, állami segédlettel terjeszkedik lefelé!

Nézzük, milyen módszerekkel.

Közpénzek kontroll nélküli elköltése. A közbeszerzési eljárás kikerülésével 600 milliárd forintos üzlethez jutott egy olyan... a Fidesz bizalmára érdemes cég, amely soha nem épített autópályát, s az állami kizárítás technikájával fogják feltehetően hozzásegíteni a rivális nem Fidesz-függő cég vagyonához. A finanszírozó állami bank autópálya-programjának kulcsembere Simicska Lajos. Mi egy bankrablás egy bankalapításhoz, elnézést, egy állami bank fölötti rendelkezéshez képest? – mondaná ma Brecht.

Közpénzek kivonása a parlament ellenőrzése alól. Közpénzekből túlkonszolidálják a Postabankot (150 milliárd), a bank veszteséges üzletrészeinek adásvételére alapított Reorg Apport Rt. működése pedig átláthatatlan. A Fidesz megakadályozza a parlamenti vizsgálóbizottság felállítását, tárgysorozatba sem veszi azt az SZDSZ-es törvénymódosítást, amely közpénzekből történő bankkonszolidáció esetén korlátozná az üzleti titok körét... A kormány a költségvetés adóbevételeinek alultervezésével és a kétéves költségvetés

eszközével jelentős – parlamenti ellenőrzés nélkül elkölthető – zsebpénzt képez magának.

Közpénzből magánvállalat építése. A Defend-modell, avagy hogy lehet a törvények betartása mellett közpénzt magáncsatornába áramoltatni. A módszer: a Postabank egy üzletágát ár alatt privatizálják a Fidesznek számos szívességet tevő volt nemzetbiztonsági tiszt részére, majd állami cégek százmilliósi megrendeléseit a Defend érdekkörébe kényszerítik.

Közvagyon magánvagyonná transzformálása. Például a nyereséges Szabad Föld című hetilapot megszerezte az állami tulajdonú Magyar Fejlesztési Bank egy leányvállalata. A cég nyomban bérbe adta a kiadói jogot a Magyar Nemzetet kiadó... baráti kft.-nek. A kft. tanácsadója Schlecht Csaba, a cég biztonsági szolgálatát a Defend működteti...

Érdekkörön belülré irányított közbeszerzési pályázat, amikor egy kormányzati tenderen már el sem indul más, mint az eleve elrendelt győztes. Az Országimázs Központ 4,3 milliárd forintos tenderére a hírhedt Happy Enden kívül egyetlen más magántulajdonú ügynökség sem adott be pályázatot, holott az üzleti szférában ennek az összegnek a töredékét kivető büdzséért is gyilkos verseny folyik a magyar és multinacionális reklámcégek között.

Klientúra-építés közpénzből. A Széchenyi terv vállalkozástámogatási programja a kisgazdamódszer továbbfejlesztett változata. Míg a vidékfejlesztési hiteltámogatások egy részénél kimenekítették a cégekből a pénzt, majd csődöt jelentettek, addig az Orbán-kormány a vissza nem térítendő támogatások »tisztá« rendszerével kívánja klientúráját építeni. Széchenyi és

a nevét felhasználó terv szelleme között az a különbség, hogy Széchenyi birtokai éves jövedelmét ajánlotta fel a Magyar Tudományos Akadémia megépítésére, s nem a Magyar Tudományos Akadémia megépítéséből próbálta biztosítani birtokai éves jövedelmét.

Magánvagyonok lenyúlása állami segédlettel. Itt újra idézhetnénk a közbeszerzési pályázatok mellőzése révén csődbe jutó útépítő cégek vagyonának megszerzésére irányuló kísérletet. Egy korábbi eset, a BÁV-sztori... klasszikus maffiatörténet magyar szereplőkkel: addig folyt a bizományiban meghatározó tulajdonrészrel rendelkező magáncégek állami zaklatása, míg el nem adták tulajdonukat egy kormánykörkben comme il faut társaságnak...

Amint látni, a szervezett felvilág az államhatalom teljes fegyvertárával dolgozik politikai és gazdasági érdekei érvényesítéséért. A jelenség harmadik világot idéző képzeteket kelt, de míg ott ez rendszerint politikai diktatúrával vagy operettdemokráciával párosul, Magyarország egyelőre még nem tart itt. Nálunk csak narancsköztársaság épül: folyamatosan csonkulnak a demokrácia intézményei, de még nem dőlt el, hogy a végrehajtó hatalom teljes mértékben maga alá tudja-e gyúrni a független hatalmi ágakat és intézményeket...

Az új választás során kevesebb kell, mint rendszerváltás, de több, mint polipváltás. A 2002-es választások kettős tétje, hogy meg lehet-e gyógyítani a rendszerváltás liberális demokráciájának politikai intézményeit, és hogy le lehet-e vágni a magyar polip csápjait.¹⁰³

¹⁰³ Magyar polip – a szervezett felvilág. Magyar Hírlap, 2001. február 22.

Nyolc ellenzékben eltöltött esztendő után (látható médiabirodalmát és sejthető gazdasági pozícióit tekintve) a fideszes polip kiterjedtebbé és erősebbé vált. A 2010-es választások tétje már nem az volt, hogy meg lehet-e gyógyítani a rendszerváltozás liberális demokráciájának politikai intézményeit. Hanem, hogy egyáltalán életben lehet-e őket tartani.

Mint tudjuk, nem lehetett...

Mielőtt összegeznénk az eddigieket, vessünk még egy pillantást egy konkrét területre: az Orbán-kormány autópálya-építő projektjére. Maga a konstrukció pofonegyszerű volt, és nyilvánvalóan magán viselte Simicska zsenialitásának jegyeit. Nem maga az állam épített autópályákat, hanem a Magyar Fejlesztési Bank, pontosabban az általa létrehozott társaság, a Nemzeti Autópálya Rt. Ebben a struktúrában az MFB a jegyzett tőke befizetésével, a jegyzett tőke és tőketartalék emelésével, továbbá hitelek nyújtásával juttatott forrásokat a NA Rt.-nek. Ezzel a konstrukcióval a költségvetési pénzek kívül kerültek az államháztartáson, ahol nem voltak szabályozva azok nyilvántartási és elszámolási kötelezettségei. A NA Rt.-re mint (állami) gazdasági társaságra nem alkalmazták az államháztartási törvényt és a végrehajtására vonatkozó kormányrendeleteket sem. Ez azzal a további „haszonnal” járt, hogy az ágazati szakmai irányítás és felügyelet, azaz az állam tulajdonosi érdekeit képviselni hivatott szakminisztérium szerepe formálissá vált. A Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztériumnak hiába volt az ajánlatok beszerzésére, elbírálására és a szerződéses feltételekre kidolgozott eljárási rendje, az a NA Rt.-re nem volt kötelező. Így kikerül-

hették a közbeszerzési törvényt is, tehát pályáztatás sem volt.

Ezek után már csak egy „saját” céget kellett feltuningolni a nagy autópálya-építő vállalkozások kiszorítására: ez lett a Vegyépszer. Hogy azelőtt az útépítéshez semmi köze sem volt, azt a neve is jelzi, de sebjaj, hisz nem maga épített, hanem alvállalkozókkal. Hogy nem csupán a kormányzati tenyérből etetett Vegyépszer járt jól a gigantikus beruházások révén – amelyek elérték a *600 milliárd* forintot –, hanem a kormányzat és annak kapcsolt részei is, az akkor derült ki igazán, amikor Orbánék már rég nem voltak kormányon...

Mert azok az anyagi források, amelyeket a közjavakból sikerült átcsatornázniuk a párt gazdasági hátországába a kormányzás négy bő esztendejében, azok kitartottak a nyolc szűk ellenzéki év során. Mi több: még új építkezésre is lehetőséget biztosítottak – Orbán tenyérből jóllakatott tőkés vállalkozóinak közreműködésével – különösen a média területén.

A fideszes ügyészség

Mint tudjuk, Orbán és társai nyolc év elteltével újra hatalomra kerültek. Hogy nem *máshová*, abban kulcsszerepe volt a 2000-ben elfoglalt, mindvégig megtartott, s napjainkra *a párt öklévé* változtatott ügyészségnek. Nyugodtan kijelenthetjük: nemcsak a Fidesz és az Orbán-kormány viselt dolgai részesültek volna más elbírálásban, de az egész párt sorsa – mi több: a magyar politikai élet egésze is – másként alakult volna az ügyészség élén 2000-ben – idő előtt – végbement személyi változás nélkül. Ezt megelőzően – amíg Györgyi Kálmán volt a legfőbb ügyész – a legkevésbé sem merülhetett föl a vádhatósággal szemben a párt-politikai elfogultságnak még a gyanúja se. Az Antall-kormány alatt, a médiaháború eszkalálódása során, az ügyészség nem volt például partner egy a tévé és a rádió vezetői ellen indított büntetőeljáráshoz. Ám nem habozott vádat emelni a Horn-kormány idején a Tocsik-ügyben. Orbán alatt hasonló korrektséggel lépett föl Várhegyi Attila politikai államtitkár, a Fidesz választmányi elnöke, majd Körmendy-Ékes Judit ORTT-elnök ellen – mindkettejüknek le kellett mondaniuk a posztjukról. Mindennél többet mond a tény, hogy Györgyit 94 százalékos többséggel választotta újra az Országgyűlés 1996-ban, első mandátuma lejártakor.

Ám 2000-ben nem várt fordulat történt: a fideszes „csonka kuratóriumok” fölállítását kifogásoló legfőbb ügyészi állásfoglalást Áder János, a parlament elnöke „nem releváns”-nak minősítette, aminek nyomán –

egy bizalmas beszélgetést követően – Györgyi Kálmán indoklás nélkül lemondott tiszteréről. Két éve lett volna még hátra. Ha kitölti mandátumát, akkor 2002 nyarán már a baloldali kormánytöbbség választotta volna meg az utódát. (A legfőbb ügyész választásához ugyanis 2010-ig csak feles többségre volt szükség.)

Györgyi zárt körben így köszönt el kollégáitól: „A lemondásom én hoztam javaslatba, mert nagyon kedvemem szegte, hogy kifejezett szándékom ellenére több ügyben az ügyészség politikai jellegű, nem kívánt szerephez jutott... A lemondás egy erősen érzelmi jellegű döntés volt, a legfőbb ügyész pedig érzelem és indulat hatására nem dönthet. Az indoklásról való hallgatás pedig hiba volt, mert további, részben politikai találgatásokra adhatott okot... [Meg kell, hogy jegyezzük: Györgyi soha, a későbbiek során sem indokolta meg egykori döntését a nyilvánosság előtt – D. J.] Váratlan lemondásom ártott az ügyészi szervezet tekintélyének, és szükségtelenül keltett ügyészségi körökben zavart... Az ügyészi testülettől ezért a méltatlan eljárásért bocsánatot kérek... csak magamat okolhatom.”¹⁰⁴

Ezek a szavak ma – az azóta eltelt évtized fejleményeinek ismeretében – még drámaibban csengenek, mint annak idején. Orbán Viktornak ugyanis – elmentetben Antall Józseffel és Horn Gyulával – eszé ágában sem volt elsősorban szakmai alapon álló, politikai konszenzussal elfogadható személyt ültetni a legfőbb ügyészi székbe. (Ilyen szándék esetén eleve elő sem állhatott volna az a szituáció, hogy idő előtt

új főügyészt kelljen választani.) Így viszont jöhetett *Polt Péter, aki a Fidesz embere volt*: 1994-ben a párt országgyűlési képviselő-jelöltje, 1995-ig a tagja (akkor jelölték ombudsman-helyettesnek, így az összeférhetetlenség miatt kénytelen volt kilépni). Hogy az Orbánék által kiszemelt új főügyész szakmailag és politikailag mennyire elfogadhatatlan volt, azt jelzi, hogy az egyik koalíciós partner, a Dávid Ibolya személyében az igazságügyi tárcát birtokló MDF sem volt hajlandó támogatni őt, hanem másik jelöltet nevezett meg. Ám Orbánt ez sem zsenírozta: a színpalak mögött alkut kötött Csúrkával, így Polt Péter a MIÉP támogatásával, a szélsőjobb voksaival lett a Magyar Köztársaság legfőbb ügyésze.

A megválasztásával új fejezet kezdődött a magyar igazságszolgáltatás – és a magyar politika – történetében. Pár hónappal hivatalba lépése után egyetlen nap alatt nyolc főügyészt mentett föl (Budapest és hét megye élén), s a korábbi gyakorlattal ellentétben kormányzati személyeket is kinevezett bizonyos ügyészségi posztokra. Az Orbán-kormány következő évi költségvetése legott 24 százalékkal emelte meg az ügyészség ellátmányát, a beruházási forrásokat megduplázta, majd egy évre rá megháromszorozta – miközben a bíróságok büdzsáját csupán 10 százalékkal növelte. Az új főügyész hatalma tehát kellő anyagi erővel párosult. A következő évben létrehozta a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatalt, 2001 végére pedig elérte, hogy az ügyészség is jogot kapjon titkoszolgálati eszközök használatára.

Persze hamar kiderült, hogy Polt messzemenően igazodik a kormány elvárásaihoz. Ami még nem lett

¹⁰⁴ Idézi: Babus Endre: Főállamügyész-váltás. Vád- és dacsözvetés. HVG, 2000. 05. 06.

volna nagy baj, hiszen az ügyészség a legtöbb nyugati országban bizonyos fokig a mindenkori kormány büntetőpolitikáját hivatott érvényesíteni. Ám 2002 után kiderült: a szóban fogó főügyész nem a mindenkori kormány, hanem a *mindenkori Fidesz* elvárásaihoz igazodik. Az ügyészség ugyanis, mint láttuk, sorozatban ejtette a vádat (pontosabban: nem is emelt vádat), és szüntette be a nyomozást (mi több: azt eleve el is szabotálta) a nagy botrányt kavarázó Fidesz-közei, illetve Fidesz-kormány-közei cégek, személyek és ügyek vonatkozásában. Vegyünk néhány (eddig nem említett) példát!

Az *Informatikai Kormánybiztosság* csillagászati összegű ügyvédi megbízásai miatt a rendőrség a nyomozás után hűtlen kezelésért és magánokirat-hamisításért javasolt vádemelést. Ám az ügyészség csak hamisításért emelt vádat, a hűtlen kezelés tárgyában a nyomozás megszüntetésére kötelezte a rendőrséget. A vádemelés alapján az elsőfokú bíróság fölmentette *Papcsák Ferenc* fideszes képviselőt (lehet, hogy abból lesz később a jó elszámoló biztos, akinek vaj van a fején?), s csak a kormánybiztosság vezetőjét és egy ügyvédet sújtott 100, illetve 115 ezer forintos pénzbüntetéssel a *milliárdos* nagyságrendű ügyben.

A *Magyar Televízióban* elkövetett visszaélések nyomán (a dolgozóktól levont, de be nem fizetett tébé-, egészségbiztosítási és nyugdíjárulék stb.) Haraszi Miklós és Pető Iván tettek feljelentést. A rendőrség két évig nyomozott, de az ügyészség megszüntette az eljárást. Pető panasszal élt ez ellen, a Legfőbb Ügyészség azonban elutasította.

A *Nemzeti Autópálya Rt.* és a *Defend Kft.* közötti kifizetések ügyét is vádemelésre érettnak találták a rendőrök, de a Fővárosi Főügyészség a nyomozás megszüntetését rendelte el. Hasonlóan zajlott a dolog a *Magyar Fejlesztési Bank* 450 millió eurós (112,5 milliárd forintos) kötvénykibocsátása esetében. A rendőrség ezúttal is úgy ítélte meg a nyomozás alapján, hogy Baranyay László volt vezérigazgatóval szemben vádat kell emelni, az ügyészség azonban másképp látta, s az ügy lezárására kötelezte a rendőröket. Akárcsak az Országimázs Központ, a Happy End Kft. és a MERT 2000 Kft. ügyeiben.

„A *Deutsch Tamás-féle stadion-beléptető rendszer* miatti följelentésre indult nyomozás megállapította: a Siemens 3 milliárdos ajánlatával szemben a T Systems Dataware Kft. kapott 4,8 milliárdos megrendelést, Deutsch miniszter jóváhagyásával. A rendőrök leírták: ez bűncselekmény, az ügyészek azt felelték: nem az. A rendőrök erre javasolták a nyomozás folytatását, az összes olyan alvállalkozó kihallgatását, aki beszámolt az egyébként mindmáig raktárban rohadó gépek és programok fővállalkozójának. Az ügyész azt válaszolta: a parttalan nyomozás ellentétes a büntetőeljárás céljával, nem segíti a tényállás felderítését, és nem szolgálja az eljáró hatóságok feladatainak teljesítését. A rendőrök tovább vitatkoztak: 38 százalék árres volt, a 2,7 milliárd költséghez képest 4,5 milliárdot számláztak. Az ügyészek nemes egyszerűséggel... kötelezték őket... a nyomozás megszüntetésére.

A *Millenáris Kht.* esetében... a rendőrök kiválasztották azt az ügyet, amelyről úgy vélték, napnál világosabb, hogy bűncselekmény történt: a belépők

mellett ajándékként adott órák esetét... A 70 millióba került órákért a költségvetés az adófizetők pénzéből 402,5 milliót fizetett ki... Az ügyészség a következőket válaszolta. »A rendkívül jó marketingeszköznek tekintett órák egységára elfogadható, reális volt«... Ezzel az indoklással adott utasítást... az eljárás megszüntetésére.”¹⁰⁵

És így tovább... A rendőrség és az ügyészség közötti mind abszurdabbá váló viszony egyik csúcspontjának tekinthető a Kulcsár-ügy során *nyílt háborúvá* fajuló huzakodás. Az ügy két fővádloztját, Kulcsár Attilát és Rejtő E. Tibort az ügyészség kvázi elrabolta a rendőrségi fogdából, hogy ne a rendőrök, hanem csakis ők hallgathassák ki őket. Friderikusz Sándor annak idején lejátszott egy videofelvételt A szólás szabadsága című műsorában, amelyik dokumentálta, hogy az ügyészek és Kulcsár Attila között az utóbbi „kihallgatása” során minden képzeletet fölülmuló kvaterkázás, bratyizás folyt, de ennek a botránynak sem voltak érdemi következményei.

A háború legdrámaibb epizódja azonban alighanem a Kulcsárt elfogó nyomozó, *Molnár Csaba rendőr alezredes* elleni ügyészségi vádemelés volt, ami már az egykori koncepciós perekre emlékeztetett. A vádhatóság egy párszáz forintos fa tolltartó, egy doboz sütemény és egy bizsu karkötő elfogadása ürügyén emelt vádat Molnár ellen. (A szervezett bűnözés elleni munkában szakmai előírás a külföldi informátorokkal való kapcsolattartás során az efféle bizalomkeltő gesztusok elfogadása, sőt viszonzása.) A bíróság

legvégül bűncselekmény hiányában mentette föl a fiatal nyomozót, ám rendőri karrierje egyszer s mindenkorra véget ért. A példáján pedig elgondolkodhatott az összes többi rendőr, hogy vajon érdemes-e ujjat húzni az ügyészséggel.

A legelképesztőbb dolgokat azonban minden bizonnyal a *Schlecht-ügyben* produkálta a vádhatóság. A Fővárosi Főügyészség utasította a BRFK nyomozóit, hogy a Fidesz-közeliek cégek vevőjeként majd eladójaként (Kaya Ibrahimnak és Joszif Totnak) hírhedtté vált Schlecht Csaba ellen bizonyíték híján szüntessék meg a nyomozást, ami csődbüntett, adócsalás és közokirat-hamisítás miatt folyt. A feljelentő panaszt tett a határozat ellen, ám az ügyészség jogerőre emelte azt, mondván: a vádemeléshez szükséges bizonyítékokat nem lehet beszerezni. Világosi Gábor interpellációjára válaszolva maga Polt Péter jelentette ki a parlamentben, hogy több hónapi szorgos nyomozás során sem sikerült föllelniük Schlecht Csaba tartózkodási helyét. Mire Világosi lazán elővette a budapesti telefonkönyvet, s annak 572. oldaláról fölolvasta Schlecht lakcímét. Az ügy kapcsán mondta Bárándy Péter, a budapesti ügyvédi kamara főtíkára (későbbi igazságügyi miniszter): „az igazságszolgáltatás és az egész szakma miatt ég az arcom”.¹⁰⁶

Az ügyészség magatartásának megvolt a *jogi* alapja. Az új büntetőeljárási törvény, amelyet 1998-ban még a Horn-kormány alatt készítettek elő, s amely végül 2003-ban, Medgyessy idején lépett hatályba, abból indult ki, hogy a rendőrséget felügyelő ügyész-

¹⁰⁵ Dr. Kende Péter: Az ügyészség blokkol. In: Az igazi Orbán. Budapest, 2006. Hibiszkusz Könyviadó. 39. o.

¹⁰⁶ Bárándy szerint Schlecht „hivatalból ártatlan”. Origo.hu, 2001. 10. 31.

ség szakmai alapon áll, s a vezetője olyan konszenzusos személyiség, aki bírja az összes párt bizalmát. Az új törvény tehát olyan hatalmat adott Polt kezébe, amit *korántsem neki szántak*, amivel azonban végül ő élhetett vissza. A 2003-tól hatályos új büntetőeljárási törvény szerint „az ügyészség nem egyszerűen a törvényesség őre, a rendőrség nyomozása fölött törvényességi felügyeletet gyakorló szerv, hanem ennél sokkal több: az ügy ura. Szabadon eldöntheti, hogy nyomoztat, vagy ő maga nyomoz. A rendőrségtől bármilyen eljárást bármikor áttemelhet magához... a nyomozati cselekményekre és azok módjára is utasítást adhat... Györgyi Kálmán alatt az volt a... gyakorlat, hogy a rendőrség saját belátása szerint végzi a nyomozást, erről rendszeresen beszámol az ügyészségnek, amely kizárólag törvényességi szempontból gyakorol felügyeletet. Ha valami törvényteleniséget észlel, annak orvoslására felszólítja a rendőröket, valamint elbírálja a rendőrség eljárása ellen benyújtott panaszokat, fellebbezéseket. Polt Péter viszont, az új törvény adta lehetőségeket a végsőkéig kihasználva, a sarkaiból forgatta ki ezt a gyakorlatot... Az ügyészek nemcsak szabályos kézi irányítással működtetik a rendőri tevékenységet, de az általuk fontosnak tartott ügyekben olyan kérdésekbe is beleszólnak, hogy X-et ki kell hallgatni tanúként, de Z-t »nem indokolt«. Amiben mérhetetlenül nagy veszély rejlik. Ha ugyanis a rendőrség közvetlen ügyészségi irányítással működik, akkor valójában megszűnik a nyomozás fölötti törvényességi felügyelet... Hiszen attól kezdve az ügyész a fölött gyakorol törvényességi kontrollt, amit ő maga írt elő, azt bírálja felül, aminek a végrehajtása-

ra ő kötelezett. Miközben az ügyész határozata ellen legfeljebb a hivatali ranglétrán fölötte álló ügyészhez lehet fellebbezni, ami az erősen központosított szervezetben fából vaskarika. Az ügyészség felelősség és számon kérhetőség nélküli intézménnyé vált.”¹⁰⁷

Polt hatéves mandátuma 2006-ban lejárt.

A baloldali kormány feles többséggel választhatott új főügyészt. Csakhogy az akkori köztársasági elnök (elődeivel ellentétben) komolyan vette a maga jelölési jogát, amihez mereven ragaszkodott: esze ágában sem volt tálcán fölkinálni a kormánynak valamelyik emberét. Az első jelölés kudarccal is végződött, másodszorra pedig Sólyom László olyan személyt jelölt, akiről tudta, hogy magas életkora miatt *nem töltheti ki a hatéves mandátumot*. Hogy – hetven éves korában – már 2010-ben távoznia kell. Tudhatta azt is, hogy így a Fidesz (2012 helyett) már 2010-ben új főügyészt választhat *magának*. Mint immár mindannyian tudjuk: újra Polt Pétert választotta. Hat helyett kilenc évre, még hozzá úgy, hogy akár a haláláig hivatalban maradhat, ha 2019-ben nem tudnak helyette – immár kétharmaddal – utódot választani...

¹⁰⁷ dr. Kende: i. m. 43. o.

A „Kulcsár-ügy”-ként is rögzült botrány esetében (akárcsak a Tocsik-ügynél) valójában sokkal többről volt szó, mint amire a címbeli megnevezés utal. A 2003 nyarán kirobbant igen szövevényes – a banki szférát, a pártpolitikai szférát és az állam számos intézményét is erőteljesen érintő – ügyet igyekeztek egyetlen szereplőhöz, Kulcsár Attilához kötni. Aki kétségkívül sokkal nagyobb kaliberű és fontosabb szereplője volt a róla (illetve a mesterségéről) elnevezett történetnek, mint Tocsik Márta a magáénak, ám ha a dolog lényét keressük, akkor nem vele kell foglalkoznunk elsősorban. Hanem azzal, hogy miként adhatott szabad teret az ország második legnagyobb bankja egy olyan – roppant tehetséges, de mégiscsak – szélhámos csalónak, mint amilyen Kulcsár Attila volt. Akinek például minden banki szakképesítését igazoló papíráról kiderült utóbb, hogy közönséges hamisítvány. Hogyan folyhattak bele e szélhámos törvénytelen pénzügyi tranzakcióiba egy állami cég tízmilliárdjai? Hogy férközhetett ez az alak a legmagasabb politikusi körök bizalmába? Hogyan kaphatott állandó fényképes belépő igazolványt a Miniszterelnöki Hivatalba? Hogyan járhatott többször még a balatonőszödi kormányüdülőben is? Hogyan talál-

---

¹⁰⁸ Ebben a fejezetben teljes egészében Mong Attila és György Bence kitűnő, Pulitzer Emlékdíjjal jutalmazott könyvére támaszkodtam (Milliárdok mágusai. A brókerbotrány titkai. Watergate Könyvek. Budapest, 2003. Vízkapu Kft.), ezért a továbbiakban zömmel mellőzöm a részletes hivatkozásokat

kozhatott a vezető kormánypárt egyik meghatározó politikusával, többszörös kampányfőnökével, Baja Ferencsel, még hozzá a saját lakásán – nem kevesebb, mint hét alkalommal? Hogyan ápolhatott szoros üzleti kapcsolatokat azzal a nővel, akit a lapok csak az akkori külügyminiszter, egyben MSZP-s pártelnök Kovács László „közeli hölgyismerőse”-ként emlegettek? Miért találkozott Horváth Csaba MSZP-s országgyűlési képviselővel, az egyik fővárosi kerület polgármesterével? Továbbá kétszer az ellenzéki Fidesz frakcióvezetőjével, Áder Jánossal, valamint Rogán Antallal is? Hogyan tárgyalhatott vele – immár az ellene folyó nyomozás felderített tényeinek ismeretében – a titkosszolgálatokat felügyelő minisztérium politikai államtitkára, Tóth András? Hogyan juthatott át Kulcsár az ellene szóló elfogatóparancs kiadása előtt az utolsó pillanatban simán az államhatáron? Hogyan és miért találkozhatott – immár körözött személyként – Ausztriában több alkalommal is a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központot vezető tábornokkal, Bácskai Jánossal? Miért számolt be a Kulcsárral történt találkozókról Bácskai Kiss Péter kancelláriaminiszternek, az MSZP egyik főemberének? Kik és mi célból verték meg a Kulcsár ügyleteit feltárni készülő Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnökét, Szász Károlyt? Miért háborúzott egymással a Kulcsár-ügy nyomozása során a Magyar Köztársaság ügyészsége és rendőrsége? Miért viselkedtek az ügyészek – egy nyilvánosságra került botrányos videofelvétel tanúsága szerint – Kulcsár cimborájaként a kihallgatása során? Miért indítványozta az ügyészség, hogy a 23 milliárdos sikkasztással vádolt – egyszer már kül-

földre szökött – Kulcsár előzetes letartóztatását, majd házi őrizetét is feloldják? Miért nem született a mai napig jogerős ítélet (másodfokon új eljárásra utasították az első fokú bíróságot) az immár 8 éve húzódó perben?

Sajnos korántsem ígérhetem, hogy az ügy fejleményeit bemutató fejezet végén minden imént fölített kérdésre választ kaphat az olvasó. Ám azt igen, hogy valamennyire bepillanthat a magyar politika fertőjének egy igen sötét bugyrába.

A címben jelzett eufemizmussal utóbb „brókerbotrány”-ként emlegetett ügy valódi bombaként robbant 2003. június 16-án: aznap reggel (maig) ismeretlen tettesek megtámadták és véresre verték az egyik fontos állami közintézmény vezetőjét. A PSZÁF elnökét kórházba szállították, ahol meglátogatta őt a – vele egyébként hadban álló – kormány miniszterelnöke és pénzügyminisztere, akiket nyilvánvalóan roppant kínosan érintett az erőszakos támadás. Szász Károlyt még Orbán Viktor nevezte ki 2000-ben a pénzügyi felügyelet élére. (Mint láttuk, az akkori kormányfő úgy szabadult meg Tarafás Imrétől, az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet elnökétől, akit nem tudhatott a *saját emberének*, hogy törvénnyel megszüntette a jogelőd szervezetet, s a helyébe létrehozta a PSZÁF-ot, Szász elnökletével.) 2002-ben a Medgyessy-kormány nem akarta eltávolítani Orbán kinevezettjét. Épp ellenkezőleg: azt remélték, hogy az előző kormány idején történt pénzügyi visszaélések felgöngyölítésében számíthatnak a széles ellenőrzési jogkörrel bíró szakmai szervezet közreműködésére (minthogy a Polt-féle ügyész-

ségre nyilvánvalóan nem számíthattak). Ám Szász a legkevésbé sem igazolta az ebbéli reményeket, mi több: kifejezetten szembehelyezkedett a kormánnyal. (Medgyessy utóbb lemásolta Orbán eljárását: 2004-ben egy a felügyeletet érintő törvénymódosítás révén szabadult meg az elnöktől. Az átalakítást az Alkotmánybíróság – némi korrekció után – helybenhagyta ugyan, de a munkaügyi perben a bíróság Szásznak adott igazat, jókora összeget ítélve meg neki kiesett jövedelméért. Az igazi kárpótlást persze Orbántól kapta végül, aki 2010-ben visszahelyezte őt a PSZÁF élére. Nota bene: elődjét csupán egy évvel korábban, 2009-ben választotta meg *hat évre* a parlament, ám az illető jobbnak látta önként lemondani posztjáról, s átadni a helyét Orbán emberének.)

Visszatérve 2003 nyarára: a vele akkor már nyílt konfliktusban álló Medgyessy-kormányt kifejezetten kínosan érintette Szász bántalmazása. Ám ugyanez mondható el annak az ügynek a legtöbb szereplőjéről is, amelyikkel az elnök már első kórházi nyilatkozatával kapcsolatba hozta a saját megveretését. A *Pannonplast-ügyről* van szó. Egy nagyszabású tőzsdei tranzakcióról. Amelynek során 2003. január 31-én megkezdték az évek óta mélyrepülésben lévő cég erősen alulértékelt részvényeinek dömpingszerű felvásárlását. A tömeges fölvásárlás egyrészt hamarosan fölhajtotta a részvények árfolyamát, ami önmagában is jelentős nyereséggel járt az akció résztvevőinek, másrészt hamarosan lehetővé tette a cégen belüli meghatározó befolyás megszerzését is. Noha a manőversorozatban rengeteg – látszólag különálló – vevő játszott szerepet, ezek valójában egyetlen hálózat tag-

jai voltak: mindannyian a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. brókerének, Kulcsár Attilának az ügyfelei.

Kulcsár – valójában zseniális szélhámosként – a magyar politikai és gazdasági elit egy jelentős részének „privát bankára” volt (e tekintetben hasonló szerepet vitt, mint korábban Princz – csak vele ellentétben a legkevésbé sem mozgott a nyilvánosság előtt). A banki betéti kamatoknál, az állampapírhozamoknál és az egyéb biztonságos befektetések várható nyereségénél jóval nagyobb hasznot garantált ügyfeleinek, akik rendszerint taxis futárral, nejlonasztorban kapták kézhez esedékes pénzeiket. Kulcsár machinációi (amelyek viteléhez az intézmény írott és íratlan szabályait egyaránt semmibe vevő, illegális felhatalmazást és fedezetet kapott a K&H Bank mindenható vezéréstől, Rejtő E. Tibortól) a briliáns befektetési tranzakciók és a piramisjáték sajátosságait mutatták – az idő előre haladtával mind közelebb kerülve az utóbbihoz.

2003-ra odáig fajultak a dolgok, hogy már nemcsak magánszemélyek százmilliói és cégek milliárdjai keringtek Kulcsár rendszerében, hanem *az állam pénze* is. Konkrétan a (szabaddemokraták felségterületének számító) *Gazdasági és Közlekedési Minisztérium* felügyelete alatt működő *Állami Autópálya-kezelő Rt.* nem kevesebb, mint *16,2 milliárd* forintja! A horrorilis összeget Bitvai Miklós vezérigazgató „helyezte ki” rövid időre Kulcsárhoz *fialtatás végett*. Kell-e mondani: abszolút illegálisan? Állítólag (s ezzel nem akarom feltétlenül kétségbe vonni az állítás igazát) a miniszter és az államtitkár tudta nélkül. Ám a Bitvai által remélt törvénytelen – hivatalosan sehol meg nem jelenő – több százmilliósz hozam vélhetően az

SZDSZ titkos kasszáját és/vagy Bitvai magánzsebét gyarapította volna.

Csak hogy a Szász Károly vezette PSZÁF fölfigyelt a Pannonplast körüli gyanús pénzmozgásokra, és vizsgálatot indított. Ami nemcsak a tőzsdei tranzakció szabálytalanságait tárta föl, hanem a K&H brókercégének törvénysértő működését is. Kulcsár Attila hálózatával egyetemben – beleértve az állami cégtől származó milliárdokat.

Kulcsár természetesen tudott a vizsgálatról (a PSZÁF emberei a helyszínre is többször kiszálltak, őt is kikérdezték), de számíthatott arra, hogy különleges politikai kapcsolatai révén el tudja simítani a dolgot. Hogy az ügy nem vezet súlyos konzekvenciákhoz, hogy nem borul minden. Ekkor történt a Szász elleni támadás, ami fél perc alatt megsemmisítette az ügy „konszolidált lezárásának” esélyeit. Szász már kórházi nyilatkozatában összefüggésbe hozta megveretését a Pannonplast üggyel, a felügyelet pedig a lehető leggyorsabban, a lehető legszigorúbb vizsgálati eredményt produkálta, majd azonnal publikálta is. Minden borult: az ügyből egy pillanat alatt óriási politikai botrány kerekedett.

Hogy ki verette meg (nem nagyon: kicsit – nem baseball ütővel: csupán seprűnyéllel) Orbán emberét, akihez ő hat év elteltével is ragaszkodott, azt máig nem sikerült kideríteni. (Ahogy például azt se, kik robbantottak kishatásfokú bombát 1998 tavaszán Szájer meg Torgyán lakásajtaja előtt és a Fidesz-székház erkélyén.) Ám hogy az ügyből a legnagyobb ellenzéki párt tudott politikai tőkét kovácsolni magának, az ténykérdés. 2003 őszére – nem kis részben a

legfelső kormánykörökig elhatoló „brókerbotrány” okán – Orbán pártja lefaragta addigi tetemes hátrányát, majd nemsokára az MSZP elé került a közvélemény-kutatásokban.

A kormányzat számos vezető politikusa körül valóban a legrosszabb látszat keletkezett az ügy kapcsán. Egyrészt kiderült, hogy Kulcsár szoros kapcsolatban volt némelyikükkel, hogy állandó belépője volt a kancelláriára, s hogy járt (az akkor még kevésbé hírhedt) Őszödön is. Kiderült, hogy a pártelnök-külgyminiszter „közeli hölgyismerőse” szó szerint ezt közölte Kulcsárral telefonon: „Ne izgulj, kihúzzunk a szarból, csak ne beszélj!” Kiderült, hogy miután az ellene folyó nyomozás lényegében már föltárta üzelmeit, a kormány titkosszolgálatokat felügyelő államtitkára fogadta őt, és teljes listát kért tőle az ügyfélköréről (nevezett ezt utóbb tagadta), a találkozó után pedig Kulcsár azzal dicsekedett ismerőseinek, hogy most talált valakit, aki elsimítja az ügyét.

Több mint kínos volt, hogy az igen súlyos bűncselekményekkel gyanúsított szélhámos július 2-án simán kikocsikázhatott az országból, mert a határőrök nem tartóztathatták föl őt Hegyeshalomnál. Július 1-én és 2-án tudniillik nem folyt ellene nyomozás. Június 30-án még igen, július 3-án már újra igen – ám a közte lévő két napban nem. Ehhez egy éppen akkor hatályosuló jogszabály-módosítás adta a lehetőséget – továbbá az ORFK Szervezett Bűnözés Elleni Osztályának azon döntése, miszerint június 30-án nem látott indokot az adminisztratív ok miatt formálisan megszűnt nyomozás haladéktalan újbóli megindítására. Csak két nappal később. S ami ennél is kínosabb: kiderült, hogy a Szer-

vezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ vezetője, Bácskai János tábornok „kapcsolatot tartott fenn – telefonon beszélt és Ausztriában több alkalommal is találkozott – Kulcsár Attilával... Az NBH már júniusban jelentette Tóth András nemzetbiztonsági államtitkárnak, hogy Bácskai kapcsolatban áll Kulcsárral... ezért bekérte a hivatalába és számon kérte a Kulcsárhoz fűződő viszonyát. A tábornok ezután hivatalosan tájékoztatta Kulcsárhoz fűződő kapcsolatáról közvetlen felettesét, Lamperth Mónika belügyminisztert, a titkosszolgálati államtitkárt és a miniszterelnöki hivatalt vezető minisztert, Kiss Pétert is. Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága előtt Bácskai megerősítette a Kulcsár Attilával lebonyolított találkozók tényét, és elmondta: Kiss Péternek több alkalommal is beszámolt azok eredményéről.”¹⁰⁹

A rendőrök azonban nem sokkal később, mondhatni, kiköszörülték a csorbát: Molnár Csaba alezredes Bécsben elfogta és osztrák kollégái segítségével letartóztatta Kulcsárt. Ám az máig az egyik legcsúnyább és legsötétebb része ennek a csúf és sötét történetnek, hogy utóbb mi lett a sorsa az ügyes (vagy csak túlbuzgó?) ifjú nyomozónak. Amint *A fideszes ügyészség* című fejezetben már láthattuk: hamarosan őt is letartóztatták, nevetséges gyanú alapján a vádlottak padjára ültették, s csak hosszú évek múlva kapott felmentő ítéletet. (A becsületét talán visszakapta, a karrierje és legjobb fiatal évei azonban veszendőbe mentek.) Molnár hét évre rá, 2010 őszén interjút adott a Népszabadságnak.

„Miután engem kinyírtak... a kollégáim is visszafogottabbak lettek. Már nem nagyon tettek fel kérdéseket, hogy mit miért kell csinálni. Végrehajtották, amit a szakmai szabályok előírtak, és amire utasította őket az ügyész, de egy lépéssel sem tettek többet a siker érdekében. Látták, mi történt velem, s attól kezdve sodródtak az eseményekkel... A K&H-ügy az első perctől a politikai csatározások középpontjába került... Tény, hogy sokféle érdeket sértett a nyomozás, mint ahogy az is, hogy sokan, sokféle célra próbálták ki-, illetve felhasználni az ügyet. Nem tudok többet vagy mást, mint amit a nyomozás addig, amíg részt vettem benne, feltárt, így nagy titkok leleplezését tőlem senki ne várja. Nem mellesleg, nem szeretném újra kihívni magam ellen a sorsot. Ez a hét év épp elég volt.”¹¹⁰

Ám Kulcsár elfogásának körülményeiről mégis elmondott valamit a volt alezredes, akit az érintett ellene tett (véltetően bosszúvágyból fakadó és alighanem hamis) terhelő vallomása alapján vádoltak meg. Az alábbi részletet az újságíró következő mondata indítja: „Kulcsár Attila nekem azt mondta, Bécsben ki akarta teríteni a lapjait ön előtt, de átverte, lefogatta, még mielőtt beszélhetek volna.” Molnár így felelt erre: „E-mail kapcsolatban álltunk... nem árulta el, hol bujkál... aztán kiderült, Bécsben van. Leleveleztük, hogy ötkor találkozunk az Operánál, de nem érttem volna oda, ezért áttettük a randevút hatra. Azt kértem az osztrák kollégáktól, hogy hadd beszéljek

¹⁰⁹ Mong – György i. m. 141. o.

¹¹⁰ Molnár Csaba nem tudja, ki „lövete ki”, és most is fél. „Megtapasztaltam, milyen könnyű tönkretenni egy embert.” Fekete Gy. Attila interjúja. Népszabadság, 2010. 10. 17.

vele egy órát, aztán tegyék, amit tenniük kell. Ehhez képest, amikor meglátták »elütötték«. Vagyis földre vitték, megbilincseltek, elvitték. Ezt azzal magyarázták, »nem kockáztathatták meg, hogy egy körözött bűnöző szabadon lófráljon a városukban«. Idővel azt is elmondták, hogy parancsot kaptak, ne engedjék, hogy négyszemközt beszélhessek Kulcsárral. – Honnan? Kitől? – Nekem csak annyit mondtak, hogy a »parancs« Budapestről érkezett.”¹¹¹

Mong Attila és György Bence könyvük végén így összegzik az ügy »tanulságait»: „Az emberek mind-ebből legföljebb azt érezhették, hogy az előttük zajló vizsgálatoknak és vitáknak óriási a tétjük. Lassan kibontakozott előttük, hogy a korábban több állami nagybankra jellemző gyakorlat még nemrégiben is mindennapos volt az ország legnagyobb, immár négy éve privatizált, külföldi szakmai tulajdonos kezében lévő pénzintézeténél és brókercégeiben. VIP-lista a közélet, a média és az üzleti világ prominenseivel. Kétes alkukat sejtető, pártokhoz közel álló cégek, a sztrádaépítésre szánt állami források milliárdjaival a háttérben... 2003 nyarán az embereknek az lehetett az érzésük, hogy egy futó pillanatra beleláthattak a pénz, a politika és az érdekek hatalmas játszójába, ami róluk szól ugyan, de előttük szinte mindig rejtve marad.”¹¹²

¹¹¹ Uo.

¹¹² Mong – György i. m. 179. o.

Három piszkos ügy – dióhéjban

Rengeteg olyan visszaélést, botrányt, bűnügyet tárgyalhatnánk még ebben a könyvben, amelyek tárgyunk szempontjából mind relevánsak lennének. Ám sem én magam nem szeretnék elveszni – és elfásulni – a részletekben, sem az olvasót nem szeretném hasonló helyzetbe hozni. Csupán a legfontosabb, legpregnánssabb ügyekre koncentráltam tehát, s főleg arra, hogy föltárjam a dolgok összefüggéseit, hogy megértsem és megértessem a rendszer természetét és működésének logikáját. Ám mielőtt a könyv végére érnék, három konkrét dologról még szólnom kell, legalább röviden: az olajügyekről, a Gripen-beszerezésről és a Magyar Villamos Művek körül lezajlott bizonyos ügyletekről.

A kilencvenes évek egészére árnyékot vetettek az „olajügyek”. Az e névvel illetett sötét machinációkban sejlett föl leginkább a gazdasági bűnözés és a politika maffiaszerű összefonódása. Vezető politikusok nevei forogtak a legextrémebb történetekben, nagystílű gazfickókkal és piti bűnözőkkel kapcsolatba hozva. Korrupt rendőri vezetőkről keringtek máig tisztázatlan információk, karrierük szakadtak félbe hirtelen, és bizony történtek rejtélyes halálesetek is. „Olajban utazó” bűnözők távoztak hirtelen az árnyékvilágból, és olajügyekben nyomozó megszállott bűnüldözők követtek el – valószínűtlen körülmények között – gyors „öngyilkosságokat”. Az olajügyek politikai vonatkozásainak föltárása érdekében parlamenti vizsgálóbizottság alakult (a kisgazda Pallag László vezetésével), amely részben megdöbbentő, részben

nevetséges eredményeket prezentált az elképedt publikumnak, legalább annyira összekuszálva, mint amennyire kibogozva (ha egyáltalán) a szálakat. Az olajügyekről valójában mind a mai napig nem lehet tudni semmi: ez is arra utal, hogy óriási tételek és érdekek forogtak bennük annak idején. Emiatt aztán máig senki sem akarja, tudja, illetve meri áttörni a hallgatás falát.

Az olajbűnözésre a korabeli kormányzat intézkedése adott akaratlanul is lehetőséget. Ez megkülönböztette az üzemanyagként és a fűtőanyagként használt (valójában azonos típusú) gázolajat. Az utóbbi felhasználását dotálta, az előbbiét nem: így a fűtőolaj jóval olcsóbb volt az üzemanyagnál. A kettőt úgy különböztették meg, hogy az egyiket világosabb árnyalatúra színezték a másikkal. Igen ám, de erre nemcsak a hatóságok voltak képesek, hanem gyakorlatilag bárki, aki vegyszerek hozzáadásával el tudta érni a kívánt színhatást: ezt hívták „olajszőkítésnek”. Mindez lehetőséget adott a visszaélésekre, mert a kétfajta gázolaj közti árkülönbség – nagy tételek esetén – milliárdos hasznokat eredményezett. (Az államnak ugyanekkor kárt.) Márpedig az „olajozás” nagy tételekben folyt: a korabeli hírek olykor tartálykocsikból álló egész szerelvényekről szóltak. A politikai elit – több egymást követő kormányzat – közös mulasztása, sőt bűne volt, hogy noha rég változtatni kellett volna a törvényi szabályozáson, ezt nem tették meg, miáltal hosszú éveken át lehetőséget adtak az olajjal történő üzelmek folytatására. Ez fölveti a gyanút: valami módon a politika is kivehette a maga részét ezekből a piszkos ügyletekből.

A *Gripen-ügy* sötét árnya az Orbán-kormányra és a Fideszre vetül, ám a későbbi fejlemények a Medgyessy-kabinet (az MSZP) esetleges érintettségét is fölvetették. A hazánk NATO-tagságával járó kötelezettségek szükségessé tettek bizonyos fejlesztéseket a magyar légierőnél. A régebbi és a NATO-ban inkompatibilis MiG-29-esek helyett másfajta, nyugati gépeket kellett rendszerbe állítani, s az utolsó pillanatig egyértelműnek látszott, hogy az amerikai F-16-osokra esik a választás. Ezt támasztotta alá a honvédség és a HM minden megnyilatkozása, ezt javasolta az összes katonai szakértő is. Ám az utolsó pillanatban – nagy meglepetésre – mégis a svéd Gripenekre esett a választás.

Mielőtt megnéznénk, valójában *kinek* a választásáról beszélünk, meg kell jegyeznünk, hogy a szerződésben szereplő JAS 39A/B Gripenekről tudható volt, hogy a legkevésbé sem jobbák és korszerűbbek az F-16-osoknál. Olyannyira nem, hogy hamar kiderült: ezek se kompatibilisek a NATO légierijével, nemcsak a MiG-ek. Ezért a Medgyessy-kormány utólag módosítani volt kénytelen az eredeti, Orbánék által kötött szerződést, amely 14 gép lízingeléséről szólt, annak érdekében, hogy azok legalább a levegőben való tanulás manőverére alkalmasak legyenek. A gépekért fizetendő összeg ezzel 160-ról 240 milliárd forintra nőtt: ennél a mozzanathoz merült föl komolyan a gyanú, hogy az árrésből valami módon a szocialista kormányzat is részesedhetett.

Emlékeztetnünk kell rá az olvasót, hogy az F-16-osok vásárlásától történt váratlan visszalépés komoly diplomáciai károkat okozott az amerikai-magyar vi-

szonyban. Egyebek mellett ezért sem volt hajlandó fogadni 2002-ben Bush elnök a magyar kormányfőt, annak Egyesült Államokbeli látogatásakor. (Egyebek mellett – közvetve – ez is hozzájárult Orbánék vere-ségéhez a választásokon.) De térjünk vissza a gépek-ről hozott döntés aktusához. Először is meg kell álla-pítanunk, hogy *nem volt közbeszerzés*. (Mint láttuk, potom 160 milliárdról volt csupán szó.) A döntést a kormány hozta, pontosabban a nemzetbiztonsági kabinet. De hogyan? „Orbán Viktor akkori minisz-terelnök a nemzetbiztonsági kabinet döntéssel vég-ződő ülésének szünetében félrehívta Pintér Sándor belügy-, Matolcsy György gazdasági és Varga Mihály pénzügyminisztert. Azt, hogy mit mondott, azóta sem tudni, mert nem készült jegyzőkönyv, az össze-foglaló pedig államtitok.”¹¹³ Az államtitok föloldásá-nak igénye azóta többször fölmerült, ám ennek épp az ellenkezője történt. Mint azt a Népszabadság meg-tudta a Honvédelmi Minisztériumban tavaly 2021-ig meghosszabbították a titkosítást...¹¹⁴

Pedig ami Orbánék 2001-es döntése óta a Gripenek beszerzéséről kiderült, az nagyon is in-dokoltta tenné, hogy a magyar közvélemény meg-ismerje a döntés körülményeit. Az ügyből ugyanis időközben nemzetközi korrupciós botrány kereked-tett. A brit és a svéd hatóságok kiderítették, hogy több ország döntéshozói hatalmas kenőpénzeket kaptak a gépvásárlások (illetve bérlések) fejében. A korabeli cseh kormányzat esetében ez már biztosra

vehető,¹¹⁵ a magyar esetben pedig minimum gya-nítható. Kiderült, hogy egy félig magyar származá-sú, Ausztriában élő, ám magyarul jól beszélő gróf játszotta a térségben a közvetítői szerepet, aki ellen már vádat is emeltek a brit és az osztrák hatóságok. Közben a svéd nyomozószervek se tétlenkedtek, s az ottani ügyészségi anyagokban magyar vonatkozású adatok is szerepelnek, a sajtó értesülései szerint. A Népszabadság, továbbá egy LMP-s képviselő hiva-talos is megkereste a svéd ügyészséget, ám annak antikorrupciós igazgatója, Gunnar Stetler közöl-te: nem áll módjában sem a sajtó, sem egyéb szerv részére kiadni a magyar vonatkozású anyagokat – azok kiadatását csakis a magyar *legfőbb ügyész* kér-heti, hivatalos jogsegélyszolgálat keretében.

Polt Péter tehát...

Itt nyugodtan le is zárhatnánk a dolgot, de a teljes-ség kedvéért mégis idézzük a magyar ügyészség ide-vágó közleményét: „Nem merült fel olyan tény, amely -miatt a magyar ügyészség bármilyen, a jogszabályok által előírt vagy lehetővé tett lépést tehetne az ügy-nevezett Gripen-ügyben” – közölte Széplaki-Nagy Gábor, a Legfőbb Ügyészség sajtószóvivője az MTI-vel.¹¹⁶ A közleménynek még csak értelme sincsen, hiszen azt, hogy fölmerül-e „olyan tény”, amely a magyar vádhatóság számára érdemleges, csak akkor lehetne megtudni, ha kikérnék az aktákat, de hagy-juk...

A dolog egyszer úgymint napvilágra kerül.

¹¹³ http://hvg.hu/vilag/20100904_gripen_ugy_akta_sve-dorszag_magyarorszag

¹¹⁴ http://hvg.hu/itthon/20110505_beszerzes_titkos_gripen

¹¹⁵ http://hvg.hu/vilag/20110830_gripen_ugy_csehország

¹¹⁶ http://hvg.hu/itthon/20110128_magyar_hatosag_gripen-ugy

Végül nézzük röviden az *MVM-ügyet*. 2009-ben a sajtó arról közölt információkat, hogy a Magyar Villamos Műveknél *Kocsis István* vezérigazgatósága idején, 2007-2008-ban különféle jogcímenek átutalt hatalmas összegek kötöttek ki ismeretlen háttérű offshore cégeknél, *tízmilliárdos nagyságrendű* vagyonvesztést okozva az állami tulajdonú cégnek. Kocsis úgy nyilatkozott az Indexnek az MVM balkáni terjeszkedésével összefüggésben, hogy tudomása szerint bizonyos üzletszerzéseknek „alkotmányos költségei” vannak, s „az offshore-konstrukció ezeket jobban kezeli”.¹¹⁷ (Időközben a MOL horvátországi terjeszkedése kapcsán is kiderültek hasonlóak: Ivo Sanader volt horvát kormányfőt azzal gyanúsítja az ottani nyomozóhatóság, hogy nagy összegű kenőpénzt fogadott el Hernádi Zsolt magyar MOL-vezértől.)

Kocsist Gyurcsány már 2008-ban menesztette az MVM éléről, akinek a leváltása után egy nemzetközi ügyvédi iroda folytatott belső vizsgálatot az állami cégnél, föltárva gyanús pénzmozgásokat. „A jelentés szerint az MVM csoport részéről eljáró személyek esetében sikkasztás és hűtlen kezelés, a résztvevő külső felek oldalán orgazdaság, pénzmosás és jogosulatlan befektetési tevékenység, valamint a bünszövetkezeti elkövetési forma gyanúját veti fel az offshore cégekhez került milliárdok ügye.”¹¹⁸

¹¹⁷ Bodoky Tamás: Az MVM alkotmányos költsége. Az elszámoltatás vakfoltjai I. Élet és Irodalom, 2010. 09. 11. Bodoky azóta hosszú cikksorozatban tárta föl az ügy szövevényes részleteit, ám hogy az ügyészrségi nyomozás végül milyen eredményekre jut, az ma még teljesen bizonytalan.

¹¹⁸ Uo.

Ezt követően éleződött ki az időközben a BKV élére került Kocsis és a főváros akkor nehézfiúnak számító szocialista alpolgármestere, Hagyó Miklós közötti konfliktus. „Hagyó 2009 júliusában nyilvánosan deklarálta, hogy az MVM-ügy miatt megrendült a bizalma Kocsisban, és ezzel kitört a »Hagyó-Kocsis-háború«, ami az azóta előzetes letartóztatásba került kihívó megsemmisítő vereségével végződött. Kocsis István ugyanis, aki ekkor ugyan már több mint egy éve ült a BKV vezérigazgatói székében, válaszlépésként... vizsgálatni kezdte BKV-s elődei, elsősorban a Hagyó Miklós 2006-os hivatalba lépése óta kinevezett ... Antal Attila és Balogh Zsolt alatt született munkaszerződéseket, végkielégítéseket és alvállalkozói szerződéseket... A BKV-vezér politikai tőkét is kovácsolt az ügyből: szerződéseket és számlamásolatokat adott át a budapesti Fidesz-frakciónak, több hónapra elegendő municiót szolgáltatva a Fidesz-közel sajtónak, amely eközben a napvilágra került MVM-ügyekről egyáltalán nem vagy csak nagyon visszafogottan tájékoztatta közönségét, Kocsist pedig a rendcsináló szerepébe pozícionálta a BKV-botrányban...”

Hagyó Miklós nagyon elszámította magát, amikor nekiment Kocsisnak, mert pillanatok alatt »Hagyó-ellenes népfront« kovácsolódott az ügyben. Nemcsak a botrányból politikailag legtöbbet profitáló Fidesz, de az SZDSZ és az MSZP egy része is Kocsis mögé állt, szocialista belháború alakult ki... Bár nyilvánosan nem ismerték el, de az MSZP országos elnöksége, szocialista miniszterek javasolták 2008-ban Kocsist BKV-vezérnek, és ők is védték meg egy év elteltével.

Például Szekeres Imre akkori honvédelmi miniszter.”¹¹⁹

Kocsis utóbb állítólag azzal hencegett, hogy Orbánék neki köszönhetik nemcsak Budapestet, de a kétharmadot is, hisz a BKV-botrány amortizálta le 2010 tavaszára végleg a szocialistákat. Kérdés, hogy mindezért hálás lesz-e neki a Fidesz. Attól tartok, ha Kocsis halát remél, akkor nem ismeri Orbánt és társait. Mert igaz ugyan, hogy 2010-ben meghagyták őt a BKV élén, ám 2011 őszén már azonnali hatállyal kirúgták onnan, miután gyanúsítottként hallgatta ki a nyomozó ügyészség az MVM ügyében. Kocsis ugyan azt vallotta, hogy az okozott kárért Gyurcsány a felelős, aki az ő leváltásával megakadályozta az offshore cégekhez utalt tízmilliárdok visszatérülését, ám a jelek szerint ez nemigen segít rajta.

Budán – pontosabban Budapesten – alighanem tényleg csak egyszer volt kutyavásár...

Persze, ki tudja? Kocsis nem magányos figura: a Csányi-Hernádi-Pintér baráti kör legbelső emberének mondják. Mondják azt is, hogy Pintér tajtékzott, amikor az ügyészség meggyanúsította Kocsist – ő tudniillik nem tudott róla. Mert a rendőrséget ugyan kézben tartja, de az ügyészség, az más káposzta...

Szóval lesz itt még némi lökdösődés, mert egyszer az is elkövetkezik – különösen a végjátékban.

A „tolvaj csürhe”, a „szervezett rablóbanda” – meg a többiek

Amint láttuk, az átmentett állampárti vagyon rejtett hasznosítása révén az utódpárt hozta létre az illegális pártfinanszírozás módszertanát és intézményrendszerét. Láttuk, hogyan nyertek mind nagyobb teret a törvénytelenül szerzett és mozgatott pénzek a magyar politika működése során. Hogy vált főszbályá – hallgatólagosan, ám általánosan elfogadott normává és gyakorlattá – a közjavak szervezett eltulajdonítása, majd pártjavakká és magánjavakká történő átalakítása. Éppen azok részéről, akik a néptől a közjavak becsületes kezelésére – a gyarapításukra és a hasznosításukra – kaptak felhatalmazást. Magyarán: láttuk, hogy vált csalóvá, tolvajjá, rablóvá a magyar demokrácia politikai elitje. Tisztelet azon keveseknek, akik – legalább félig – kivételnek mondhatók. Akik csak a pártjuknak csaltak-loptak-raboltak, saját maguknak nem.

Láttuk azt is, hogy a posztkommunistáknak idővel olyan ifjú tanítványaik akadtak, akik messze túltettek mestereiken. A kettős hatalom árkaiba, majd az anarchia mocsarába süllyedt szocialistákkal szemben, akik kezéből mind jobban szétfolytak a lopott közpénzek, a fideszesek jól szervezett és irányított módon, mondhatni iparszerűen fosztogatták és hasznosították az állami erőforrásokat. Mielőtt közelebből megnéznénk az MSZP és a Fidesz egymáshoz való viszonyát a fekete pártfinanszírozás működtetésében, vessünk egy-egy futó pillantást a rendszerváltozás

¹¹⁹ Uo.

egykori két nagy pártjára, amelyek egy idő után a pusztá megmaradásukért küzdöttek – végül mindketten eredménytelenül.

Az SZDSZ szerepe minden jel szerint sokkal jelentősebb volt tárgyunk szempontjából. Ezt valószínűsíti már a pusztá tény, hogy – szemben az MDF-fel, amelyik csupán kétszer – ők háromszor is kormányzati szerepben működtek az elmúlt húsz év során. És az sem mindegy, hogy mikor és milyen körülmények között. Az SZDSZ a második, majd a két utolsó ciklus idején volt kormányon, amikor már jócskán elfajultak a dolgok, és ipari méretekben folyt a közpénzek kiszivattyúzása, a fekete pártfinanszírozás és a magánzsebek megtöltése céljából. 1994 és ’98 között az MSZP egymagában is rendelkezett a kormányzáshoz szükséges többséggel, ám az utódpártnak legitimációs okokból nagy szüksége volt a szabad demokráciára, amit ők kellőképpen ki is használtak. Hogy ez utóbbit nem csupán a nyílt színen gyakorolták, hanem a sötét kulisszák mögött is, arra a Tocsik-botrány vetett némi fényt. Újra emlékeztetnem kell arra is, mit mondott Magyar Bálint a párt küldöttgyűlésén, amikor a kormányba való belépésre ösztökölte a többieket: „A kampányunkat sokan, sok pénzzel támogatták... Ezek az emberek azért adták a pénzt, hogy kormányozzunk. Ha most azt látják, hogy itt a lehetőség, mégsem vállaljuk a kormányzást, soha többet nem fognak pénzt adni.”¹²⁰ „Te jó ég – döbrent meg ezt hallva Kőszeg Ferenc – azért döntünk így... mert pénzt kapunk érte?” Lássuk be: naiv kérdés volt. A

szóban forgó támogatók ugyanis természetesen vissza akarták kapni a pénzeiket, méghozzá kamatos kamatokkal. Mindenekelőtt zsíros – és feláras – állami megrendelések formájában. Amelyekről, ugye, csak kormányzati (és önkormányzati) pozíciókban lehet dönteni. S amelyek esetében a „felár” egy része megint csak visszafolyik a döntéshozókhoz.

A második és a harmadik alkalommal az SZDSZ ráadásul a korszak végén volt kormányon, amikor az ő voksaik nélkül már nem létezett többség, s amikor csúnyán elfajultak a dolgok. S a párt olyan – témánk szempontjából kulcsfontosságú – tárcákat birtokolt, mint például a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium. Ahol a sztrádaépítés körüli nagy pénzek forogtak. (Hogy többek közt miféle helyeken, azt láttuk a Kulcsár Attiláról szóló fejezetben.) A *Strabag* és az SZDSZ kapcsolata közhelynek számított a magyar sajtóban, s bármennyire is a sértett hiúság táplálta őket, a bukó Medgyessy szavai mögött („az SZDSZ tele van korrupciós ügyekkel”) lehetett némi bennfentes tudás.

Végül jegyezzük meg azt is, hogy a főváros mindig – 1990-től 2010-ig – Demszky Gábor főpolgármestersége alatt működött, s a szabaddemokraták pozíciója itt jóval erősebb volt a szocialisták mellett, mint a kormányzatban. Ennek kapcsán elég *Mesterházy Ernő* nevét megemlíteni, aki majdnem úgy ügyködött Demszky környezetében, mint Simicska Orbán mellett-mögött (ha nem is olyan volumenben, ha nem is olyan erőszakosan). S akit a 2010-es kampány finisében nem habozott cellába csukni az ügyészség, nyilvánvalóan politikai megfon-

¹²⁰ Felidézi Kőszeg Ferenc: Sakk! Matt? Élet és Irodalom, 2008. 09. 15.

tolások miatt – ami korántsem azt jelenti, hogy teljes egészében megalapozatlanul.

Mesterházy ügye azonban már átvezet minket a másik – egykori nagyból kis párttá lett, majd a süllyesztőbe került – politikai alakzathoz, az MDF-hez. A Fórum valójában csak az első ciklusban volt „helyzetben” a korrupció szempontjából, amikor a későbbiekhez képest még roppant szolidan és igen kis méretekben zajlottak az efféle ügyletek. A második alkalommal, 1998 és 2002 között már csak afféle megtűrt, szegény rokon volt az Orbán-vezette koalícióban (ahol a Fidesz profi módon és nagy tételben rabolt, a kisgazdák pitiáner módon és ügyetlenül loptak), a többség megvolt nélküle is. Az utolsó két ciklusban pedig – szegény kis ellenzéki pártként – már végképp a perifériára szorult. A legális, ám szűkös állami támogatás mellett egyes nagyvállalkozók „nejlonzacskóban” kiporciózott pénzeiből tengette életét. A párt Leisztinger Tamáshoz (rajta keresztül a Schmuck Andor fémjelezte „szépkorúakhoz”) fűződő kapcsolatai elég ismertek voltak (olykor elég kínosak is). Egy idő után látható jelei mutatkoztak annak, hogy – Dávid Ibolya minden igyekezete és tartása ellenére – az MDF van a leginkább kiszolgáltatva az őt támogató üzleti köröknek. A párt ugyanis – nem lévén döntéshozói pozícióban – nem volt képes politikailag „törleszteni” a kapott kis adományokat, amelyek így afféle könyöradomány-jelleget öltöttek, az adakozók pedig egyre direktebb módon avatkoztak be az MDF belső viszonyaiba – egy idő után már az általuk pénzelt emberek célirányos mozgatása révén is.

Ez a helyzet akkor mutatkozott meg a maga pőreségében, amikor Dávid Ibolya tudomást szerzett az

ellene tervbe vett magán-titkosszolgálati akció eshetőségéről, abból a telefonbeszélgetésből, ami Csányi Sándor és az ő UD Zrt.-s embere között esett meg. Dávid a riválisa, Almássy Kornél mögött sejtethő erővel és eszközökkel szembesülve emberileg teljesen érthető módon reagált: a nyilvánosság elé tárta az ügyet. Ami egy tisztességesen és jól működő demokráciában minden bizonnyal eredményes is lett volna. A huszonegyedik század elejének magyar politikai viszonyai között – az MDF esetében – azonban súlyos következményekkel járt. Pedig az elején még úgy látszott, a jó kerekedik fölül. Almássy lebukott, lemondásra kényszerült, az elnök-asszonyt pedig biztos többséggel választották újra pártja országos gyűlésén. Ahol ő a győzelem pillanatában – és igaza biztos tudatában – a következő kijelentést tette: „Innen üzenem a politikai alvilágnak, nem félek, s a Magyar Demokrata Fórum sem fél. Bennünket nem lehet sem elhallgattatni, sem félreállítani, sem bedarálni.”

Hamar kiderült: ez súlyos hiba volt. Már másnap visszaüzentek ugyanis neki: kiléptették az MDF frakcióból azt az embert, aki a „szépkorúak” kvótáján került be a parlamentbe – és aki nélkül a képviselőcsoport csak kilenc főt számlált: így megszűnt létezni. A korábbi támogatók szigorúan megtorolták a pártelnök öntudatos kiállását: az MDF-nek gyakorlatilag pénz (s az egyéb korábbi szervezeti támogatások) nélkül kellett a 2010-es választási kampányba belebocsátkoznia. Jórészt ez vitte bele a Retkes Attila vezette, politikailag agonizáló, egykori szavazói szemében már illegitim SZDSZ-szel való érdekszövetségbe, ami végképp megpecsételte a konzervatívok sorsát. A

Mesterházy Ernő kreatúrájának hírében álló Retkes-sel kötött szövetségtől remélt pénz zöme ugyanis nem érkezett meg a mentor letartóztatása miatt, utóbbi ráadásul azt is jelezte, hogy a politikai küzdelem immár a legkeményebb eszközök bevetésével folyik. Az MDF elbukott a választáson (az SZDSZ még csak elindulni sem tudott), volt elnöke pedig áldozatból vádlottá lett az ellene indított gyalázatos büntetőperben.

De térjünk vissza történetünk főszereplőihöz, az MSZP-hez és a Fideszhez. Az ő esetükben egyre inkább olyan helyzet alakult ki, ami egy *tolvaj csürhe* és egy *szervezett rablóbanda* harcaként, illetve együttműködéseként írható le. Az előző fejezetekben részletes leírását adtuk ennek, itt már csak illusztráció gyanánt idézzük Pető Iván érzékletes szavait: „Az úgynevezett korrupció tekintetében közszájon forgó szöveg, hogy a vállalkozók azért szeretik jobban a Fideszt, mert az MSZP-nél megmondják, hogy ennyibe meg ennyibe kerül, hogy megnyerd a pályázatot. De öten mondják, és nem biztos, hogy megnyered. A Fidesznél pontosan megmondja egy valaki, és biztosan megnyered.”¹²¹

Az előbb nem véletlenül írtam az erőforrásokért folyó harc mellé az *együttműködést* is. Mert – amint az a Máté Lászlóval 1995-ben készített Bossányi-interjúból kiderült – már az első ciklusban kialakult a pártok illegális pénzeit szerző és mozgató emberek között egyfajta „szakmai” együttműködés. Ha tetszik, „frontbarátság”, „zsiványbecsület”. Amely ilyesféle

alapon kötődhetett: Ma én, holnap te lophatsz többet – de *valamennyi* mindig jusson mindkettőnknek. Az előző fejezetben sokat idézett tényföltáró kötetben találhatók a következő passzusok is:

„Számos politikussal folytatott háttérbeszélgetésben merült föl az a *legenda*, hogy a két nagy párt mögött álló gazdasági érdekcsoportok a nagyobb megrendelések indulása előtt, 2000–2001-ben paktumot kötöttek, amely szerint az építkezések költségét szándékosan felültervezik, a megmaradó pénzt pedig a két nagy érdekcsoport között oszlik meg 70–30 százalékos arányban. A nagyobb rész mindig a hatalmon lévő pártot, a kisebbik az ellenzékben lévőt illeti, a pénz legális kimenekítéséről pedig mindegyik fél maga gondoskodik... A nevezetes paktum létre *közvetlen* bizonyíték nincs, a politikusok környezetében azonban szinte *tényként* kezelik, és közvetett jeleit az autópálya üzletek körül fel lehet fedezni... A megrendeléseket állandóan a cégek összejátszása, a kartellgyanú lengte körül, a jelenségek a későbbi nyílt közbeszerzési eljárásokon is tapasztalhatók voltak. Az útépítő szakmában úgy tartják, hogy a lapokat előre leosztják, a munkálatokban résztvevő szakemberek legfőljebb „a sapkájukat cserélik le”, egyszer vegyépszerűs, máskor betonutas jelzéssel dolgoznak. Az igazi verseny hiányában pedig az árak is magasabbak a reális költségeknél, a gyanú szerint pedig a pénz nem csupán a cégeket gazdagítja, hanem kézenkőzön visszajut a politikai pártok mögötti gazdasági érdekcsoportokhoz és a pártfinanszírozás része lesz... Az autópálya-építők a politikusok háttérbeszélgetései alapján »nagykoalícióban« vannak: a Vegyépszerű inkább a fideszes kapcsolatokat ápolja, a Betonút Rt. ese-

¹²¹ „A rendszer futóhomokra épül”. Debreczeni József, Majtényi László, Pető Iván és Ripp Zoltán kerekasztal-beszélgetése. *Mozgó Világ*, 2011/1. 21. o.

tében pedig az MSZP-s szál az erősebb.”¹²² (*Kiemelések tőlem – D. J.*)

A szerzők óvatosan fogalmaznak: a fekete pénzek 70–30 százalékos felosztásról kötött paktum „legendájáról” beszélnek, amire nincs „közvetlen” bizonyíték. Való igaz: mindeddig nem került elő az az írott megállapodás, amely alatt ott szerepelne a Fidesz és az MSZP körpecsétje, továbbá Simicska Lajos és Puch László sajátkezű aláírása. Ám hogy a politikusok környezetében *tényként* kezelik a paktum létezését, az arra utal, hogy korántsem legendáról, hanem működő gyakorlatról van szó. Olyannyira, hogy a szóban forgó könyv publikálását követően (egész pontosan 2004. július 22-én) példátlanul szigorú döntést hozott a Nagy Zoltán vezette gazdasági hatóság: „A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa csütörtöki határozatában megállapította, hogy a 2002-ben kiírt közbeszerzési pályázatokon résztvevő vállalkozások előzetesen megállapodtak egymás között abban, hogy melyik cég melyik autópálya szakasz kivitelezését szerzi meg. Esetenként abban is megegyeztek, hogy a nyertesek alvállalkozóként vonják be a többieket. A kartell-megállapodásban valamennyi, a kiíró feltételei alapján szóba jöhető, jelentős vállalat részt vett. A kiszabott bírságok összege 7,043 milliárd forint.”¹²³

A hétmilliárdot meghaladó bírság példátlanul magas volt, s annak idején nagy feltűnést keltett, ám ha közelebbről megnézzük a szóban forgó üzletek

nagyságrendjét, akkor nem kell túl soknak tartanunk. „A mélyépítésben járatos szakemberek szerint a vállalkozói árak az elmúlt öt évben irracionálisan megemelkedtek, ami döntően az Orbán-kormány sztrádaépítési módszereinek – a kivitelező önkényes kijelölésének, a verseny teljes hiányának – tulajdonítható. A Horn-kormány utolsó autópálya-beruházása az M3-as építése volt Füzesabonyig... az autópálya kilométerenként alig 700 millió forintból épült meg. Két évvel később a Vegyépszer–Betonút páros 1,3 milliárd forintért építette tovább az M3-ast kilométerenként... A 2002-es választásokig a sztrádaberuházások fajlagos – kilométerenkénti – költsége 2 milliárd forint fölé kúszott, a négy évvel korábbi ár háromszorosára... Ma már... [2003-ban – D. J.] az ár esetenként a 3 milliárd forintot közelíti.”¹²⁴

2004-ben az M3-as Nyékládháza és Miskolc közötti szakasza már 3,25 milliárdos fajlagos költséggel épült meg, 2006-ban az M7-es Zamárdi és Balatonszárszó között pedig nem kevesebb, mint 5,3 milliárdért. Igaz, a példa extrém: ez a 14 km-es szakasz a köröshegyi völgyhíd miatt került 74 milliárdba (a nyomvonal és a viadukt indokoltsága persze vitatható). Az ekkortájt épült más pályaszakaszok fajlagos költsége 2 és 3 milliárd között mozgott.¹²⁵ Végül az M6-os Szekszárd és Pécs közötti 80 kilométeres szakasza – immár 74 híddal és 4 alagúttal – 266 milliárdból épült föl, azaz 3,325 milliárd forintos fajlagos költséggel.¹²⁶

¹²² Mong Attila – György Bence: Milliárdok mágusai. Budapest, 2003. Vízkapu Kft. 110 – 111. o.

¹²³ http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=72&st=1&m5_doc=2210

¹²⁴ Mong – György: i. m.: 111 – 112. o.

¹²⁵ <http://index.hu/gazdasag/magyar/ppenz050810/>

¹²⁶ <http://www.origo.hu/auto/20100402-oriasalagut-es-oriashid-vegigfilmeztuk-az-uj-m6os-autopalyat.html>

A sztrádaépítés tehát remek üzlet volt a pártoknak – és pocsék az országnak. Mert az autópályák megépültek ugyan, de sokkal-sokkal drágábban, mint ahogy megépülhettek volna – tisztább politikai viszonyok között. Ám ez esetben nemcsak a sztrádák meg a többi állami és önkormányzati beruházások lennének sokkal olcsóbbak, hanem a pártok is. Így viszont – csekély hivatalos állami finanszírozással és mérhetetlen nagyságú ellopott-elrabolt közpénzzel – iszonyúan sokban vannak nekünk.

Az MSZP és a Fidesz közötti együttműködés látványos jele volt a 2010-es választások előtt lebonyolított utolsó ORTT-s projekt: a két országos kereskedelmi rádiós frekvencia odaítélése. A háttéralkut a két párt korifeusai tűzön-vízen át – a törvényi előírásokat olyan mértékben negligálva – érvényesítették, hogy Majtényi László, a médiahatóság elnöke tiltakozásul lemondott tisztségéről.

Ám az utolsó nagy közös kaszálásra minden jel szerint a Margit-híd felújítása során került sor. Ez háromszereplős játéknak tűnt, hisz a Demszky-vezette főváros pályázatát a Közgép-Hídépítő-Strabag konzorcium nyerte el. (Az idők során valami okból kegyvesztetté vált és a tönk szélére csúszott Vegyépszer helyett az egyértelműen Simicska érdekkörébe tartozó Közgép vált a hasonló nagyberuházások fő haszonélvezőjévé.) Noha az eredeti kiírás szerint 13 milliárdra tervezték a beruházást, a nyertes mégis a 22 milliárdos ajánlat lett. Összehasonlításképp: a Mogyori híd építése (ami korántsem volt olcsó) 34 millióba került méterenként. Átszámítva: a Margit-híd helyén 18,2 milliárdból új hidat lehetett volna építeni

(a „szimpla” felújítás tehát közel négy milliárddal keült többre)!¹²⁷

A demokráciában a közélet „elgazosodását” leginkább a *parlamentari* váltógazdaság működése tudja meggátolni. Mivel a hatalom korrumpál, nem árt kelő időben megszabadítani tőle a politikai elit érintett csoportjait. S mielőtt az újak komolyabban visszaélnének vele, őket is el kell választani a hatalomtól. A Magyar Köztársaság húsz évében – a hazai parlamentarizmus történetében először – működött a politikai váltógazdaság. Méghozzá igen intenzíven: az 1990 és 2010 között lezajlott hat választásból öt eredményezett kormányváltást. Ám egy idő után – tárgyunk szempontjából – lényegében hasztalanul: a két nagy párt, üzleti moguljai révén („Puch-Simicska-tengely”, 70-30 arányú risztelés a szajrán) képes volt a demokrácia legfőbb korrupcióellenes intézményét is semlegesíteni.

Epilógus: a Gazdasági Versenyhivatal elnökének, Nagy Zoltánnak 2010-ben lejárt a mandátuma. Az Antall-kormány idején a Pénzügyminisztérium szakállamtitkáráként dolgozó Nagy a Horn-kormány alatt az Állami Számvevőszék egyik igazgatója lett, majd 1998-ban, az Orbán-kormány idején került a GV élére. Mandátuma 2004-ben lejárt, ám Gyurcsánytól újabb hatéves megbízatást kapott (a kormányfő jelöl, az államfő kinevez). Noha a Gazdasági Versenyhivatal elnökének mandátuma akárhányszor meghosszabbítható, Orbánnak 2010-ben esze ágában se volt a helyén hagyni a kiválóan és kivételes függetlenség-

¹²⁷ <http://www.origo.hu/itthon/20101206-a-kozgép-es-a-fidesz-kapcsolata-a-ceg-tortenete.html?pldx=1>

gel működő közhivatalnokot, aki a jelek szerint alaposan „belekavart” a pártok sztráda bizniszébe. Mi több, a Fidesz az elnök mandátumának lejártakor az alelnökök még le nem járt mandátumát is megszüntette egy törvénymódosítással. S bár ez utóbbit 2010 októberében alkotmányellenesnek ítélte és megsemmisítette az Alkotmánybíróság, a két alelnök ennek ellenére jobbnak látta, ha önként lemond hivataláról, és Nagy Zoltánnal együtt távozik...

Akik idáig eljutottak e könyv olvasásában, azok nagyjából tisztában lehetnek vele: a hatalmi üzemenként működő szervezett rablás révén hatékonyabban lehetett fosztogatni az állami vagyont, mint – jórészt koordinálatlan – lopkodással. Hogy a közvélemény elsöprő többsége előtt 2010-re mégis a szocialisták – a „komcsik” – tűntek föl úgy, mint akik „szétlopták az országot”, „kilopták az emberek szemét”, annak számos oka van.

Az egyik: a 2000 óta fideszes uralom alatt álló *ügyészség* – előző fejezetben bemutatott – célirányos működése.

A másik: a fideszes *sajtó* – 2009-2010 óta mondhatni: a fideszes hegemonia jegyében munkálkodó tömegkommunikáció – nem kevésbé célirányos ügybuzgalma.

Mi több: e két fideszes „firma” igen olajozottnak tűnő együttműködése. Rendszerint az történt ugyanis, hogy a Magyar Nemzet, a Hírtévé – manapság már az egykori közszolgálati, most: kormányszolgálati média is – a legforróbb ügyészségi információk birtokosaként azonnal rákattant a vádhatóság épp aktuális hadmozdulataira, kiadós sajtókampánnyal meg-

tetézve a büntetőjogi gépezet újabb és újabb akcióit. A Zuschlag-ügyből például olyan évekig tartó tévés szappanoperát sikerült kreálni, hogy azon tanítani lehetne a politikai tömegpropaganda célirányos működtetését. Zuschlagot 2007-ben helyezték előzetes letartóztatásba, hetente legalább egyszer, de bizonyos időszakokban naponta megmutatták a tévéhíradókban, amint vezetőszáron viszik ide-oda. Ügyében tanúként hallgatta meg az ügyészség Gyurcsány Ferenc pártelnök-miniszterelnököt, továbbá Mesterházy Attila későbbi pártelnököt, és másokat. Akad olyan ember az országban, aki ne ismerné a kiskunhalasi Zuschlag Jánost? Nem sok ilyen akadhat.

De tegyünk ellenpróbát: ki ismeri a miskolci Gergely Zsoltot?

Borsod-Abaúj-Zemplén megye politikára figyelő közönségén kívül aligha ismeri bárki is. Pedig idén tavasszal éppen úgy *hat év letöltendő börtönre* ítélték őt (első fokon), ahogy Zuschlagot (másodfokon). Hatalommal való visszaélésért és korrupcióért. Gergely az előző ciklusban a BAZ megyei közgyűlés fideszes alelnöke volt. Csak őt nem mutogatták a tévében esetenként bilincsbe verve, az ügyében nem hallgatták ki tanúként pártjának elnökét Orbán Viktort, sem senki mást...

Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk azt is, hogy a szocik valóban gátlástalanul – ám a fideszeseknél sokkal ügyetlenebb módon – loptak. A BKV-botrányt Hagyó Miklóssal a főszerepben épp a választási kampány idején sikerült színre vinni, és hosszú hónapokig ott tartani. A terézvárosi ingatlanpanamák prezentálása Hunvald Györggyel szintén

óriási kasszasiker volt – ez a két ügy gyakorlatilag elég volt a főváros megnyeréséhez. A szocikra – az előző évek uszító kampányai után, amelyekben mindig Orbán vezette a szólamot – két kormányzati ciklusuk végére sikerült úgy rásütni a „tolvaj” bélyeget, hogy egyhamar nem vakarják le magukról.

Legyünk őszinték: megérdemelték.

Az viszont az elképzelhető legnagyobb méltánytalanság és gyalázat, hogy a bélyeget épp a „rablók” üthették rájuk – márpedig így esett a dolog.

A felelősség megoszlása

A magyar politikai elitet mérhetetlen felelősség terheli ama bűzös fertő kialakulásáért és elburjánzásáért, amely végül elnyelte a harmadik Magyar Köztársaságot is. Ám a felelősségen korántsem egyenlő arányban kell osztozniuk az egyes szereplőknek. Az ősbűnt az utódpart követte el, mint láthattuk. Egységes föllépés esetén az állam-, majd az utódpart ellenzékét alkotó politikai erők – mindenekelőtt az MDF és az SZDSZ – még gátat vethettek volna a kibontakozó sötét üzemeknek. Már a rendszerváltozás folyamán is, de az első ciklus idején bizonyosan. Ám az Ellenzéki Kerekasztalt 1989 őszén fölborították a pártok, s attól kezdve az egymással szembeni rivalizálás, az egyre elszántabbá váló küzdelem fölülírt minden egyéb szempontot.

A második ciklusban a baloldalon létrejött a pártfinanszírozás rendbetételéhez szükséges két-harmados többség. Az MSZP-nek és az SZDSZ-nek azonban eszében sem volt élni vele, pedig az akkori (alaposan megvert) ellenzék érdekelt – és feltehetően partner is – lett volna a rendezésben. Ám a Tocsik-ügy arról adott jelzést, hogy a kormánypártok egész másban voltak érdekelték. Ez pedig elsősorban a szabaddemokraták súlyos felelősségét veti föl, akik a jelek szerint betársultak a szocik régóta folyó bizniszébe.

A harmadik ciklusban a Fidesz és szövetségesei esetében hiányzott a mindinkább elfeketedő pártfinanszírozás kifehérítéséhez szükséges többség. A

kétharmados többségnél jobban csak az erre irányuló *szándék* hiányzott. Éppen ellenkezőleg: Orbánék a rabló fekete pártfinanszírozás minden addiginál szervezettebb, hatékonyabb és feketébb rendszerét építették ki és működtették első kormányzásuk során. 2002-es bukásukat követően pedig – főként az ügyészség birtoklása révén – meg tudták akadályozni, hogy az immár kriminálissá vált jelenségekkel szemben büntetőjogi eszközökkel is föl lehessen venni a harcot.

Az újra kormányra került baloldalon nemcsak a kellő kétharmados többség, de a szándék se volt adott a kérdés törvényes rendezéséhez. (*Bauer Tamás*, aki SZDSZ-es képviselőként már 1999-ben kezdeményezte a parlamentben a pártfinanszírozás rendbetételét, majd önálló törvényjavaslatot is beterjesztett erre vonatkozóan, valójában magányos harcosként küzdött, mi több: a nemes szándékú, ám a reális viszonyokkal nem számoló politikai Don Quijote szerepébe szorult. Saját pártjában pedig a perifériára.)

2004-ben azonban olyan szereplő lépett a színre, s foglalta el a kormányfői széket, akinek föltett szándéka volt a pártfinanszírozás rendbetétele: „A pártelvű vetélkedés tisztaságát legerősebben a szürke zónával érintkező pártfinanszírozási rendszer árnyékolja be... A demokratikus és nyílt pártverseny feltétele a mai követelményeknek megfelelő párt- és kampányfinanszírozás kialakítása. Ennek során a jelenlegi *három-négyszeresére* kellene emelni a pártok működési, és mintegy *ötvenszeresére* a választási kampány költségvetési támogatását... Az új szabályok lehetőséget teremtenének arra, hogy a jelenleginél sokkal

szigorúbban korlátozzuk a magánszemélyek és az üzleti vállalkozások bekapcsolódását a pártok tevékenységének finanszírozásába. A javasolt szabályozással keletkező államháztartási többletkiadás nem éri el a nemzeti jövedelem *egy ezrelékét*. Ez csekély ár a – legalább pénzügyi értelemben – tiszta, demokratikus pártversengés feltételeinek megteremtéséért.” Gyurcsány Ferenc még sportminiszter korában írta ezt *Merjünk baloldaliak lenni* című politikai röpiratában.¹²⁸

„Szó, szó, szó” – mondhatnánk erre Hamlettel. Ám egyrészt a másik oldalon Orbántól – hiába akarunk – nem tudnánk idézni hasonló szavakat. Aki tud, annak nagy összeget lennék hajlandó fizetni (ha volna pénzem, s ha volnának ilyen szavak.) Másrészt Gyurcsánynál tettek is következtek a szavak után: miniszterelnökként több alkalommal is kezdeményezte a pártfinanszírozás reformját, továbbá a képviselők javadalmazásának tisztába tételét. Volt, amikor már saját pártjában megfeneklett a dolog, amikor pedig ott keresztül tudta verni, a Fidesz ellenállásán bukott meg a kétharmados többséget igénylő javaslat. Egy-szer Orbánékat is sikerült legalább tárgyalóasztalhoz ültetni az Eötvös Károly Intézet közreműködésével, ám ők az utolsó pillanatban kihátráltak a csaknem kész megegyezésből. Gyurcsány – saját elmondása szerint – ekkor kérte meg Puch Lászlót, hívja föl Simicskát, és kérdezze meg tőle, mi történt. Miért léptek vissza az utolsó pillanatban? A megkérdezett a beszámoló szerint visszakérdezett: te se gondolhatod

¹²⁸ Mozgó Világ, 2004/4. sz.

komolyan, hogy jó lenne, ha a pártoknak világos képük volna arról, hogy milyen pénzekből működnek. Még mit nem? Ez így jó, ahogy most van: hogy legföljebb sejtik...

Hogy Orbán és társai korlátlan uralomra jutását követően milyen feneketlen anyagi fertőbe süllyed el a magyar politika, azt a könyv utolsó fejezetében próbálom meg bemutatni. Már amennyire a dolog – annak természete folytán – egyáltalán látható.

Az új feketegazdasági rend (körvonalai)

Orbánék kétharmados győzelmével merőben új helyzet állott elő Magyarországon. Hogy ez milyen eredményre vezetett *a politika látható szférájában* azt pontosan tudjuk. A kormányzat villámgyorsan megszállta és hatástalanította a demokratikus hatalommegosztás intézményrendszerét: kiépült az autokrácia, magyarul: az egyeduralom. Amit – a jogállami intézmények negligálása folytán – önkényuralomként gyakorolnak. De mi történt eközben az orbáni uralom gazdasági hátországában, a Simicska által fémjelezhető, *alig látható hatalmi szférában*?

Nem árt ismételten emlékeztetni rá: Orbán már 1994-ben ez utóbbiban jelölte meg a politika lényegét! Nem lehet elégszer idézni az ifjú pártelnök akkori Antall-kritikáját, mert ez adja az egyik legfontosabb kulcsot későbbi politikája megértéséhez: „Meg kellett volna találni azt a nyolc-tíz nagyvállalkozót, akik majd Magyarország nagytőkései lesznek... És ezeket kellett volna... támogatni. Ezekkel kellett volna személyes kapcsolatot kiépíteni, amelyet ők aztán jól tudtak volna a piacon használni mint versenyelőnyt. Azt a kapcsolatot, amely őket Magyarország miniszterelnökéhez vagy annak legfelsőbb köréhez fűzi... világossá tenni, hogy ez a mi nyolc-tíz emberünk... Antall ezt elmulasztotta. Nem volt hajlandó foglalkozni ezekkel a dolgokkal... Szerinte ez nem tartozik a politika területére, holott a politikának ezek adják a

lényegét, mert ezen a háttéren vetítődik ki a politikának a képe.”¹²⁹

Minden jel arra utal, hogy Orbán Lajos és Simicska Viktor 2010-ben ott folytatta, ahol 2002-ben abba hagyni kényszerült. Újra beindult az a szivattyúrendszer, amely a közpénzek párt- és magánszférába való átáramoltatását végzi. Ez a szivattyú a jelek szerint a korábbinál is nagyobb hatásfokkal működik, ami az óriásira nőtt hatalmi erőforrásokat (s a működtetők emberi minőségét) ismerve egyáltalán nem meglepő. A hatékonyság (továbbá a mohóság és a gátlástalanság) illusztrálása céljából vessünk egy pillantást a kolontári vörösiszap-katasztrófa – pontosabban az azt követő rehabilitáció – néhány mozzanatára. Látni fogjuk, hogy Orbán nyílt színen előadott giccses retorikai mutatóványai mögött ezerral megy Simicskáék cinikus gazdasági nyomulása. Az utóbbi csak látszatra ellentétes az előbbivel: inkább egyfajta munkamegosztásról beszélhetünk. A miniszterelnök parlamenti vagy tévéspotként előadott könnyfakasztó szövegeiből fölösleges volna idézni, idézzünk inkább azokból a tényfeltáró cikkekből, amelyek a jótékonyság háttérben ügylődő vámszedőire vetnek némi fényt.

„Ez csak pár száz embernek volt vörös iszap, a többieknek aranyiszap – vélik helybeliek, akik szerint feltűnő volt a munkagépek túlmozgása. – Elképesztő összegeket kerestek a kivitelezők, látszott, minél több gép, minél több munkaóra... Az embereknek meg kiszúrták a szemét az ingóságaikra adott pénzzel... A kerti gépeink, a gépkocsink ment tönkre, mégis

¹²⁹ Debreczeni József: Orbán Viktor. Budapest, 2002. Osiris Kiadó. 273-274. o.

bútort kellett vennünk. Azt mondták... csak bútortalványt tudnak adni... Így vettünk bútort majdnem félmillió forintért. Azt, amit ők leszállítottak, a felért-kétharmadáért meg lehet venni más boltokban, de mi csak egy helyen, a Magyar Bútor- és Faipari Szövetség Budapestről kihelyezett üzletében vásárolhattunk – panaszkodik valaki.”¹³⁰

„Fidesz-közeli cégek gazdagodtak a vörösiszap-katasztrófa utáni újjáépítésből. Offshore cégeket tettek villámgyorsan »szalonképessé« az állami kármentesítési munkák milliárdjaiért. A Vidékfejlesztési Minisztérium által szerződötett kármentesítési fővállalkozó, az állami Mecsekérc Zrt. a parván: 18 milliárd forintot oszthat szét ilyen magántársaságok között, amelyek azután láthatatlan kezekbe osztják tovább a pénzt és a munkát. Hogyan is birkózna meg három és fél milliárdos megbízásával a 24 fős, novemberig Simicska Lajos és Nyerges Zsolt... svájci cégével egy helyre, azonos ügyvezetővel bejegyzett Pentávia Kft., ha nem úgy, hogy továbbadja feladatai jó részét jó kezekbe?... A tetemes összeg... több mint 90 százalékát jól körülhatárolható, azonos tulajdonosi kör kapja meg, s hogy... kik az al-vállalkozók, azt nem köti az adófizetők orrára. Százmilliókért lehet anonim módon beszállítani térkövet, kavicsot, földgépet, ablakot, ajtót piaci verseny nélkül.”¹³¹

„Egy közeli dolomitbányából, Szőcrről szállítottak anyagot Kolontárra a helyreállításához közvetlenül a tragédia után, ám információnk szerint ezt köve-

¹³⁰ Ferenczi Krisztina: Aranyiszap. Népszabadság, 2011. 09. 24.

¹³¹ Ferenczi Krisztina: Kolontár: itt az idő. Népszabadság, 2011. 10. 04.

tően egy jóval távolabbi lelőhelyről, a Pápa melletti Ugodról hozták a kármentesítéshez szükséges murvát. Ezt a bányát a Dolomit 2002 Kft. bérlti, melynek tulajdonosa *Simicska József* – ő egyben ügyvezető igazgató is – és *Simicska Tibor*.¹³²

Simicska és Nyerges közös svájci cégére, illetve magára *Nyerges Zsoltra* érdemes visszatérni. A Figyelő szerint Nyerges „a Radóc utca 8. szám alatti Mahir-székházban fogadja partnereit. A Mahir Zrt. vezérigazgatója Simicska Lajos, és a céget részben Simicska, részben a Nemzet Lap- és Könyvkiadó Zrt. birtokolja. E vállalatban Nyerges Zsolt nem visz tisztséget, de az őket ismerő forrásaink szerint a két üzletember üzleti aktivitása nem választható szét: egy körben dolgoznak, ahol megkérdőjelezhetetlenül Simicska a főnök, de Nyerges szerepe is meghatározó. Sőt, mesélik mások, téved, aki szerint utóbbi csak segítője Simicskának; valójában nagyhatalmú és komoly befolyású üzletember, aki önállóan is közvetlen kapcsolatrendszerrel rendelkezik az üzleti világban, és a jobboldali politikában, egészen Orbán Viktor miniszterelnökig.”¹³³ A szolnoki ügyvéd a helyi Verseggy Ferenc Gimnáziumban érettségizett – akárcsak Lévai Anikó. Talán a hozzá fűződő ismeretsége okán került a legbelső körbe (jó barátja, Ökrös Imre a testvér: Lévai Gizella élettársa). „Mindezekről... szerettük volna az érintettet is megkérdezni, de ő jelezte a Figyelőnek: üzleti ügyeiről sohasem nyilatkozott a sajtónak, és ehhez szeretné tartani magát a jövőben is.”¹³⁴

¹³² Ferenczi Krisztina: Titkos kármentesítés. Népszabadság, 2011. 08. 20.

¹³³ http://www.mgyosz.hu/gazdhirek/20100616/iranyito_b.htm

¹³⁴ Uo.

Simicska és Nyerges szoros kapcsolatáról korábban (egyetlen esetet, illetve rövid periódust kivéve) nem tanúskodott nyilvános adat – a közös svájci cég létezésének az origo.hu majd a Népszabadság által történt nyilvánosságra hozataláig. „A Zollikon településen bejegyzett Basis Invest GmbH többségi alapítója Simicska Lajos. A kisebbségi rész Nyerges Zsolté. A társaság vezetője a helyi illetőségű Walter Hediger. A cég tevékenységének a regisztrációs adatokon kívül nincs nyoma az interneten. Ez azt a benyomást kelti, hogy a Basis Invest szintén egy adómérséklési okokból Svájcban alapított, nyilvános tevékenységet nem végző társaság... Walter Hediger tucatnyi egyéb, ugyanazon a zollikoni címen működő vállalkozásban tölt be hasonló irányítói szerepet. Ez... arra utal, hogy Hediger az ilyen hálózatok cégeinek vezetésével megbízott névleges, „delegált” ügyvezető lehet... A Google Street View oldala alapján a zollikoni címen kifejezetten diszkrét, takaros alpesi házikó található. Kinézetre semmi nem árulkodik arról, hogy bent cégvezetési nagyüzem zajlana... Hediger mások mellett kazahokkal, Dubaiban lakó üzbégekkel, kínaiakkal dolgozik együtt... vezet egy – kivételesen saját honlapon jelentkező – orosz háttérű energiacéget is.”¹³⁵

A lap szerint a Simicska–Nyerges duó tevékenysége messze túlmegegy az üzleti szférán: „az a közvélekedés, hogy a két, a teendőket állítólag megosztó üzletembernek komoly hatása lehet állami vállalatok vezetőinek kinevezésére, üzleti döntéseikre, köz-

¹³⁵ Marnitz István: Simicska és Nyerges svájci bázisa és különös ügyei. Népszabadság, 2011. 08. 08. Négy nappal a lap cikkét követően megszüntették a szóban forgó céget!

pénzek kifizetésére.” A régi gimnáziumi haver, katon- és szakkollégiumi szobatárs (aki botrányos APEH-elnöksége óta Nyergeshez hasonlóan szintén elérhetetlen a nyilvánosság számára) tehát nemcsak a médiában, az építőiparban, az élelmiszeriparban és a bankszektorban nyomul gőzerővel, de a saját – régi helyükre visszaültetett – emberei segítségével *állami kulcspozíciókra is kiterjeszti a befolyását. Vida Ildikón* keresztül például a nyomozati joggal bíró összevont adó-, vám- és pénzügyőrségre; *Baranyay László* révén az állami vagyontárgyakkal parlamentáris kontroll nélkül rendelkező *Magyar Fejlesztési Bankra*, továbbá *Petykó Zoltánnal a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségre* is, de a lista nyilván igen hosszú lehet.¹³⁶

A Figyelő szerint a másik gazdasági mogul, akit a miniszterelnök – Simicska mellett – igen szoros kapcsolatot ápol, *Csányi Sándor*, az ország leggazdagabb embere. (Simicska vagyonának valós méretei nem ismertek.) A legnagyobb magyar (sőt regionális) bank elnök-vezérigazgatója és résztulajdonosa, továbbá hatalmas energia- (MOL) és élelmiszer-ipari érdekeltségek ura. Aki nemcsak Orbán gazdaságpolitikai projektjeiben vállalt nyilvános támogató szerepet (bankadó), de a populisták népszórakoztatás felendítésében is (MLSZ-elnökség). A Figyelő szerint (a nyilvánosságot Simicskával ellentétben nem kerülő) Csányi embere *Pintér Sándor* a régi-új belügyminiszter, aki 2002-től 2010-ig az OTP igazgatótanácsában ült, továbbá a PSZÁF élére visszahelyezett *Szász Károly* is.

¹³⁶ Brückner Gergely: Csányi vagy Simicska? Ki az úr a magyar gazdaságban? Figyelő, 2010. 08. 26.

Pintér Sándor, mielőtt újra belügyminiszter lett, eladta cégbirodalmát, mintegy másfél milliárdért. A látszat szerint neki már semmi köze sincs azokhoz a biztonsági cégekhez (Civil Zrt.), amelyeket korábban birtokolt, és amelyek most kapnak csak igazán hatalmas állami megrendeléseket. Fölvetődik a gyanú, hogy az eladás csupán formális volt. Kántor Tibor, az új „tulajdonos” (stróman?) a hírek szerint érezteti a megrendelőkkel (állami és önkormányzati körökben egyaránt), hogy ki áll a háttérben továbbra is. A „megrendelők” így aztán nagyon készségesek... Egy rendes országban egy rendes adóhatóság ilyenkor persze megvizsgálná, miből volt az új tulajdonosnak másfél milliárd forintja, hogy korábban mennyi adózott jövedelme volt és így tovább. De hol van itt rendes ország? A mai Magyarországon a hatóságok nem kutakodnak „védett személyek” után.

Simicska mellett (mögött) az utóbbi években a fideszes gazdasági háterszág egyik kulcsfigurájává vált *Fellegi Tamás*. Orbán egykori szakkollégiumi tanára, későbbi politikai tanácsadója, mai minisztere. Fellegi az Orbán-kormányba való belépésekor szintén „eladta” a nevén szereplő tulajdonrészeket. (A „vevő” Nyerges Zsolt lett.) Az Infocenter nevű cég a fideszes médiabirodalom olyan zászlóshajóiban rendelkezett meghatározó részesedéssel, mint a Heti Válasz, a Lánchíd Rádió vagy a Class FM. Finoman szólva „nem életszerű”, hogy ezek tisztán üzleti alapon cseréltek gazdát, és kikerültek volna a párt érdekköréből. Fejlesztési minisztereként, az állami vagyonnal való gazdálkodás, az infokommunikáció, a hazai és uniós pénzekből megvalósuló fejlesztések gazdájaként Fel-

legi abszolút bennfentes, Orbán feltétlen bizalmi embere. Utóbbi nem véletlenül bízta rá a stratégiai jelentőségűnek vélt orosz és a kínai gazdasági kapcsolatok bonyolítását.

Simicskán, Csányin és Fellegin kívül megemlíthető a másik dúsgazdag milliárdos *Demján Sándor*, aki többek között a magyar takarékpénztári hálózat vezére és a VOSZ-elnöke, továbbá *Hernádi Zsolt* MOL-vezér. Csányi és Hernádi a Videoton-stadion kormányfői páholyának állandó vendégeiként, Demján a Felcsúton leölt mangalica hüllő teteme fölött Orbánnal pálinkázó alkalmi „böllérként” tökéletes illusztrációi annak, amiről a Fidesz ifjú elnöke 1994-ben beszélt: ők „a miniszterelnök tőkései”.

Utóbbi nemrég a parlamentben jelentette ki: a kormány az OTP mögött áll. Korábban a Demján-féle takarékpénztárak mellett foglalt állást. 2010. okt. 14-én a szövetkezeti bankok harmadik európai fórumán közölte: a magyar takarékszövetkezeteknek nagyobb szerepet szánunk „az ország pénzügyi vérkeringésében”. Azoknál a takarékszövetkezeteknél, ahol „a fokozott aktivitás” tőkét igényel, a kormány készen áll arra, hogy hosszú futamidejű kölcsöntőkéket biztosítson. S mi történt egy évre rá? Az Országos Takarékszövetkezeti Szövetség nem csatlakozott ahhoz az alkotmánybíró-sági beadványhoz, amelyben a Magyar Bankszövetség a devizahitelek végtörlesztéséről szóló törvény megsemmisítését kérte. Az OTSZ alelnöke egyben ismertette a végtörlesztőknek szóló első takarékszövetkezeti hitelajánlatokat. Kifejtette: arra számítanak, hogy a végtörlesztési lehetőségnek köszönhetően visszanyerik korábban elvesztett ügyfeleik egy részét. A devizahite-

lüket egy összegben visszafizetni képes adósok számára – a bankok rovására – kedvezményt adó kormányzati intézkedés egyik nyertese tehát a Demján-féle takarékszövetkezeti hálózat lehet.

A nagy kereskedőláncokra kivetett különadó révén – amit úgy szövegeztek meg, hogy ne érintse a „mi kutyanék kölyke” *Lázár-testvérek* üzlet-hálózatát – ugyanez a hatalmi technika nyilvánult meg. Megtetézve a közszolgáltatiból kormányzat-szolgáltatívá tett tévéhíradók napi CBA-s ingyen-reklámjaival. A legújabb fejlemény: a kormány 2011. november 9-én arról hozott döntést, hogy 2014. december 31-ig tilos lesz 300 négyzetméter fölötti kereskedelmi célú ingatlant építeni. A tilalom alól csak a kormány adhat felmentést. A példátlan intézkedés látszólag a hazai kiskereskedőket védi, a multik elleni szabadságharc jegyében. Ám ez csak a látszat. A 300 négyzetméter ugyanis messze alatta van a nagy bevásárlóközpontok átlagos méretének. A „plázastop” minden jel szerint a fideszes oligarchiához tartozó nagy magyar élelmiszer-kereskedelmi láncok erősítését szolgálja. A kormányrendelet aligha szól másról, mint a CBA és a Coop közös akvizíciójának védelméről. A Match, a Profi és a Cora áruházláncok tervezett felvásárlása után a bekebelezett áruházak értéke jelentősen nőni fog a plázastoppal: nem települhet melléjük konkurens. A terv magvalósulása esetén a CBA a Tescót megelőzve vezető pozícióba kerülne a magyar „piacon”.¹³⁷

¹³⁷ http://www.napi.hu/magyar_vallalatok/csondben_dontott_a_kormany_a_plazastoprol_nem lett semmi az_igeretbol.501429.html

De utalhatunk a *lex Járaira* is, amely 2010 nyarán kivette az extra pénzügyi adó hatálya alól a két évnél rövidebb ideje alapított biztosítokat, mindenekelőtt Orbán kedvenc jegybankelnökéét (CIG Pannónia Életbiztosító).

A példákat sorolhatnánk még, ám ennyi is elég, hogy rögzítsük: *Orbán 2010 óta gőzerővel építi azt az oligarchikus rendszert*, amihez 1998 és 2002 között csak hozzákezdeni tudott, ám amihez most kivételes lehetőséget kapott a kétharmados többség elnyerésével. Az oligarchikus berendezkedés lényege a *politikai és a gazdasági szféra személyes kapcsolatokon keresztül való antidemokratikus összefonódása*. A kétharmaddal olyan közintézményeket kebelezhetett be az autokratikus hatalom, mint az Állami Számvevőszék, az MNB Monetáris Tanácsa (az elnöki poszt megszerzése csak idő kérdése), a Költségvetési Tanács, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete és a Gazdasági Versenyhivatal. Ezek hivatása az volna, hogy a kormányzatot a gazdasági alkotmányosság keretei között tartsák, ám erről immár szó sincs. A hatalom által privilegizált magántőke úgy nő össze az államszervezettel (végeképp az illegalitás mocsarába nyomva a pártfinanszírozást is), ahogy az leginkább egyes latin-amerikai, kelet-európai, délkelet-ázsiai és fekete-afrikai diktatúrákban figyelhető meg.

Minden jel arra utal, hogy *a nyílt színen zajló autokratikus politikai építkezés mögött, a gazdasági szférában is zajlik egy roppant méretű hatalomkoncentráció*. Akár a vízilabdában: a lelátóról csak a víz fölötti küzdelem követhető nyomon, ám a nézők a felszín

örvényleseiből sejtik, a sportágat közelebből ismerők pedig pontosan tudják, hogy a víz alatt legalább olyan kemény harc dül, mint a víz fölött. Sőt: annál sokkal durvább és alattomosabb.

Annak idején Magyar Bálint írta le a „szervezett felvilág” működését. Most, amikor az 1998 és 2002 közti időszakkal ellentétben nem csak feles, de kétharmados parlamenti többség társul a kormányhatalom mellé, még inkább a maffiát idéző módszerekkel zajlik a fideszes tökefelhalmozás. „Az új technika lényege a »take over«: amikor magánvállalatok kiszorítása és újak felépítése helyett a meglévőket veszi át jogon kívüli eszközökkel a szervezett felvilág. Ahhoz, hogy... ajánlata egy vállalat átvételére visszautasíthatatlan lehessen (»an offer you cannot refuse«), legalább négy fenyegető potenciállal kell rendelkeznie: (1) korlátlanul uralt jogalkotói hatalommal, (2) párt-hű ügyességgel és rendőrséggel, (3) lojális adóhatósággal és (4) az állami megrendelések és pályázatok feletti teljes kontrollal.”¹³⁸

Rögzítsük: mind a négyfelé rendelkeznek. És gátálástalanul alkalmazzák is őket:

„Az ajánlat vonatkozhat egy cég részben vagy egészben történő átvételére, függően a tulajdonos együttműködésétől vagy zsarolhatóságától, piaci áron vagy könyv szerinti értéken. Ellenkezés esetén bevethető az országgyűlés, amely egy hirtelen törvénymódosító indítvánnyal ki tudja iktatni a piacról a meg nem kaparintható céget (ESMA)...”¹³⁹

¹³⁸ Magyar Bálint: A visszautasíthatatlan kétharmados ajánlat. Népszabadság, 2011. 03. 12.

¹³⁹ Uo.

Az ESMA nevű hirdetőcég régi konkurense volt Simicska Lajos vállalkozásának, a MAHIR-nak. Miután az utóbbi üzleti alapon korábban nem bírt az előbbi fölé kerekedni, a kormánytöbbség 2010 decemberében (szép csendben) módosította a *közlekedési törvényt*. Megtiltotta reklámhordozók kihelyezését a közutak területén, felettük vagy mellettük: azokon a helyeken ahol addig az ESMA hirdetett. Így nemcsak Simicska versenytársa szenvedett el igen súlyos veszteségeket, s került nehéz helyzetbe a piacon, de az állam és számos nagy önkormányzat is jelentős adóbevételektől esett el. „Az önkormányzatok fuldokolnak az adósságban... ez fájdalmas veszteség. Nem véletlen, hogy Kósa Lajos debreceni polgármester... a Megyei Jogú Városok Szövetségének vezetője megpróbálta módosítani a törvényt. Azt javasolta, hogy az önkormányzatok dönthessenek a tulajdonukat képező helyi közutak esetében, ettől még a tilalom fennmaradt volna az... autópályákon és gyorsforgalmi utakon. Hiába választották azonban újra alelnökké Kósát a Fidesz kongresszusán, a *lex Simicska* erősebbnek bizonyult s a debreceni polgármester kénytelen volt a módosító indítványt visszavonni.”¹⁴⁰

(Orbánék, mint tudjuk, nem tegnap kezdték az effajta „politikai gazdaságtan” gyakorlását. Már az első ciklusban, ellenzékben is éltek hasonló eszközzel: miután Varga Mihály interpellációja nyomán a parlament 1992-ben vámmentességet adott a társadalmi szervezetek gépkocsi-behozatalára, a Fidesz gazdasági cége import luxusautó-kereskedő és kölcsönző

céget hozott létre. És tudjuk azt is, hogy nemcsak a párt vagy Simicska, hanem személy szerint Orbán érdekében is belendült olykor a törvényalkotás gépezete. Emlékezzünk csak a kormányfő tokaji üzlettársa, Szász István Attila „nem-taggyűlési” jegyzőkönyvben szereplő nevezetes mondatára: „Dolgozom a Hegyalja-törvényen”!)

Térjünk vissza a kolontári iszapkatasztrófához, amely a szokásos eseti közpénz-lecsapolásnál jóval többre is lehetőséget adott Orbánéknak. „Magyarország az országgyűlési választások utáni legfontosabb pillanatához érkezett. A legfontosabb pillanathoz, amikor el fog dőlni... hogy valóban megváltoztak a dolgok, valóban új korszakban élünk, vagy maradt minden a régiben” – mondta 2010. október 11-én a Házban a nagyhatalmú miniszterelnök, akinek a szavát ezúttal is komolyan kell vennünk. Annál is inkább, mert a nap végén elégedetten nyugtázhatta: mindent elért, amit akart. Egy héttel a kolontári gátszakadás után olyan gátat sikerült átszakítania a politikában, ami addig érinthetetlennek tűnt. A demokrácia szétzilálását követően a '89-es rendszerváltozással született gazdasági és társadalmi rend falát is sikerült megbontania. Mert a parlamenten rendkívüli eljárással keresztülvert *honvédelmi törvénymódosítás*, amit – a Jobbik és az MSZP igenjeit is bekasszírozva (!), az LMP szemérmes tartózkodása mellett – megszavaztatott; Kövér házelnökkel és Schmitt elnökkel még aznap aláíratott, a másnapi (!) Magyar Közlönyben kinyomtatott, nem jelentett ennél kevesebbet. Azt jelentette, hogy az Orbán uralta állam ettől kezdve bármikor, bármelyik magántulajdonban lévő vállala-

¹⁴⁰ <http://www.gepnarancs.hu/2011/07/torvennyel-kiszorított-versenytárs/>

latra ráteheti a kezét. Még hozzá sima kormányrendelettel: „Gazdálkodó szervezet működése rendeletben – a (3) bekezdésben meghatározottak szerint – a Magyar Állam felügyelete alá vonható”. A miniszter vagy kormánybiztos „a rendkívüli intézkedés bevezetését előidéző helyzet közvetlen elhárításával, illetve következményeinek enyhítésével összefüggésben dönt a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szerve hatáskörébe tartozó ügyekben; kezdeményezheti a gazdálkodó szervezettel szemben a 34. § (1) bekezdése szerinti szolgáltatás elrendelését”. Mi rendelhető el a 34. § (1) szerint? „A honvédelem feladatainak végrehajtása érdekében” többek között „meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítése vagy igénybevételenek tűrése”. Ki mondja meg, mi a honvédelem érdeke? Természetesen a kormány – azaz Orbán Viktor. Hogy mely cégekről és érdekeltségekről derül ki a későbbiek során, hogy állami kéz alá kell vonni őket, s hogy mit kell majd „teljesíteniük”, illetve „tűrniük”, annak viszont csak a jóisten a megmondhatója. S ha ő sem, akkor Simicska Lajos.

De adjuk vissza a szót Magyar Bálintnak, aki a magáncégek einstandolásának egyéb technikai részleteit mutatja be: „a cél érdekében aktivizálódhat az ügyészség, az adóhatóság, a Kehi vagy más állami ellenőrző szerv. Bármelyik képes akár a teljes üzletet ellehetetleníteni. S miután a vállalkozók jelentős része... a szürkegazdaságban is mozog, nagy részük ezért különböző mértékben, de fogható. Az alkalmazható jogszerű retorziók a pénzügyi bírságtól a szabadságvesztésig terjedhetnek. S a már említett állami szervek politikailag motivált szelektív érdeklődése biztosítja a kellő

meggyőző erőt az üzletek nyélbe ütéséhez. A megoldások széles skálán mozognak... olyanok is vannak, akik a szabad elvonulásért cserébe válnak meg tulajdonuktól vagy annak egy részétől. S mivel az új kurzusban a focit szeretni kell, egyeseknek – ki tudja, jutalomból vagy büntetésből – örökbe kell fogadniuk egy-egy futballcsapatot is. [Lásd például Leisztinger Tamást a Diósgyőr vagy Matyi Dezsőt a Pécsi MSC vonatkozásában – D. J.] A politika és a gazdaság közötti üzletmenetet az ügyészség és az adóhatóság nyomatékos aktivitása tartja élénken. A korrupcióval jogosan vádolhatók közötti önkényes szelekció, illetve az azzal alaptalanul besározottak példája csak erősíti a szervezett felvilág és a gazdaság közötti »nemzeti együttműködés« készségét. Annál is inkább, mert immár ők is tudják, hogy »ezek nem viccelnek«¹⁴¹

Magam is számos cég-einstandról szóló történetet hallottam. Némelyik áldozatot személyesen is ismerem, konkrét neveket és cégeket azonban nem mondhatok, mert az illetők félnek a nyilvánosságtól. Hiszen ők is tudják: „ezek nem viccelnek”. Igen ám, de azt is tudnia kellene mindenkinek, hogy *minél jobban félnek tőlük, ők annál kevésbé fognak viccelni*. És nemcsak azért, mert „ezek a fiúk” bizony ilyenek, hanem mert az efféle dolgok csakis a félelem közegében működőképesek.

A 2010 tavasza óta zajló szabadrablás persze nem nélkülözi a fedőideológiát: mindez egy társadalompolitikai koncepció jegyében történik. „A társadalmi vízió nem más, mint az új »nemzeti« tulajdonosi

¹⁴¹ Magyar Bálint: A visszautasíthatatlan kétharmados ajánlat

réteg és középosztály megteremtése a mágánsoktól a kisvállalkozói egzisztenciáig... A hatalmi szempontoknak alárendelt gazdaságpolitikát a célirányos juttatások és sarcolások kettőssége jellemzi... A juttatások (adókedvezmények, régi és új Széchenyi-terv) a nemzet »egészséges« szaporodását... a keresztény középosztály megerősítését stb. szolgálják. A költségvetési egyensúlyt biztosítandó elvonások pedig átideologizált, büntető sarcként jelennek meg... Mikor... a jórészt államilag finanszírozott nagy rendszerektől kénytelenek jelentős forrásokat elvonni... a »gyanús pénzügyeket feltárando átfogó vizsgálatra« bejelentkezik az elszámoltatási kormánybiztos, ahogy az a felsőoktatásban történő 38 milliárdos zárolás bejelentését megelőző napon is történt.

Ha e nagy intézményi bevételek sem elegendőek, akkor átideologizált érvekkel megindul a magán megtakarítások lerablása. Ha a magán-nyugdíjpénztári megtakarításokat el akarják vonni, akkor hangulatot keltenek: »eltözsdezik a pénzünket«. S ha ez sem elég, a tagok megzsarolásával és bennmaradásuk technikai ellehetetlenítésével, megfélemlítéssel biztosítják a 3000 milliárdos vagyon döntő részének einstandját... Akiktől pedig nincs mit elvenni, azoknak kevesebbet kívánnak adni. »Fent« megpróbálják kiszorítani a »nemzetidegen« szellemi és gazdasági elitet, »lent« megregulázni a »nem nemzetalkotó« szegényeket... 90 napra harmadolják a munkanélküli-ellátást, a minimálbér felére csökkentik az összegét, az ellátásban részesülőket... bármilyen közmunkára lehet kötelezni.¹⁴²

¹⁴² Magyar Bálint: i. m.

2010-ben földcsuszamlásszerű változás történt a hazai párterőviszonyokban – a Fidesz javára s az MSZP kárára. Adódik a kérdés: *hogyan érinti mindez a két párt gazdasági hátországában csaknem két évtizede létező illegális együttműködést?* Szüksége van-e még erre egyáltalán a korlátlan hatalmat (s ezzel együtt korlátlan lehetőségeket) birtokló Fidesznek? Létezik-e még a „Puch–Simicska tengely”? Amit ma bizonyára „Simicska–Puch tengelynek” ildomos nevezni. Nos, úgy tűnik, létezik:

„Szocialista felügyelettel kaszál milliárdokat a lottón egy Fidesz-közel cég. Évi 150-170 milliárdos árbevételéből rendre mindössze 5-6 milliárd forint adózott nyereséget produkált az állami tulajdonú hazardjáték-monopólium, a Szerencsejáték Zrt. az elmúlt években... Miért folyik be olyan kevés osztalék a... monopolhelyzetben lévő állami óriáscégektől a központi költségvetésbe, mire költik ezek a köztulajdonban lévő vállalatok a bevételeiket? A Szerencsejáték Zrt. az ország egyik legnagyobb tévéműsor-megrendelője. A sorsolási műsorokra idén közel 3 milliárd forintot költ el az állami cég közbeszerzési eljárás nélkül, a beszállító... a Hung-Ister Zrt., melynek tulajdonosa 50 százalékban a Simicska Lajos érdekeltségi körébe tartozó B-Reklám Kft. A Hung-Ister Zrt. felügyelőbizottságában korábban szerepelt Nyúl Sándor, a Trigránit csoport [Demján Sándor cége – D. J.] vezérigazgatója, Liskay Gábor, a Magyar Nemzet tulajdonos-főszerkesztője és Vida Ildikó, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jelenlegi elnöke is. A 2010-es kormányváltás óta a felügyelőbizottság tagjai Dávid Gyula ügyvéd, az MSZP pártalapítványa, a Tancsics

*Alapítvány felügyelőbizottsági tagja és Nyerges Zolt ügyvéd, a Fidesz háttérembere*¹⁴³ Helyben vagyunk. Simicskát és Nyergest ismerjük – *Dávid Gyula pedig Puch embere*. A Táncsics Alapítvány Felügyelő Bizottságában, az előbbi tag, az utóbbi elnököl. Dávid régóta Puch ügyvédjeként is dolgozik.¹⁴⁴

De mekkora összegeket kasszíroz Simicska cége a Szerencsejáték Zrt.-től? Hatalmasakat. Az idén csak a sorsolási műsorok elkészítéséért évi 2,276 milliárdot. (Egy műsorperc 561 000 Ft-ba kerül, egy műsor 80 perces: kis híján ötven millió – minden héten.) Ezen fölül vannak egyéb reklámfilmek, idén 626 millióért. Persze nem az összegek az érdekesek – ezek csak cseppek a Simicska-tengerben –, hanem a valószínű tény: a közpénzekkel olajozott régi Puch–Simicska tengely még ma is megvan. Nyilván kisebb fordulatszámmal és fordított irányba, de forog. Ugyan mi szüksége lehet rá még mindig Simicskának és a Fidesznek? Ki tudja? Azt mindenesetre biztosra vehetjük, hogy Orbánék számára igen megnyugtató érzés lehet az, hogy a potenciális rivális pártban továbbra is az ellenőrizhetetlen és átláthatatlan – ám hozzájuk nagyon is kötődő – pénztárnoki hatalom erőterében folydogál a politikacsinalás...

A Fidesz kétharmados győzelmével előállt új helyzet tehát nem szüntette meg teljesen a két nagy párt (ez ma már csak az egyikre igaz!) közti régi cimboraságot. Ám alighanem megszüntetett egy másik kettősséget: a magyar politikai elit és a magyar gazdasági elit húsz

éven keresztül fönnálló, egyre egészségtelenebb és bűnösebb érdekszövetségét. Hogy egy sokkal egészségte-
lenebb és bűnösebb *alárendeltséggel* váltsa föl azt.

A rendszerváltozás óta eltelt két évtizedre visszaneézve megállapítható, hogy az a gazdasági, társadalmi, politikai szisztéma, amely hazánkban létrejött, az eltelt húsz évben mindinkább deformálódott. Egyre kevésbé hasonlított ahhoz a nyugati modellhez, amelyet a *versengő piacgazdaság* és az ugyancsak versengő *többpárti demokrácia* együttélésével lehet azonosítani. Ahol a gazdasági és a politikai szféra meglete egymást föltételezi ugyan, ám a kettő – az együttműködés ellenére – nem folyik egymásba, világos határ húzódik a kettő között. Nálunk e helyett mindinkább egy kelet-európai (ráadásul balkanizálódó) vircsaft működött, amelynek jellegadó vonása *a szabad versenyhez nem szokott vállalkozói osztály és a pártpolitikai versengést háborúvá torzító politikai osztály korrupt összefonódása volt*. Ahol a közjavak illegális, iparszerű fosztogatása egyfelől a politikai elit és a demokratikus intézmények kétségbeejtő hitelvesztéséhez vezetett. Másfelől oda, hogy a kórosan földuzzasztott, pazarló állam mind rosszabbul látta el a közfunkciókat (tovább növelve a legitimációs deficitet). Az *oligarchikus szimbiózis* ráadásul nemcsak a közhatalmat, de a „magán” jelzővel már alig illelhető gazdaságot is megnyomorította. Ott is uralomra jutott a piacot negligáló kontraszelekció. A tőkés vállalkozók a piaci siker helyett az állam, az önkormányzatok, a politikusok kegyeit keresték, utóbbiak viszont rá voltak utalva emezek – jórészt tőlük kapott s nekik utóbb részben visszajuttatott – feketepénzeire.

¹⁴³ <http://atlatso.hu/2011/08/15/frontbaratsag-egymilliard-folt-partszivattyu-a-szerencsepenzenek/>

¹⁴⁴ http://hvg.hu/itthon/20110815_simicska_puch_tengely_imp

A Fidesz elsőprő győzelme, s az ennek nyomán kiépített autokratikus berendezkedés véget vetett ennek az oligarchikus szimbiózisnak. Ha korábban lehetett azon tűnődni, vajon melyik tartja kézben és mozgatja a másikat – a gazdaság moguljai a politika vezéreit, vagy fordítva –, ma már nem lehet. *A kérdés eldőlt: a kétharmados fölhatalmazás és az annak révén kiépített egyeduralom révén a politika fölülkerekedett.* Amint azt pár példán keresztül láthattuk: a törvényhozás, az igazságszolgáltatás (ez az elnevezés hamarosan csak annyira lesz helyénvaló, mint a „közszolgálati média”), az adóhatóság és a többi hatalmi intézmény korlátlan alkalmazása által a kormány *momentán* azt tesz a magyar gazdaság szereplőivel, amit csak akar. Mesterházy Ernő tavaly tavasszal történt letartóztatása előre jelezte: az Orbán politikai vizeit zavarni próbáló vállalkozók akár Hodorkovszkij és társai sorsára juthatnak.

Személy szerint emlékszem, hogy az olyan vállalkozók is, akik amúgy utálták Orbánt, efféléket mondtak 2010 előtt: Most ő jön, tehát őhózzá kell alkalmazkodni. Nem baj, ha kétharmada lesz. Kibírjuk, ha királyságot csinál is: az üzlet akkor is a megszokott mederben folyik majd tovább. Most nála van az erő, de aztán ránk szorul majd ő is. Kettőn áll a vásár: ez nem változik.

Akik ezt hitték, tévedtek. (Az idő igazolta a Népszabadság 2010. január 23-i számában írt figyelmeztetésemet: „Gondoljátok meg, burzsujok!”) A régi oligarchikus egyensúly fölborult, a helyzet alapjaiban változott meg: a politika domináns szerepbe jutott. A gazdaság fölé kerekedett. Diktál és kényszerít. A legdurvább – másfél éve még elképzelhetetlen – eszközöket alkalmazza. Ma ez a helyzet.

Meddig még?

A jövő nem látható. Ám a múlt tapasztalatai és a jelen folyamatai alapján valószínűsíthetők (illetve valószínűtlennek tekinthetők) bizonyos későbbi fejlemények. Egy biztos: semmi se tart örökké. Különösen a politikában nem. Egyszer minden uralom véget ér – s a nagyon zárt, nagyon koncentrált, nagyon erősnek tűnő zsarnoki rendszerek gyakran nagyon hirtelen omlanak össze.

Két évvel ezelőtt, az Orbánról írt könyvem befejezésekor sokkal pesszimistább voltam, mint ma vagyok. Akkor úgy láttam, hogy a magyar demokrácia létét biztosító gazdasági, társadalmi és politikai feltételek egyre rosszabbul alakulnak, s a harmadik Magyar Köztársaság körül 2010-re elfogy a levegő. Úgy véltem, a rossz tendenciák tartósak lesznek. A szükségképpen kiépülő orbáni autokráciát ezért szintén tartósnak gondoltam – kiépítője reményeivel egyezően – akár több évtizedre is stabilizálhatónak.

A magyar demokrácia visszaállítását illetően ma sem vagyok túlzottan optimista. Ám az orbáni önkényuralmat sokkal kevésbé látom időtállóknak, mint két évvel ezelőtt. Ennek több oka van. Az egyik az, hogy 2009 táján *nem voltam elég pesszimista*: nem gondoltam, hogy ennyire durván, ennyire gátlástalanul, ennyire mohón élnek vissza az elnyert hatalommal. Hogy ennyi normát megsértenek, ennyi határon átlépnek, ennyire nem ismernek mértéket.

Ám az effajta mértéktelenség mindig, mindenhol visszaüt – a politikában különösen. Minél később, annál nagyobb.

Nem gondoltam azt se, hogy Orbánék ennyire fölkészületlenek, *ennyire alkalmatlanok az ország kormányzására*. Azt láttam, hogy a vezér személyiségét (ahogy arcát is) jócskán deformálta a váratlanul elvesztett hatalom nélkül eltöltött nyolc esztendő. Ám azt nem hittem, hogy a valóságérzékelése, a józansága oly mértékben roncsolódott, ahogy azt az egyre voluntaristább, a gazdasági és politikai realitásoktól mindinkább elszakadó, lassan ámokfutássá váló politikája jelzi. Ez nemcsak a gazdaságpolitikában mutatkozik meg – ott a leggyorsabbak a negatív visszahatások –, de szinte minden területen.

Orbán a szemünk előtt válik félelmetesből groteszkké és nevetségessé.

Rezsimjének kétségkívül *nem kedveztek a nemzetközi gazdasági folyamatok* sem. 2009 vége felé még az arra utaló jelek voltak többségben, hogy a világ (benne a számunkra kulcsszerepet játszó német gazdaság) lassan kilábal a válságból. Egy újabb konjunktúra veszi kezdetét, melynek hatása idehaza stabilizálja Orbán uralmát. S ezt a magyarok is olyanformán élik majd meg, mint a múlt század harmincas éveinek derekán a németek: az új politika, az új vezér, az új rendszer húzta ki őket a bajból – ami épp abban az időben amúgy is véget ért, a kedvezőre fordult világgazdasági folyamatoknak köszönhetően. Ma már biztos: Orbánnak nem lesz ilyen szerencséje – épp ellenkezőleg.

Annak a voluntarista politikának, amit a magyar politikai vezető mind vadabbul próbál ráerőszakolni az országra, a valóságra – s amely a könyvem tárgyát képező magyar politikai fertő minden korábinál szélesebb és mélyebb kiterjedésével jár együtt

– van logikája. Léteznek az általa magvalósítani kívánt „magyar modell”-hez hasonló berendezkedések. Ahol az autokratikus állam ráterpeszkedik a gazdaságra és a társadalomra. Növeli szerepét az energetikai és a bankszektorban, továbbá minden olyan infrastrukturális hálózatban (például vízművekben), ami monopolhelyzetet, így hatalmi státust jelent. Ezzel párhuzamosan a média, az oktatás, a művelődés, a sport fontos pozícióinak elfoglalása révén a társadalmi tudat formálásában is meghatározó szerephez kerül – a jövő nemzedékeket illetően is. Az egyházak támogatása gyakran hozzájárul az efféle rezsimek tartós megmaradásához, ahogy az jó pár volt és jelenlegi latin-amerikai vagy kelet-európai (posztszovjet) rezsim esetében látható.

Magyarország helyzete azonban más.

Perón Argentínájával, Chávez Venezuelájával, Putyin Oroszországaival szemben hazánk kicsi, nyitott gazdaságú, természeti kincsekkel (olaj- és földgázmezőkkel) nem rendelkező ország. *Az Orbán-rezsim tartósan nem finanszírozható* ilyen körülmények között. Ez ma már sokkal tisztábban látszik, mint egy évvel ezelőtt.

A magyar társadalom szabadságvágyát, demokrácia iránti elkötelezettségét illetően nem táplálhatunk illúziókat. Nemcsak a 2010 tavasza után történtek, de a kádári konszolidáció hosszú évtizedei is azt igazolják, hogy a magyarok jól elvannak demokrácia nélkül, egy autokratikus hatalom alattvalóiként. Ám ne feledjük: az 1956-os forradalom leverése után *két körülmény együttes fennállása* miatt tudták újra ráerőltetni a magyar társadalomra az egypárti uralmat: (1)

a mérsékelt, viszonylagos, ámde tartós *anyagi gyarapodás és biztonság*; (2) a forradalmat brutálisan leverő *megszálló hadsereg* jelenléte miatt.

Az Orbán-rezsim számára egyik körülmény sem adott. 2011 novemberében a jelek arra utalnak, hogy a kormányzat másfél éve zajló gazdaságpolitikai ámokfutását hirtelen extrém módon fölgyorsíthatják a negatív külgazdasági folyamatok. Ennek nyomán fölgyorsulhatnak a politikai események is, bekövetkezhetnek váratlan fordulatok. A vég talán drámai lesz – de úgy érzem, sokkal közelebb van, mint korábban hihettük, s ma hinni merjük.

Készülnünk kell rá, mert az autokratikus rezsim bukását nem követi szükségképpen a demokrácia újraépülése. Azt nekünk, magyar demokratáknak kell felépítenünk. Nagyon nehéz lesz, korántsem biztos, hogy sikerül. A siker egyik legfőbb feltétele, hogy a magyar politika kimásszon abból a mocsárból, amelybe az elmúlt húsz év során egyre mélyebbre süllyedt.

A magyar demokrácia újbóli felépítését csak a régi politikai fertő lecsapolása után – új alapokon – lehet megkezdeni.

A korrupció fogalma elég-
telen a magyar politikai
gépezet törvénytelen mű-
ködésének leírására. Nem
a retorikai hatás kedvéért
választottam a könyv cí-
méül szolgáló metaforát.
Hanem mert a szóba jö-
hető fogalmak között nem
találtam alkalmasat.

Nem veszem el a részletekben. Nem bagozom
vég nélkül a szövevényes ügyek szálait, nem
válík követhetetlenné az olvasó számára a sok
cég- és személynév. A politika fekete pénzeinek
főbb útjait követtem nyomon. Ahogy a közpén-
zek átváltoznak illegális párt-és magánpénzek-
ké. A részletek tükrében az egész gépezet mű-
ködését mutatom meg.

Sok mindent megértettem közben a magyar po-
litika húszéves történetének rejtett mozzanatai-
ból. Tisztábban látom a magyar demokrácia bu-
kásának okait.

S kicsivel talán a sírból való föltámasztásának
esélyeit is.

DEBRECZENI JÓZSEF

2940 Ft

9 789630 828413